

Vedholdenhed: Små skridt af stor betydning

Evaluering af Unge med kant Hovedstaden

*Vedholdenhed: Små skridt af stor betydning – Evaluering af Unge med kant
Hovedstaden*

© VIVE og forfatterne, 2023

e-ISBN: 978-87-7582-125-9

Projekt: 301562

Finansiering: Enhed for uddannelses- og erhvervsvejledning i kommunerne (EUK) under Kommunernes Landsforening

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I mange år har det været sådan, at store dele af en ungdomsårgang hverken kommer i uddannelse eller job. Det giver de unge et meget svært udgangspunkt for at leve selvstændige, trygge og meningsfulde liv.

Unge med kant Hovedstaden er et projekt, der søger at hjælpe de mest udsatte unge mellem 15 og 29 år til at opnå selvforsørgelse og et liv, som de ønsker sig. Projektet er iværksat af UU Danmark (senere EUK/KL) og bygger videre på projekter gennemført i Region Syddanmark samt i en europæisk ramme under Youth in Transition.¹

Denne rapport indeholder resultater fra en formativ evaluering af erfaringerne fra *Unge med kant Hovedstaden*. Rapporten bygger på både kvalitative og kvantitative analyser.

Undersøgelsen er gennemført af flere forskere og analytikere fra VIVE. Christina Holm-Petersen har været projektleder og forestået tilrettelæggelse og gennemførelse af dataindsamlingen samt præsentation af løbende fund for projektdeltagerne. Rikke Povlsen har bidraget med litteraturgennemgang. Alexandrina Schmidt har gennemført en række interviews og forestået litteraturgennemgang. Julie Jøhl Steffensen har bidraget med organisering og kodning af udvalgte kvalitative data. Frederik Thuesen har behandlet og analyseret indsamlede kvantitative data. Jakob Trane Ibsen har forestået projektledelse i den afsluttende fase og forestået kvalitative analyser af interviews med unge og professionelle i projektet. Endelig har Stefan Bastholm Andrade og Helle Bendix Kleif givet sparring til design af både kvalitativ og kvantitativ analyse, og Christoffer Scavenius har hjulpet med forberedelse af figurer i den kvantitative analyse.

Som en del af formidlingen i rapporten har vi fået lov til at gengive et langdigt, som Iris Poparic har forfattet med udgangspunkt i udsagn fra de deltagende unge i *Unge med kant Hovedstaden*. Vi vil gerne sige tak for, at vi på denne måde kan supplere formidlingen af de unges perspektiver og erfaringer. Uddrag fra langdigtet er indsat imellem kapitlerne.

Analysen har været i eksternt review. VIVE vil gerne takke reviewerne for gode og grundige kommentarer.

Analysen er bestilt og finansieret af Enhed for uddannelses- og erhvervsvejledning i kommunerne (EUK) under Kommunernes Landsforening.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre

¹ <https://youth-it.cool/>

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	6
---------------	---

1	Indledning	15
1.1	Hvem er de 'unge på kanten'? NEET-gruppen og 'unge på kanten'	15
1.2	Fra unge på kanten til Unge med kant	17
1.3	Formativ evaluering af Unge med kant Hovedstaden	20
1.4	Metoder, kilder og data	23
1.5	Fremstilling og disponering af rapporten	25

2	Fagprofessionelle perspektiver på de unges progression og samarbejde om de unge	27
2.1	Hvad projektets overordnede principper var	28
2.2	Hvad man gjorde i projektet	31
2.3	Hvad siger erfaringerne?	36
2.4	Opsummering	46

3	De unges forløb – kvantitativt set	51
3.1	Progressionsmåling – en trend	51
3.2	Registrerede data om progression i Unge med kant Hovedstaden	52
3.3	Indikatorer: kriterier for progression	52
3.4	Karakteristika ved de unge i projektet	56
3.5	Karakteristika ved de unges forløb	58
3.6	Mønstre i de unges forløb	63
3.7	Klynger af forløb	66
3.8	Opsummering	71

4	Hvad virker, hvordan? Fem fremmede faktorer for progression ifølge de unge	74
4.1	Hvem har vi talt med, hvordan?	75
4.2	Fem fremmede faktorer for progression	81

4.3	Store omkostninger ved ikke at holde ved de unge	94
4.4	Opsummering	96
5	Konklusion	98
	Litteratur	104
Bilag 1	Bilag til analyse af fagprofessionelle	108
	Fokusgruppediskussioner med fagprofessionelle	108
	Didaktiske metoder og indsatser	109
Bilag 2	Bilag til kvantitativ analyse af unges forløb ud fra taksonomien	111
	Progressionsmåling – en kort introduktion	111
	Sekvensanalyse	112
	Tilstande (faser)	112
	Analysemetoder til at finde mønstre	113
	Sekvensanalyse opdelt på kortere og længere sekvenser	115
	Klyngeanalyse	116
Bilag 3	Bilag til kvalitativ analyse af de unges forløb	117
	Udvælgelse og kontakt til de unge	117
	Fokus for interviews	117
	Behandling og fortolkning af data	118

Sammenfatning

Unge med kant Hovedstaden (2019-2022) er et projekt, der har søgt at hjælpe de allermest udsatte unge godt på vej til selvforsørgelse og det liv, de ønsker sig. Målgruppen er de mest udsatte unge, der udgør ca. 6 pct. af en dansk ungdomsårgang.² Begrebet Unge med kant dækker over, at de unge ikke blot er modtagere af hjælp, men at de også har ressourcer, og at deres vilje og meddesign er afgørende i indsatsen. Unge med kant Hovedstaden har i starten af projektperioden dækket otte kommuner og to erhvervsskoler.

Projektet har arbejdet med en række fagprofessionelle metoder og samarbejdsformer til at hjælpe unge bedre på vej i forskellige faser af de unges progression. Det har været en fælles forståelse, at aktørerne omkring de unge har skullet have et langsigtet perspektiv på den enkelte unges forløb og har skullet tilpasse metoderne til den fase, som den enkelte unge er i på et givent tidspunkt.

Der har været sat mange indsatser i værk for denne målgruppe før, der har søgt at lave særligt tilrettelagte forløb for den enkelte unge. Der har også været indsatser, som har handlet om at styrke samarbejde, fx i en kommune. Projektet Unge med kant Hovedstaden repræsenterer dog en ny tilgang. Det gælder særligt i forhold til to områder: Et kædeansvar i samarbejdet om den enkelte unge og en fælles taksonomi for ungeprogression.

Det ene nye i projektet er, at aktørerne omkring de unge har fokuseret på at styrke et bredere samarbejde om den enkelte unge, som rækker ud over kommunen. I projektet har deltagerne talt om dette styrkede samarbejde som at etablere et *kædeansvar* både internt i kommunerne og på tværs af kommunale enheder, erhvervsskoler og andre uddannelsesinstitutioner, erhvervsliv og civilsamfund. Begrebet kædeansvar anvendes typisk i byggebranchen, hvor det handler om placering af ansvar for overholdelse af regler og overenskomster imellem samarbejdende parter. I Unge med kant Hovedstaden har det været et styrende princip, at parter omkring de unge gensidigt har skullet forpligte hinanden på at gøre, hvad der giver mening i forhold til den enkelte unge, så en part ikke slipper ansvaret for en ung, førend ansvaret er løftet af en anden part. Målet er, at man arbejder sammen om og med den unge. Dette har man her kaldt kædeansvar. Konkret har parterne lavet samarbejdsmodeller og samarbejdsaftaler omkring de unge.

Det andet nye i projektet er, at man har arbejdet med en ny opfølgelsesmåde for at følge de unges udvikling hen imod uddannelse eller beskæftigelse; en

² <https://ungemedkant.dk/hovedstaden/wp-content/uploads/2019/10/ungemedkant-mail.pdf>

fælles taksonomi for ungeprogression. Den normale måde at opgøre den unges udvikling i et jobcenter er, at man siger, at en ung enten er uddannelsesparat eller i job/ikke i job. I Unge med kant Hovedstaden har man søgt at organisere samarbejdet med udgangspunkt i en mere findelt opgørelsesmåde med en række skridt, der siger noget om, hvorvidt den unge overhovedet kan kontaktes, om den unge er i stand til at træffe et karriererelevant valg, og om den unge er i stand til at indgå i et vejledningsforløb.

Mange parter har lagt ressourcer i projektet, der har haft mål om at hjælpe en stor gruppe unge godt på vej mod uddannelse eller beskæftigelse. Projektet har oprindeligt haft et mål om at hjælpe 320 unge, men har samlet opnået at arbejde med forløb for over 560 unge hos de oprindelige partnere. I slutfasen af projektet blev det udvidet med 3 nye partnere og flere aktiviteter for et øget antal unge. Med udvidelsen har projektet således samlet arbejdet med i alt knap 700 unge.

Både for projektets deltagere og for eksterne fagfolk og ledere, der arbejder med udsatte unge, er det nyttigt at få samlet op på erfaringer med programmet.

Denne rapport udgør afrapporteringen for en formativ evaluering, hvor VIVE undervejs i projektet har samlet op på erfaringer og faciliteret drøftelser imellem projektdeltagerne.

Rapporten ser tilbage på projektets aktiviteter og belyser overordnet tre forhold.

Rapporten svarer *for det første* på, hvordan projektet har været implementeret blandt partnerne, med særligt fokus på samarbejdsformer. Hvilke fælles principper har været styrende for projektet, og hvilke fælles forståelser er man nået frem til igennem projektet? Hvilke barrierer og muligheder har man oplevet fra fagligt hold i projektet i forhold til samarbejde og implementering af kædeansvar?

For det andet svarer rapporten på, hvad der kvantitativt set kendetegner de unges progression hen imod uddannelse eller beskæftigelse, ud fra de unges placering i forskellige faser ifølge en fælles opgørelsesmåde, en taksonomi. Vi ser på, om der overordnet sker en progression for de unge i deres individuelle forløb, og vi ser på, hvad der kendetegner disse forløb. Er progressionen jævn og i en retning eller mere ujævn, springende og i forskellige retninger?

For det tredje undersøger vi, hvordan de unge selv ser på deres udvikling og på, hvad der i deres forløb har været hæmmende eller fremmende faktorer for fremskridt. Vi har fundet fem faktorer, der går igen på tværs af de unges forløb. Det er fremmende for de unges progression, når disse faktorer er til

stede, og det er hæmmende, når de er fraværende. I rapporten formidles disse faktorer som fem fremmende faktorer for progression. Denne analysedel baseres på tre runder af enkeltinterviews med 21 udvalgte unge, som har deltaget i projektet.

Resultater

I forhold til implementering og samarbejdsformer finder vi:

- *Nogle kendte elementer, men i en ny organisatorisk ramme:* Mange af de faglige elementer, der arbejdes med i Unge med kant, var kendte i forvejen hos de forskellige aktører. Det typiske billede er, at man har opskaleret eller tilpasset opgaver, arbejdsgange og fokusområder, som man allerede havde. Projektet har også givet en ny ramme for at styrke væsentlige samarbejder om de unge, fx nye former for brobygningsforløb mellem kommune og erhvervsskole, med fælles indsigt i og adgang til forskellige fagprofessionelle metoder, såsom karrierelæring, mestring og motivationsorientering.
- *Kædeansvar:* Det væsentligste nye element har været begrebet kædeansvar. Projektdeltagerne har arbejdet med tre typer af kædeansvar: a) internt kædeansvar på tværs af funktioner inden for de enkelte deltagende kommuner, b) kædeansvar mellem kommune og erhvervsskoler, andre ungdomsuddannelser og FGU, og c) kædeansvar mellem kommune og virksomheder eller civilsamfund. De deltagende kommuner giver udtryk for, at hovedvægten i arbejdet har været lagt på etablering af kædeansvar *internt i kommunerne*, da der sås størst behov her i forbindelse med etablering af Kommunal Ungeindsats (KUI). Deltagerne har dog også testet forskellige modeller for formelle samarbejder af de andre to typer. Med formelle samarbejdsaftaler – fx om faste møder, informationsdeling, og arbejdsdeling omkring bestemte grupper af unge – har man søgt at mindske sårbarhed i forhold til fx, hvis en professionel, som har haft ansvar for en ung, får arbejde et andet sted, så den unge ikke tabes på gulvet. Et væsentligt element har her været kobling af både faglige elementer og ledelsesmæssige elementer på tværs af de forskellige aktører. Erfaringerne fra de fagprofessionelle fra kommuner og erhvervsskoler viser, at det naturlige, det lette, er at samarbejde, når der er større grupper af unge at samarbejde om. Det er ressourcekrævende både fagligt og økonomisk at samarbejde om ganske få, individuelt tilrettelagte forløb. Flere fagprofessionelle peger dog på, at der er stor værdi for de unge i de individuelt tilrettelagte forløb, selvom de på kort sigt ikke er del af en bestemt uddannelsesvej og er meget ressourcekrævende. Den vurdering deles af mange af de interviewede unge i projektet. Flere af dem peger

ved vores sidste interview med dem tilbage på sådanne aktiviteter som afgørende skridt på vejen i deres forløb, selvom de er gået en anden vej.

- *Opgørelsesmåde (taksonomi)*: Taksonomien tjener både faglige og organisatoriske mål, men har været anvendt i forskelligt omfang. For flere projektdeltagere har taksonomien været nyttig til at præcisere, hvem der har hvilket ansvar, hvornår. Taksonomien har da virket som fælles forståelsesramme imellem samarbejdsparter, der ellers anvender forskellige faglige metoder. Den fælles forståelsesramme handler særligt om mål og fokus for de mange små, men betydningsfulde skridt, der skal til i den unges forløb, fx omkring øget mestring. Nogle projektdeltagere mener primært, at værktøjet tjener organisatoriske mål om kommunikation udadtil. Fire deltagerkommuner arbejder videre med modellen i forbindelse med intern opfølgning og evaluering af indsatser. Nogle af disse bruger taksonomien i dialog med den enkelte unge.
- *Vedholdenhed*: Vi har kaldt rapporten *Vedholdenhed*, fordi det er et gennemgående tema i perspektiverne fra både de fagprofessionelle og de unge. Begrebet vedholdenhed (på engelsk *grit*) er oprindeligt formuleret i international litteratur, hvor det er udviklet til at forklare unge, der klarer sig særligt godt – såkaldte high achievers. Særligt vellykkede forløb, finder Angela Duckworth (2017), skyldes ikke så meget intelligens, men snarere, at den unge har *grit*, der på dansk dels oversættes som *gnist*, dels som *vedholdenhed*. Gnist indebærer en motivation og en tro på sig selv. Vedholdenhed indebærer, at man holder ved et forløb, og særligt, at man opnår et udviklingsperspektiv omkring vanskeligheder, som man møder på sin vej. Dette perspektiv har iblandt projektdeltagerne været oversat til de mest udsatte unge. Vedholdenhed handler her om, at mange af de unge på kanten ikke har erfaring med eller strategier til at klare, hvad der udefra kan virke som små udfordringer eller naturlige usikkerheder, fx når man skal begå sig på en arbejdsplads. De udsatte unge har alle drømme om et mere selvstændigt liv, men de har lav handlekraft og lav tillid til, at en længerevarende indsats bærer frugt. Derfor er det vigtigt for de fagprofessionelle at fokusere indsatsen på gradvist at bygge en vedholdenhed op hos og sammen med den unge. Begrebet er væsentligt for at tydeliggøre værdien af indsatserne i projektet; både i forhold til indhold (fx aktiviteter, der handler om at "puste liv" i de unge) og i forhold til deres varighed og fleksibilitet. Det kræver vedholdenhed hos de fagprofessionelle at bygge vedholdenhed op hos de unge. Man bygger ikke vedholdenhed op hos den unge på 3 måneder, hvorefter man giver slip.

I tilknytning til begrebet *vedholdenhed* har de fagprofessionelle også anvendt et andet begreb fra den internationale litteratur, nemlig *teetering*, *vaklen*, der for nylig er blevet oversat til en dansk vejledningskontekst (Mariager-Anderson et al., 2020). Vaklen handler om, at næsten alle de

unges forløb er præget af, at de undervejs oplever en usikkerhed; en manglende tro på, at de kan, eller at deres indsats på fx en uddannelse kan betale sig. Det fordrer, at man kan fange, motivere og fastholde de unge, når de vakler. De professionelle nævner, at vaklen er et vigtigt fagligt greb at anvende i vejlednings- eller støttefunktioner uden for uddannelsesstedet. Konkret kan det fx betyde, at en ungeguide, vejleder eller mentor holder kontakten med en ung, som er i gang med uddannelse, så man tidligt kan fange, hvis den unge går ind i en usikker periode.

- *Afgrænsning af opgaven; muligheder og risici:* Kerneelementet i projektet med at yde langsigtede og fleksible indsatser har naturligt påvirket, hvilke funktioner de forskellige professionelle har. Man har arbejdet med etablering af en 'kontaktperson+', som er en udvidelse af den formelle kontaktperson i den Kommunale Ungeindsats (KUI). Kontaktperson+-funktionen har bredere kompetencer (fx både kendskab til uddannelser, beskæftigelse og socialområdet) og bredere opgaver i forhold til den enkelte unge, særligt i forbindelse med at opsøge unge og opmærksomhed ved overgange. Vi finder, at det i flere tilfælde er vanskeligt at rumme disse kompetencer og opgaver hos én medarbejder. Derfor har flere kommuner etableret teams med mindst to personer. Vi finder desuden, at der er enighed blandt de fagprofessionelle om, at udvidelsen af opgaveporteføljen er væsentlig for at understøtte de unge bedst muligt. Flere professionelle i kommunerne fremhæver, at denne arbejdsform fordrer tæt dialog mellem den professionelle og ledelse, fordi opgaverne og de unges forløb ofte er flydende. Det kan også være svært for den enkelte medarbejder at styre sin tid, når man skal holde kontakt til mange unge på samme tid, og være til rådighed, når de har behov.

I forhold til anvendelsen af progressionsmålingerne og de unges progression kvantitativt set finder vi:

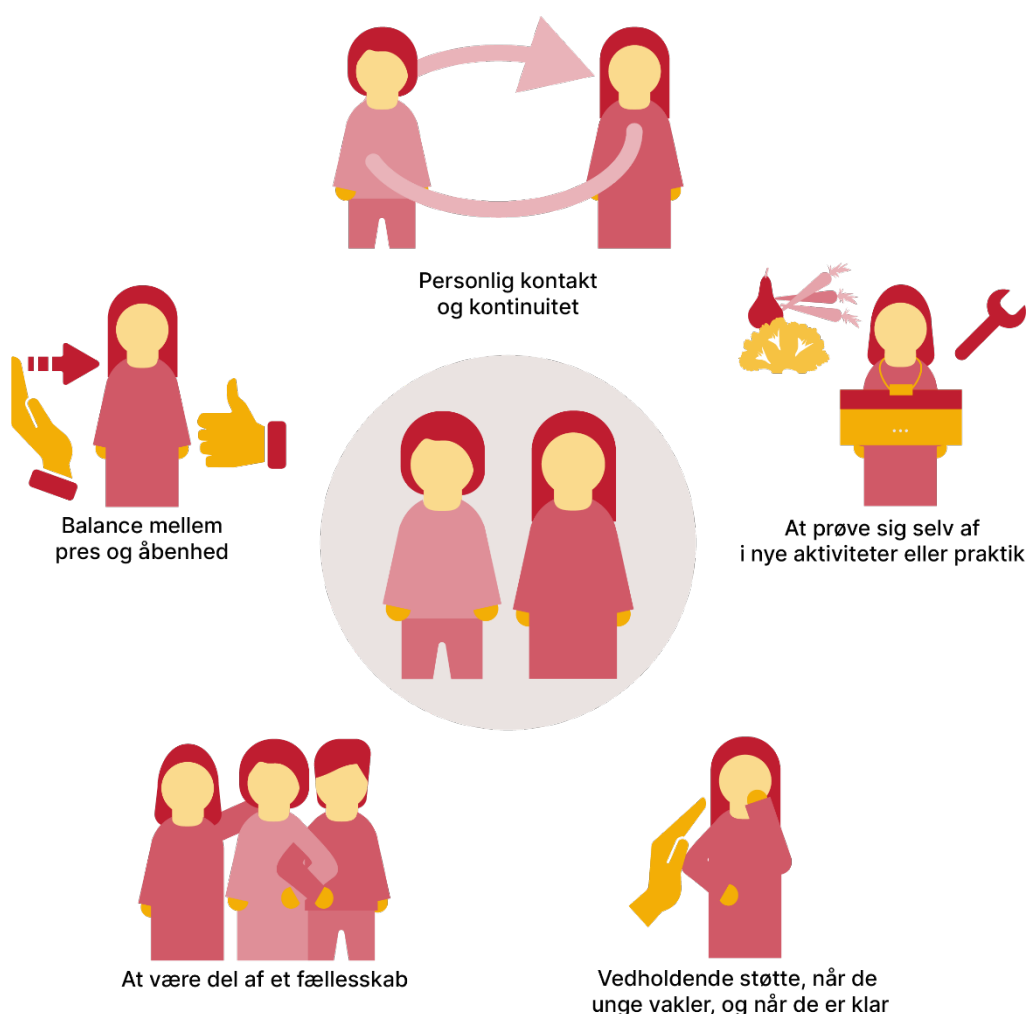
- *Mange unikke og meget komplekse forløb:* Der er stor variation i de unges forløb. Således forekommer det "hyppigste" forløb blandt 555 forløb for blot 22 unge. 57 pct. af forløbene er unikke. Det er altså meget forskelligt, hvor lang tid de enkelte faser i et forløb tager, og hvornår der sker spring fremad, udfald eller tilbageskridt. Det understreger den forståelsesmæssige ramme for projektet om at se individuelt og fleksibelt på forløb over længere tid. En mindre del af de unge går undervejs samlet set "tilbage" i taksonomiens forstand, fx ved at de fagprofessionelle mister kontakten til den unge. I det samlede billede rykker de unge sig dog henimod uddannelsesparathed eller erhvervsparathed.
- *Der sker en progression:* Vi ser samlet en progression for de unge i projektet på tværs af de forskellige faser, som de starter i. De fleste rykker

sig et eller flere trin fremad i taksonomien hen over perioden. De går typisk fra at være ikke-kontaktparat, kontaktparat eller vejledningsparat til at være uddannelsesparat eller erhvervsparat.

I forhold til fremmende faktorer og perspektiver på de unges udvikling finder vi:

De kvalitative analyser om de unge peger tilsammen på fem fremmende faktorer for progression hen imod uddannelse eller beskæftigelse og et særligt opmærksomhedspunkt i forhold til værdien af en vedholdende støtte til de unge.

De fem fremmende faktorer er skitseret i figuren nedenfor og herefter kort sammenfattet.

1. Personlig kontakt og kontinuitet

Når de unges udvikling bærer præg af spring, brud og tilbageslag – og ofte meget lange forløb med, hvad de opfatter som svigt fra både omsorgspersoner og professionelle – så er det afgørende, at de unge har en personlig kontakt, en, de kan ringe til, som følger dem over længere tid. Og det gør en stor forskel i deres liv, når fx en ungeguide bliver ved med at række ud til dem. Ud over den personlige kontakt, så gør det en stor forskel for de unge, når der er kontinuitet og overensstemmelse imellem forskellige aktører omkring dem.

2. At prøve sig selv af i nye aktiviteter eller praktik

De unge har haft gavn af at kunne opdyrke og afprøve nye evner. I forhold til de unges blik på sig selv har det givet mere selvtillid, mere tro på, at de kan, og mere energi. I forhold til deres blik fremadrettet har praktikker hjulpet med at finde ud af, hvad der kunne være en plads for dem. At prøve ting af, for så at vælge det fra, har været et nyttigt skridt fremad for dem. Dette udtrykkes både af de unge selv og de professionelle omkring dem.

3. Vedholdende støtte, når de unge vakler, og når de er klar

Uanset om man støtter på en praktikplads eller i gruppeaktiviteter, har alle de unge oplevet at vakle undervejs. Nogle kan blive fristet af kriminalitet, til at købe ting, de ikke har råd til, eller til at genstarte et misbrug af stoffer. Alle de unge har haft lange perioder, hvor de, som de selv beskriver det, *"ikke har været klar."* De unge fortæller, at det har været afgørende for dem, at der har været nogen for dem, når selvtilliden fejler, eller når de selv når en modenhed eller bliver motiveret til at uddanne sig eller komme i job. Det handler desuden om at blive opsøgt gentagne gange.

4. At være del af et fællesskab

Ud fra de unges erfaringer handler det i høj grad om, hvordan de mødes (pædagogisk, menneskeligt) i praktikken; om de oplever at blive mødt med respekt og kan se, at de løser opgaver for andre og er del af et fællesskab. Mange af de unge er usikre på sig selv og på, om de hører til i en gruppe. Flere unge fremhæver også, at de i vejen frem mod praktik eller uddannelse – med *"rigtige arbejdsopgaver"* – er blevet hjulpet meget igennem mere sociale gruppeindsatser, hvor de har kunnet spejle sig i hinandens problemforståelser og støtte hinanden i en udvikling.

5. Balance mellem pres og åbenhed

Alle unge mødes – af kommune, skole, praktiksted og civilsamfund – af et ungeperspektiv (en imødekommenhed i forhold til, hvor de er) og et arbejdsmarkeds- eller systemperspektiv (hvor der er bestemte forventninger om arbejdsmarkedstilknytning). Der er en balance mellem pres og åbenhed. De unge giver samlet udtryk for, at pres virker positivt – indimellem. For nogle rykker det ved dem, at de får en sidste chance for at blive på en uddannelse. Nogle beskriver, at presset (fx en økonomisk motivation) giver en anledning til at rykke sig, men at de så efterfølgende knytter andre motivationer (ønsket om at bidrage med noget, at være noget for andre, at være uafhængig) til økonomi. Der er også perioder, hvor pres virker modsat, og der er unge, som oplever at blive *”gjort bedre, end de er.”* De fagprofessionelle omkring de unge nævner, at det er et vigtigt element i kædeansvaret, at man har en fælles forståelse af, hvad der kan virke bedst på den enkelte unge på det givne tidspunkt, både i forhold til pres og i forhold til støttemuligheder.

De fem fremmende faktorer for progression går igen i alle de interviewede unges erfaringer, udsagn og vurderinger. Ud over de fem fremmende faktorer er der et fælles element i de unges livsforløb. Det handler om de store menneskelige og økonomiske omkostninger, der følger, når man lader være eller ikke lykkes med at opdyrke en vedholdenhed og selvtillid hos de unge

Store omkostninger ved ikke at holde ved de unge

De unge tegner i interviewene en livsbane tilbage til deres skoletid, til episoder med nederlag og perioder med usikkerhed, og fremhæver selv, at hvis de var blevet set og støttet *tidligere*, med mere vedholdenhed, så var både de selv og samfundet blevet sparet for meget. Flere af de unge bruger udtrykket *”uendelig meget”*. De unge peger også på nylige episoder, hvor små udfald eller tøven i støtte har store negative konsekvenser for dem. Omvendt fortæller de også, at det hjælper, når de professionelle omkring dem *holder ved*, når de er tålmodige og bliver ved at tage kontakt med den unge. Når de hjælper dem med at finde en plads.

I konklusionen gives en samlet fremstilling af fund fra de tre analyser og en kort perspektivering.

Data og metode

Analyserne baserer sig på et omfattende datamateriale. Vi har foretaget kvalitative analyser af fokusgruppediskussioner med fagprofessionelle om deres erfaringer i projektet. Vi har foretaget kvantitative analyser af et unikt nyt datasæt baseret på de fagprofessionelles hyppige vurderinger af den enkelte unges forløb. Endelig har vi foretaget kvalitative analyser af dybdegående interviews med 21 unge, foretaget op til tre gange undervejs i projektet.

En plads

At finde sin plads i verden, kan være svær matematik. Når de andre er helt normale, og det er jeg jo ikke.

De siger man skal følge sin mavefornemmelse, men den kan være svær at stole. Til tider føler jeg mig dum, jeg har gået på specialskole. Kravene bliver højere, konkurrenterne bliver fler'. Hvad skal der egentlig til, hvis jeg skulle tage en uddannelse dér? Og hvad skal der egentlig til, for at overvinde fortidens spøgelse? Når mine visioner om fremtiden bliver ædt op af nutidens følelser.

Den ene har kone og børn, den anden træner i fitten. Jeg har ikke lavet noget, siden jeg var 19. Og jeg er ikke medlem af klubben for de smarte. Så sig mig, hvordan kommer man ind, og hvor skal man starte?

Brikker der skal sættes på plads, puslespillet er mig en gåde. Men jeg ved jeg er nødt til at gi', før jeg kan få noget. Og når hjernen fortæller mig, at det bliver en umulig vej. Så hvisker hjertet "bliv ved – der findes også en plads til dig."

Forfatter: Iris Poparic

1 Indledning

Mange unge i Danmark har svært ved at finde sig til rette i uddannelse eller beskæftigelse. De kommer ud af grundskolen med oplevelser af nederlag og har typisk lange perioder med usikkerhed om, hvad de vil, flere forsøg i jobs og ungdomsuddannelse og ofte endnu flere nederlag. Det har stor betydning for deres trivsel, selvværd og muligheder for at forsørge sig selv. De unge føler, at de har svært ved at finde en plads i det hele taget, som det udtrykkes i digtet ovenfor. De føler, at de er unormale; at de er de meget få, der ikke lykkes. Men der er mange af dem, de unge på kanten.

Denne rapport evaluerer projektet Unge med kant Hovedstaden, der har haft til formål at styrke samarbejde på tværs af en række aktører, så de unge i højere grad oplever, at de lykkes. Projektet har haft fokus på en gruppe af udsatte unge, som har særligt komplekse udfordringer, og som har mange indgange til forskellige offentlige systemer. De er en del af den mest udsatte gruppe af unge i den såkaldte NEET-gruppe.

1.1 Hvem er de 'unge på kanten'? NEET-gruppen og 'unge på kanten'

NEET-gruppen er den gruppe af unge, der står uden for uddannelse og beskæftigelse – Not in Employment, Education or Training ((Bolvig et al., 2019, p. 14)). Der findes forskellige definitioner og statistiske opgørelser af denne gruppe. Ifølge Danmarks Statistiks opgørelse befinder ca. hver tiende danske unge mellem 16 og 24 år sig i NEET-gruppen (Bolvig et al., 2019, p. 7). NEET-gruppen er en mangfoldig gruppe bestående af unge med mange forskelligartede baggrunde og problemstillinger (Bolvig et al., 2019; Katznelson et al., 2015). Derfor er det nyttigt at sondre mellem to grove undergrupper (Bolvig et al., 2019, p. 27), hvor kompleksitetsgraderne er forskellige:

- Unge, som alene er udfordret af at stå uden for uddannelsessystemet eller beskæftigelse.
- Unge, som besidder andre udfordringer ud over manglende uddannelse og arbejde.

Det er i den mere udsatte del af NEET-gruppen, at vi finder de unge på kanten af samfundet. De udsatte unge har ofte stået uden uddannelse og beskæftigelse i længerevarende perioder, og gruppen er desuden kendetegnet ved at

besidde komplekse sociale og/eller sundhedsmæssige problemstillinger, såsom misbrug og psykisk sygdom. De slås ofte med flere problemstillinger og falder dermed i flere forskellige målgrupper på samme tid (Almqvist & Lassinantti, 2018; Katznelson et al., 2015).

I Socialpolitisk Redegørelse fra 2018 er der fx gennemført analyser af en del af denne gruppe, nemlig dem, som er psykisk sårbare. Redegørelsen sammenligner de psykisk sårbare i NEET-gruppen med den øvrige NEET-gruppe og finder for det første, at de unge, som har modtaget foranstaltninger i barndommen, i højere grad end andre i NEET-gruppen modtager førtidspension som 25-årige. Heri indgår både psykisk sårbare unge og unge med fysisk funktionsnedsættelse. De unge, der har haft kontakt til psykiatrien, modtager i højere grad end den resterende NEET-gruppe kontanthjælp som 25-årige. Analysen viser for det andet, at unge, der har modtaget en social foranstaltning, i mindre grad end resten af NEET-gruppen påbegynder en ungdomsuddannelse. Gruppen er også mindre tilbøjelig til at påbegynde en ny uddannelse efter et afbrud (Børne- og Socialministeriet, 2018, p. 201). For det tredje viser analysen, at de psykisk sårbare i NEET-gruppen i højere grad modtager sociale indsatser efter serviceloven som voksne. Blandt de psykisk sårbare har mellem 30 og 45 pct. modtaget en social indsats som eksempelvis socialpædagogisk støtte eller botilbud. I NEET-gruppen uden indikationer på psykisk sårbarhed er den tilsvarende andel kun ca. 10 pct. Igen er det vigtigt at være opmærksom på, at de sociale indsatser også omfatter handicap-kompenserende indsatser målrettet personer med fysisk eller kognitiv funktionsnedsættelse. Det er særligt de unge, der har modtaget foranstaltninger under opvæksten, som modtager handicap-kompenserende indsatser i voksenalderen (Børne- og Socialministeriet, 2018, p. 204).

Ud fra den socialpolitiske redegørelse vil man altså forvente, at en del af de særligt udsatte, som er i målgruppen for Unge med kant, vil have svært ved at komme i uddannelse eller beskæftigelse i perioden, og at en del af dem vil være på en form for social overførsel og have behov for støtte, også efter indsatser.

Kompleksiteten af de unges livssituation skaber en udfordring, både for de unge selv og for de myndigheder og instanser, som har til opgave at hjælpe dem, da de fleste indsatser og tilbud er målrettet unge med bestemte problemstillinger og behov.

De unge med komplekse udfordringer mødes af et system med mange indgange, forventninger og krav, som det kan være svært at orientere sig i (Almqvist & Lassinantti, 2018). Man kan da sige, at de unge har udfordringer på flere niveauer og i relation til flere forskellige livsarenaer (Katznelson et al., 2015). Nogle udfordringer er knyttet til det relationelle niveau og angår ek-

sempelvis de unges familier eller netværk. Nogle familier er fx præget af konflikter, ustabilitet, misbrug og hjemløshed. Andre udfordringer er knyttet til de institutionelle sammenhænge, de unge indgår i, eller til den unges kultur og identitetsudvikling. Endelig kan de unge opleve udfordringer relateret til samfundsmæssige strukturer i form af adgangskrav i uddannelsessystemet eller betingelser for at modtage sociale ydelser.

Der er mange instanser og tilbud, som har til hensigt at hjælpe de unge på vej til at påbegynde og færdiggøre en uddannelse eller komme i varig beskæftigelse. I kommunalt regi er der fx tilbud fra beskæftigelsesforvaltninger, fra UU-vejledere og fra social- og familieafdelinger. På mange uddannelsessteder er der også etableret forskellige former for støtte- eller mentorordninger.

1.2 Fra unge på kanten til Unge med kant

Problemstillingen med at skabe sammenhæng og helhedsorientering i indsatserne for unge har været kendt længe, men over de seneste år har der været stigende fokus på kritiske overgange i ungdommen (Tænketanken Mandag Morgen, 2018). Siden 2019 har kommunerne arbejdet på at skabe større sammenhæng imellem forskellige tilbud og indsatser på baggrund af lovgivning om kommunal ungeindsats.³ Heri ligger bl.a. forpligtelser for kommunen til at samarbejde med skoler, uddannelsesinstitutioner, erhvervsliv og andre aktører.⁴

Unge med kant Hovedstaden er et projekt, der søger at hjælpe de allermest udsatte unge godt på vej til selvforsørgelse og det liv, de ønsker sig. Målgruppen er 'de mest udsatte unge, og udgør ca. 6-8 pct. af en dansk ungdomsårgang. De unge er mellem 15 og 29 år, og står uden uddannelse og uden for arbejdsmarkedet.'⁵

Målet med projektet er at støtte unge gennem vanskelige overgange ved at etablere et kædeansvar for de mest udsatte unge, fra endt grundskole – evt. via Forberedende Grunduddannelse (FGU) – til påbegyndt erhvervsuddannelse. Man har søgt at styrke koordinationen af indsatser omkring den unge og udarbejdelse af fælles arbejdsgange og metoder. Man har haft særligt fo-

³ Lovgivningen herom blev først vedtaget i 2018, med virkning fra 2019. Siden er der sket tilpasninger af vejledningen til loven. Sammenlign fx Børne- og Undervisningsministeriet, (2019): LBK nr. 825 af 16/08/2019 Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år og Børne- og Undervisningsministeriet, (2021): LBK nr. 1659 af 11/08/2021 Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år. Se desuden Kommunernes Landsforening (2018) om nogle af de tidlige eksempler.

⁴ Se fx Børne- og Undervisningsministeriet (2022)

⁵ Se Unge med kant (2020). Med 'uden for arbejdsmarkedet' menes her 'uden for beskæftigelse', VIVEs anmærkning.

kus på at understøtte de unges *mestring, motivation og evner til relationsdannelse*. Det vil fx sige: Deres tro på egne evner; deres fokus på egne mål og delmål, og handling ud fra disse; deres evner til at begå sig på en uddannelse eller en arbejdsplads og deres evner til at fungere i sociale sammenhænge.

Unge med kant er iværksat på tværs af en række lande i Youth in Transition,⁶ i Danmark først i Region Syddanmark og siden i Region Hovedstaden. I Region Hovedstaden har projektet haft otte deltagende kommuner og to deltagende erhvervsskoler i sin første fase. Med projektudvidelse i 2021 var der i 2022 ni kommuner, to FGU-skoler og to erhvervsskoler.⁷ Projektet i Region Hovedstaden har arbejdet med og kvalificeret fælles værktøjer og metoder, som er udviklet i Region Syddanmark.

⁶ Se <https://youth-it.cool/>

⁷ FGU-skoler er særligt rettet mod unge op til 25 år, som har brug for at komme videre, fx ved at færdiggøre grundskole og prøve forskellige retninger af. FGU indeholder tre uddannelsesretninger: Almen grunduddannelse (AGU), Produktionsgrunduddannelse (PGU) og Erhvervsgrunduddannelse (EGU).

Boks 1.1 Unge med kant og Unge med kant Hovedstaden

- Unge med Kant er et projekt, som vil understøtte de mest udsatte unge mellem 15 og 29 år, som står uden for uddannelse og uden for beskæftigelse.
- Projektet ledes af Enheden for uddannelses- og erhvervsvejledning under KL (EUK, tidligere UU Danmark). I denne rapport refererer vi til EUK som *projektejer*. Under projektet Unge med kant er der iværksat et projekt på tværs af en række lande i *Youth in Transition*, og to projekter i Danmark; først et i Region Syddanmark og senere et i Region Hovedstaden; Unge med kant Hovedstaden.
- De *projektdeltagere*, som har været del af Unge med kant Hovedstaden fra begyndelsen i 2019, er: *Erhvervsskoler*: Vilvorde, Roskilde Tekniske Skole og Hotel- og Restaurantskolen. *Kommuner*: Ballerup, Gladsaxe, Helsingør, Herlev, Høje-Tåstrup, Ishøj, Rødovre, Tårnby. I 2022 er følgende partnere kommet til: Københavns Kommune, FGU-Skolen Øst og FGU Øresund.
- Unge med kant Hovedstaden er finansieret af en bevilling fra Den Europæiske Socialfond på 32,7 mio. kr. samt en bevilling fra Region Hovedstaden på 3,4 mio. kr.
- Projektet Unge med kant Hovedstaden blev iværksat i april 2019, og afsluttes i december 2022. Oprindeligt var det planlagt, at 320 unge, dvs. 40 unge pr. kommune, skulle deltage. Ved seneste opgørelse i sommeren 2022 havde over 560 unge i alderen 15-29 år deltaget via projektets oprindelige partnere.

De deltagende kommuner og skoler har i projektet arbejdet med mange forskellige målgrupper. Enkelte unge har været relativt tæt på beskæftigelse, men de fleste har været meget langt fra både uddannelse og beskæftigelse. Nogle har svært ved at komme uden for en dør på grund af angst, eller har blot vendt deres døgnrytme modsat det omgivende samfund. Andre færdes i bandemiljøer, har et misbrug af stoffer eller alkohol eller har ingen fast bolig. Der er derfor tale om en meget sammensat målgruppe.

Derfor har der også været anvendt mange indsatser og fremgangsmåder for at møde og støtte de unge. De deltagende kommuner og erhvervsskoler har

været frit stillet i forhold til, hvordan de ville udmønte de tildelte midler i projektet; både i forhold til målgrupper, aktiviteter og i forhold til, om det er i løn-kroner eller fx udgifter direkte til eller for den unge, fx i form af mad til et mad-lavningsforløb, transport eller fritidstilbud. Det har været et krav, at der i aktiviteterne indgik et element af *kædeansvar* imellem flere partnere. I udgangspunktet har man fordelt midler imellem partnerne efter, hvor mange unge den enkelte partner forventede at inddrage i projektet. Nogle partners mål for antal unge har forskudt sig lidt undervejs. Økonomimodellen har da været fleksibel, så man har ændret på fordelingen af midler, svarende til det faktiske antal unge i indsatsen. Projektejer vurderer, at der har været en medfinansiering fra de enkelte partnere på mellem 40 og 50 pct. af udgifterne.

1.3 Formativ evaluering af Unge med kant Hovedstaden

Denne rapport udgør afrapporteringen for en formativ evaluering af Unge med kant Hovedstaden. I dette afsnit redegøres kort for, hvilke rammebetingelser der har gjort sig gældende for evalueringen, hvad der ligger i en formativ evaluering, og hvilket fokus denne evaluering har.

1.3.1 Rammebetingelser for evaluering af Unge med kant Hovedstaden

Projektet er etableret på et tidspunkt, hvor særligt tre væsentlige samfundsmæssige forhold har gjort sig gældende.

For det første er der som nævnt på et politisk-administrativt plan sket en *udmøntning af Kommunal Ungeindsats (KUI)*, der bestemmer, at kommunerne internt skal koordinere indsatser og forløb på tværs af forskellige indgange for de unge. Unge med kant Hovedstaden har for de deltagende parter været en mulighed, både organisatorisk og økonomisk for at udbrede koordineringen internt i kommunerne med samarbejder med erhvervsskoler, virksomheder og civilsamfund.

For det andet er projektet *blevet gennemført i en periode med højkonjunktur*, hvor der har været stor efterspørgsel på arbejdskraft, og tilskyndelse for virksomheder til at inkludere mere udsatte unge, selvom det økonomisk, menneskeligt og socialt kan kræve mere af virksomhederne. Det er en faktor, som alt andet lige virker positivt i forhold til at integrere flere ellers udsatte unge.

For det tredje har *en stor del af projektperioden ligget under for coronanedlukninger eller andre begrænsninger på aktiviteter i forhold til social distance*. Det har vanskeliggjort mange aktiviteter og indsatser, og projektdeltagerne har i perioder skullet omstrukturere og gentænke indsatser. Nogle vejledere har været hjemsendt og har dermed haft svært ved at have kontakt til de unge. Samtidig har nogle erhvervsskoler og FGU'er måttet lukke kraftigt ned for deres aktiviteter og deres planlagte bidrag til projektet. En række aktiviteter har dog været gennemført også under corona, fx madlavning på distance eller gåture i naturen. Nogle unge giver udtryk for, at de havde gavn af nedlukningen – at det gav dem mindre stress – andre, at det var svært at bevare fremdriften.

1.3.2 Hvad er formativ evaluering?

I Unge med kant Hovedstaden er der som nævnt ikke en fælles programteori eller en bestemt indsats. Derfor er det ikke muligt at lave en såkaldt virknings-evaluering. Man kan ikke meningsfuldt sammenligne de unges progression med 'typiske forløb for samme målgruppe med samme udfordringer og under samme vilkår', eller anslå, hvor mange af de unge der alligevel – uden de mange ressourcer, men under de samme rammebetingelser – ville have oplevet en stabil progression. Sigtet i denne formative evaluering har i stedet været at opsamle erfaringer fra deltagere i projektet, både blandt fagprofessionelle og blandt de unge.

Formativ evaluering betyder overordnet set, at man har en rolle som evaluator i at bistå projekter og projektdeltagere i at samle erfaringer og facilitere drøftelser, der har været med til at *forme* projektet undervejs. Det kaldes også *responsiv* evaluering for at udtrykke, at foreløbig viden produceret undervejs føder ind i udviklingen af projektet. Dette formative element ses ofte i kontrast til et *summativt* evalueringsformål, hvor man søger at måle, om projektet nåede sine opstillede mål. I en formulering er evaluators opgave i en formativ evaluering *"at lytte og viderebringe forskellige interessenters værdier og forestillinger om, hvilke kriterier der skal ligge til grund for evalueringen."* I et toneangivende eksempel – hos Stake (1995) – indebærer det formative element, at man ikke *"tager stilling, men beskriver erfaringer."* (Stake, 1995, citeret i Krogstrup, 2007, p. 123). I en dansk kontekst – en evaluering af et forsøgsprogram i socialpsykiatrien – blev formålet med en formativ evaluering beskrevet som *"at indkredse den socialpsykiatriske opgave set fra et brugersynspunkt; at indkredse medarbejdernes kvalifikationer og diskutere frivillige medarbejderes rolle og funktion."* I dette eksempel var det indledende evaluerings-spørgsmål *"hvilke problemer ser [projektdeltagere] i forbindelse med etablering af socialpsykiatrien?"* (se hertil Krogstrup, 2007, p. 124).

Evaluators formative opgave kan udfyldes forskelligt bl.a. i forhold til, om vægten lægges på perspektiver fra brugere, professionelle eller ledelse, og om vægten lægges på *løbende input* eller på *afrapportering* af erfaringer til slut. Som en del af den formative opgave har VIVE løbende bidraget med at samle op på fælles erfaringer.

1.3.3 Fokus for denne evaluering

Denne rapport er udarbejdet i forbindelse med projektets afslutning i 2022. Rapporten ser samlet tilbage på projektets forløb, med fokus på tre perspektiver.

1. De professionelles faglige perspektiv på erfaringer med samarbejder

Vi undersøger, hvordan de fagprofessionelle har arbejdet sammen om de unge. Der tales indimellem om at få et fælles sprog. Vi ser på, hvad det indebærer. Denne analyse ser på, hvad man havde af mål, dernæst hvad man gjorde, og endelig på, hvad de fagprofessionelles erfaringer er. Vi redegør for, hvilke muligheder de fagprofessionelle ser ved nye samarbejdsformer og indsatser, og også hvilke opmærksomhedspunkter der knytter sig til dem, for andre, der ønsker at udvikle lignende helhedsorienterede indsatser.

2. Et kvantitativt perspektiv på de unges forløb ud fra en fælles taksonomi

Vi undersøger herefter, hvordan det er gået med de unges progression ud fra en taksonomi, der har været udviklet og anvendt i Unge med kant Syddanmark. Ordet taksonomi betyder inddeling af et område i kategorier; i dette tilfælde stadier af fremdrift. De gængse måder at se på progression er ud fra, om en ung kommer 'i uddannelse eller beskæftigelse' eller 'fastholder eller færdiggør uddannelse eller beskæftigelse'. Der er i hvert fald to fordele ved at se på sådanne udtryk. For det første er det ikke så meget op til fortolkning på tværs af mange forskellige unge, og det er kvantitativt målbart. For det andet er det indimellem muligt at koble med andre data om mange unge, herunder fra forskellige dele af landet. Dermed kan man sammenligne og fx se, om fremgang eller tilbagegang i nogen grad forklares ved ændringer, som ikke direkte har med den unge at gøre; ændringer i samfundsøkonomi eller kultur eller andet. De gængse kategoriseringer har dog også en stor begrænsning: Det kan være svært at se tegn på, om en ung holder ved og opnår en øget mestring, der på sigt fører til et mere selvstændigt liv. I Unge med kant Hovedstaden har man taget udgangspunkt i en taksonomi, der er udviklet i de tidligere projekter i

Youth in Transition og Unge med kant Syddanmark. Sigtet har været bedre at kunne se små skridt i de unges progression. Både skridt fremad, skridt tilbage og fastholdelse på samme trin. Det har været væsentligt, at man har set på de enkelte skridt som *faser*, og ikke som tilstande eller ståsteder. En ung kan godt befinde sig i samme *fase* i længere tid uden at være 'gået i stå'. Vi ser på, hvordan taksonomien har været anvendt, og om der er mønstre på tværs af de unges forløb; om der er nogle forløb, der er særligt hyppige eller typiske. Fokus er på en beskrivelse af, hvilke faser de unge er i, når de starter i projektet, og hvilke faser de gennemløber undervejs. Det er her et vilkår, at de enkelte forløb har forskellig varighed og forskellige udgangspunkter.

3. De unges egne perspektiver på faktorer, som hæmmer eller fremmer deres progression

Efter at have set kvantitativt på de unges forløb går vi over til at se kvalitativt på de unges egne erfaringer og perspektiver i forhold til Unge med kant Hovedstaden; et brugerperspektiv. Hvad ser de unge selv som henholdsvis hæmmende eller fremmende faktorer for hver deres progression? Hvad mener de virker godt eller mindre godt for dem selv og for andre unge i lignende situation? Vi har derfor mødt 21 unge fra projektet tre gange i projektets forløb og talt med dem om deres erfaringer før og under projektet. De unge peger på forhold omkring deres situation nu, på det tidspunkt, de bliver interviewet. Men de peger også ganske langt tilbage i deres liv, hvor de ser, at en mindre indsats kunne have gjort en stor forskel.

1.4 Metoder, kilder og data

I hvert kapitel forklarer vi kort, hvilke metoder, kilder og data der er anvendt til den pågældende analyse. Mere detaljerede forklaringer gives i bilag. Nedenstående tabel 1.1 giver en oversigt over de anvendte metoder, kilder og data på tværs af de tre temaer.

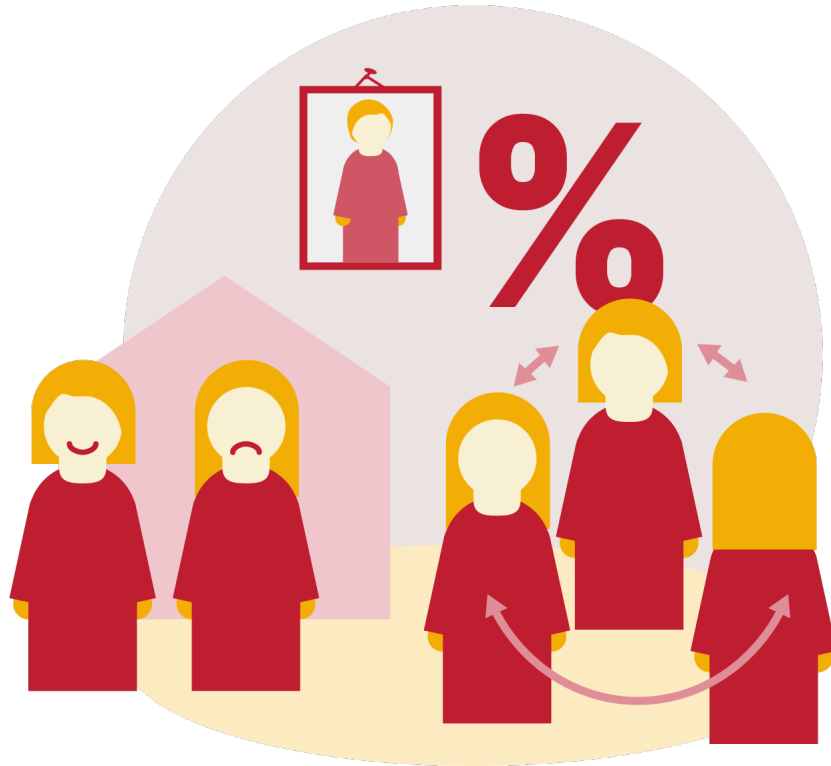
Tabel 1.1 Anvendte kilder og data

Analyssetema	Metoder, kilder og data
Fagprofessionelles erfaringer og perspektiver (Kapitel 2)	De fagprofessionelles erfaringer og perspektiver er primært belyst gennem fokusgruppediskussioner med de fagprofessionelle på tværs af erhvervsskoler og kommunale enheder (ungeenheder mv.). Der er gennemført fire fokusgruppediskussioner i løbet af 2021 på tværs af projektdeltagerne, dvs. på tværs af forskellige kommuner og erhvervsskoler. Der har været repræsentanter fra alle projektdeltagere i interviews. Fokus i interviewene har været på erfaringer og læring et stykke inde i projektet. De deltagende fagprofessionelle er fx UU-vejledere, kontaktpersoner eller mentorer, beskæftigelsesvejledere, socialrådgivere, sundhedsfaglige personer. Der har ikke været gennemført fokusgruppediskussioner ved projektets afslutning, der ellers kunne have givet bedre mulighed for at afdække de fagprofessionelles vurderinger af muligheder og opmærksomhedspunkter i projektet til sidst. Vi har dog haft individuel dialog med flere fagprofessionelle og haft mulighed for at drøfte erfaringer og perspektiver med projektets styregruppe – bestående af lokale projektledere – herunder i forbindelse med afslutning af projektet. Videre har vi modtaget skriftlige afrapporteringer fra partnerorganisationerne om deres erfaringer, læring og videre arbejde med indsatser for målgruppen. Endelig har flere af deltagerne foretaget en faglig formidling af deres arbejde både gennem cases i Unge med kants 'toolbox' https://ungemedkant.dk/toolbox/ og på faglige konferencer og workshops.
De unges forløb - kvantitativt set (Kapitel 3)	Vi har undersøgt mønstre i de unges forløb ved hjælp af sekvensanalyse. Vi ser på de unges karakteristika i forhold til alder og køn. Vi ser desuden på mønstre i forløb over forskellige faser ud fra den anvendte taksonomi i Unge med kant-projektet. VIVE har modtaget registreringer fra de deltagende fagprofessionelle af unges progression efter taksonomien. Vurdering af progression er foretaget og afrapporteret hver 3. måned, mens den unge har deltaget i projektet. Vi har modtaget data om seks faser for 555 unge med sammenhængende forløb. Nogle unge er registreret hver 3. måned i op til næsten to et halvt år, men den gennemsnitlige periode, som de unge er blevet fulgt, er syv kvartaler. Inden for projektets rammer har det været muligt at fremdrage nogle væsentlige overordnede kendetegn ved forløb og målgrupper. Det har ikke været muligt at belyse faktorer i progression nærmere, fx i forhold til hvilke metoder der har været anvendt, da det ville kræve data om indsatserne for de unge.
Unge erfaringer med og vurderinger af hæmmende og fremmende faktorer for progression (Kapitel 4)	VIVE har igennem de deltagende fagprofessionelle fået kontakt til 21 unge i projektet. I hver kommune er mindst to unge blevet interviewet, så vidt muligt tre gange igennem forløbet. På grund af covid-19 blev alle interviews gennemført telefonisk. Desuden har de fagprofessionelle udarbejdet en skriftlig opsamling på hver af de 21 unges forløb, herunder hvilke problemstillinger der har gjort sig gældende, hvilke faglige metoder man har arbejdet med på hvilke tidspunkter, og hvordan progressionen ser ud fra den fagprofessionelles perspektiv. Denne opsamling er udarbejdet i januar 2022 og dækker således en stor del af projektperioden.

1.5 Fremstilling og disponering af rapporten

De unge, der har deltaget i undersøgelsen, er blevet lovet en udvidet anonymitet, både sådan at de fagprofessionelle ikke skal kunne genkende de enkelte unge og deres forløb, og sådan, at de heller ikke skal kunne se deres fulde historie udfoldet. Fremstillingen ser derfor mest på tværs af de enkelte unge. For så vidt der inddrages eksempler på enkelte unges forløb, sker det i anonymiseret form.

Rapporten er disponeret efter de tre fokusområder. Til sidst konkluderes på tværs af de tre kapitler.

Lesson for life

Gert var god til at forklare, han havde styr på tingene. Forbilleder der gør, man får lyst til at blive hængende. Forbilleder der tør at satse alle pengene. På alle os der er vant til at ryge ud i svingene. Vant til fest og fravær, med vennerne vi hang, ud på gader og stræder, hele dagen lang.

Men pludselig kom der nye noder til dagligdagens sang.

For når man kommer herud, kommer man ligesom i gang.

At prøve nye ting, var både sjovt og spændende.

Landmålerudstyr og procentregning var faktisk ret så fængende.

Udfordringer undervejs og frustrationer om man vil. Men det gavner mig at have en hverdag, noget at stå op til.

Tog det som det kom, både det svære og det nemme. En 'lesson for life' som jeg kan tage med mig hjem. Samarbejde på kryds og tværs, fik mig en ny ven. Lærte at grave med maskine – det vil jeg gerne prøve igen.

Forfatter: Iris Poparic

2 Fagprofessionelle perspektiver på de unges progression og samarbejde om de unge

Et kernepunkt i projektet har handlet om, hvordan fagprofessionelle deler viden og ansvar om de enkelte unge med hinanden, og hvordan de tilrettelægger aktiviteter og indsatser i samarbejde med den unge.

I dette kapitel ser vi på, hvordan samarbejdet mellem forskellige aktører har været tilrettelagt, og hvilke erfaringer de professionelle har gjort sig i projektet. Vi sammenfatter erfaringer og perspektiver fra de professionelle under tre overskrifter:

1. Hvad projektets overordnede principper var (2.1)

Det vil sige, hvilken fælles problemforståelse projektdeltagerne tog udgangspunkt i, hvilke ønsker om samarbejdsmodeller og fælles sprog, og hvilke forestillinger om målgrupper.

2. Hvad man gjorde i projektet (2.2)

Det vil sige, hvordan de lokale projekter blev tilrettelagt; hvilke målgrupper projektdeltagerne valgte, og hvordan de unge blev rekrutteret til projektet, samt hvordan de forskellige aktører samarbejdede på tværs om de unge.

3. Hvad erfaringerne siger (2.3)

Det vil sige, hvilke muligheder de fagprofessionelle har set i projektet, hvordan taksonomien har været udviklet, hvordan man har arbejdet med kædeansvar. Endelig ser vi kort på nogle øvrige emner, der har været drøftet i erfaringsopsamlinger mellem fagfolk.

Endelig gives en **opsummering** på tværs af afsnittene (2.4).

Kapitlet bygger dels på skriftlige kilder om projektet som formidlet på projektets hjemmeside, dels på kommentarer og vurderinger fra de fagprofessionelle. Den væsentligste kilde til de fagprofessionelles erfaringer og perspektiver er de gennemførte fokusgruppediskussioner. I tillæg har vi haft mulighed

for opfølgende samtaler med enkelte deltagere, og vi har deltaget i erfaringsopsamling i forbindelse med projektets afslutning.

2.1 Hvad projektets overordnede principper var

Projektet har taget udgangspunkt i en samlet problemforståelse om individuelt designede forløb, om samarbejde i et kædeansvar og om en fælles taksonomi.

2.1.1 Fælles problemforståelse: individuelt designede forløb

Det faglige sigte i Unge med kant Hovedstaden er at arbejde langsigtet og individuelt med unge hen imod det givne mål om en bæredygtig forankring i uddannelse eller job. Som projektejerne forklarer det, designes de individuelle ungeforløb, og aktiviteter vælges sammen med den enkelte unge, hvorved der tages højde for den unges behov, kompetencer og drømme. De unge opsøges om nødvendigt og følges tæt fra grundskole eller de situationer, som de befinder sig i, via FGU eller ved hjælp af andre understøttende aktiviteter til påbegyndt (erhvervs-)uddannelse eller job.

I det samlede program har man også lænet sig op ad tidligere forskning om de unges situation, om tilrettelæggelse af indsatser og om forskellige motivationsfaktorer hos de unge.⁸ I forhold til de unges situation har forskningen kunnet pege på en række risikofaktorer, der ofte slår igennem i forhold til at forklare udsathed. Men samtidig understreger både kvantitativ og kvalitativ forskning, at der ikke er et deterministisk forhold mellem risikofaktorer og udsathed (Andrade & Järvinen, 2017; Bolvig et al., 2019). I forhold til hvilke indsatser de unge har behov for, peger tidligere forskning særligt på helhedsorientering i indsatsen,⁹ vægt på relationsdannelse,¹⁰ og på inddragelse af den unge selv.¹¹ I forlængelse af dette har det været en del af den fælles forståelse, at der ikke findes en 'standardbehandling' til unge i denne særligt sårbare målgruppe.

Videre har det været en del af den fælles problemforståelse og det faglige udgangspunkt, at der skal anvendes forskellige fagprofessionelle tilgange, alt efter den unges konkrete situation og behov. De forskellige fagprofessionelle og andre aktører deler tilgange og målgrupperelevante metoder med hinanden.

⁸ Se fx Katzenelson og Görlich (2017) og Mariager-Anderson et al., (2020)

⁹ Se fx Almquist og Lassinati (2018) om 'samarbejdsorienterede arbejdspraksisser' som afgørende for at yde en effektiv indsats over for unge. Se ligeledes Anvik og Waldahl (2018).

¹⁰ Se fx Katzenelson et. al. (2015), Lo, Olsen og Alvik (2016), samt Skaalvik (Skaalvik, 2020). I Unge Med Kant Hovedstaden har Charlotte Løvstad, VIA University College, ydet sparring omkring relationsarbejde med udsatte unge.

¹¹ Almquist og Lassinati (2018, p. 623), samt Neidel, Møllerup og Maack (2019).

Projektledelsen har lagt vægt på, at dette skulle ske ”i gensidig respekt for de forskellige fagligheder og under hensyn til timing af metodeanvendelse i forhold til den enkelte unges behov.” (se også citat i boks nedenfor).

Det er i udgangspunktet ikke tilsigtet, at de forskellige faggrupper benytter samme metoder eller metodesæt. Tværtimod kan det være en fordel, at de unge møder forskellige metodiske tilgange i forskellige faser af deres udvikling og progression. Men det er væsentligt, at de forskellige faggrupper har en gensidig forståelse og respekt for hinandens metodikker.

<https://ungemedkant.dk/toolbox/2022/07/05/fagprofessionelle-metoder/>

Tilgangene og metoderne har fra projektets begyndelse været centreret om fremme af de unges relationsdannelse, motivationsorienteringer, karrierelæring, mestring og progression.¹² Undervejs er der desuden kommet en fælles forståelse af begrebet vedholdenhed som en del af de fælles erfaringer. Et element i det er, at mange af de unge med kant har svært ved at tænke og handle langsigtet.

2.1.2 Fælles samarbejdsmodel: kædeansvar

Et andet overordnet princip og middel for at nå projektets mål er, at ungeforløbene gennemføres i et forpligtende tværprofessionelt, tværorganisatorisk og tværsektorielt samarbejde. Samarbejdet har taget udgangspunkt i den kommunale ungeindsats, KUI, og med ikke-kommunale ungeaktører. I projektet har man samlet betegnet dette som ’kædeansvar’. Ordet kædeansvar anvendes normalt i byggefagene, hvor det omhandler placering af ansvar imellem gensidigt afhængige parter i forhold til løn og arbejdsforhold for folk, der udfører en opgave. I Unge med kant Hovedstaden betegner kædeansvar en deling af et ansvar omkring den enkelte unge. Det indebærer også, at man imellem de parter, som har ansvar for en ung, indgår aftaler om både indsatser, opfølgning og kontakt omkring den unge. Alle led i kæden har et ansvar, og det er væ-

¹² <https://ungemedkant.dk/toolbox/2022/07/05/fagprofessionelle-metoder/>

sentligt at sikre forbindelse mellem de forskellige parter, så den unge ikke tabes. Projektdeltagerne har bl.a. søgt at opnå et tættere samarbejde gennem etablering af en kontaktperson+-funktion.

2.1.3 Fælles sprog: taksonomi for ungeprogression

Ungeprogression handler i første omgang om det fagprofessionelle fokus på de unges udvikling hen imod uddannelsesparathed og erhvervsparathed som et slutmål, der er givet fra 'systemets' – det omgivende samfunds – side. Erhvervsparathed er en forudsætning for at kunne begå sig på arbejdsmarkedet og at kunne blive selvforsørgende.

Samtidig er det de fagprofessionelles opgave at gøre progressionen synlig for den unge og at involvere den unge i at udpege mål, delmål og de midler, der skal anvendes undervejs. Det har derfor været en del af projektet, at de fagprofessionelle skulle iagttage de unges forløb i forhold til en ny 'taksonomi for ungeprogression' (Unge med kant, 2022b). Taksonomien er udviklet og anvendt i løbet af den samlede indsats Unge med kant, som et forsøg på at kunne konstatere de unges udvikling hen imod erhvervsparathed mere nuanceret end blot med de formelle kategoriseringer som uddannelsesparat/ikke uddannelsesparat, hhv. arbejdsløs/i arbejde, som anvendes af det organiserede beskæftigelsessystem.

Figur 2.1 Taksonomi for ungeprogression

Anm.: Figur fra Unge med kant (2022b).

På projektets hjemmeside og i informationsmateriale fra projektet er det understreget, at progressionen for den enkelte unge forløber *"ikke nødvendigvis lineært, ikke nødvendigvis entydigt i dens faser og ikke nødvendigvis samtidig*

*"med andre unge. Der kan forekomme fremspring, omveje, tilbageskridt eller overlap. Også tempoet for udviklingen vil være individuelt."*¹³

2.2 Hvad man gjorde i projektet

2.2.1 Opstart, målgruppevalg og rekruttering af unge

De fagprofessionelle fortæller, at det har taget tid at få indsætterne i gang. Man har flere steder bygget videre på eksisterende eller planlagte indsatser. Flere beskriver det også sådan, at de med de ekstra ressourcer fra projektet – både de økonomiske og organisatoriske ressourcer i form af samarbejder i regi af projektet har kunnet satse mere på at nå de mest udsatte unge.

Som en fagprofessionel udtrykker det, så er der *"mulighed for at gøre en større indsats. Vi har flere ressourcer, og mere tid til den enkelte. Vi har ansat to ekstra kun til Unge med kant. Det er yderst positivt. Det giver tid til at følge op på FGU og erhvervsskoler."* En anden professionel fra en anden kommune fortæller, at man i hendes kommune havde den fordel, at de allerede havde igangsat en indsats kaldet *fremskudt vejledning* for udsatte unge i udsatte boligområder. På den måde er Unge med kant Hovedstaden på mange måder en udvidelse af dette. Hun forklarer, at der er overlap både i målgruppe og metode, men at de har kunnet udvide indsatser til hele kommunen og til en bredere aldersgruppe i regi af Unge med kant Hovedstaden: *"Vi havde taget lidt hul på indsatsen på anden vis og i andre rammer."* I forlængelse af det siger en professionel fra en tredje kommune, at der *"skete meget på vejledningsscenen, da projekt UMK blev sat i søen"*, navnlig i forhold til den kommunale ungeindsats (KUI). Så de så projektet som en mulighed for at udvikle styrket vejledning. I forlængelse af dette er rekrutteringen af de fleste unge i starten af projektet sket via den kommunale ungeindsats.

Det er forskelligt, hvordan de unge er rekrutteret til de lokale projekter. En gruppe er kommet ind i projektet ved, at uddannelsesvejlederne kender dem i forvejen. Som en af dem siger: *"En del af de unge i UMK har vi selv taget med over fra dengang, vi lavede fremskudt vejledning."* En anden gruppe er kommet ind i projektet via beskæftigelsesafdeling eller socialforvaltning/familieafdeling eller gennem tværprofessionelle teams på tværs af disse områder. En tredje gruppe er kommet ind i projektet via andre unge. En professionel fortæller, at de har fået kontakt til en større gruppe drenge gennem en ung dreng, der selv havde meget højt fravær. Drengen bruger sin tid i et fællesskab med en større gruppe drenge, på tværs af skoler, der alle har højt fravær.

¹³ Se fx <https://ungemedkant.dk/hovedstaden/om-projektet/maal/>

Lokalt vælger man så at prøve at tage kontakt til flere i gruppen og engagere dem. Endelig er der nogle unge fra andre dele af hovedstaden end de deltagende kommuner, der har henvendt sig om støtte direkte til den tværgående projektledelse på baggrund af erfaringer formidlet i medierne. På tværs af kommuner finder flere professionelle, at det er særligt vanskeligt at motivere nogle af de unge, som modtager særligt høje overførsler, fx i form af forsørgertillæg eller tillæg for personer, der har en dokumenteret psykisk lidelse.¹⁴

Flere fagprofessionelle fremhæver, at man i Unge med kant-projektet har haft bedre mulighed end normalt for at give en ung mulighed for at vælge en anden kontaktperson eller ungeguide. Det generelle billede fra fokusgruppediskussionerne er, at projektets ramme på mange punkter flugtede med ambitioner og tiltag, der var undervejs eller blev efterspurgt blandt deltagerne. Flere fremhæver også, at det har taget tid at iværksætte de tværgående indsatser og samarbejder.

På tværs af kommunerne siger deltagerne, at mellem en fjerdedel og halvdelen af de unge er på ungedelse, når de starter i projektet. En stor del er i forhold til ydelseskategorierne aktivitetsparate. Nogle unge er også kommet ind i projektet, ved at de selv har meldt sig ind hos en af de deltagende uddannelsesinstitutioner, som så har vurderet, at den unge havde behov for ekstra, tværgående støtte.

2.2.2 Typer af ungeforløb

Udgangspunktet for alle forløb har som nævnt været et *individuel fokus*, uanset hvor stor en del af forløbene der er foregået i en kollektiv kontekst eller i gruppesammenhænge. Som en fagprofessionel udtrykker det: *"Nogle gange er det kun tre unge, som har brug for lige præcis det her. Nogle gange kun to ... Det er det her med, at man gerne vil kunne skræddersy et forløb til hver enkelt ung, ud fra det behov, de har."* Det har i forlængelse af det været en fælles grundforståelse, at man ikke kunne angive varighedslængde for de individuelle forløb. Det vil sige, at man i princippet har haft 555 individuelle forløb. Overordnet kan man dog gruppere forløbene i tre typer.

1. Særlige gruppebaserede ungeforløb

Nogle eksempler følger en 'cafémodel', hvor hovedvægten er på fællesskab og trivsel. Et eksempel på dette er en gruppe af hovedsageligt drenge i Tårnby Kommune, hvor man fulgte en gruppe, der sad hjemme og spillede computer. Man forsøgte at opdyrke et fællesskab imellem dem og gradvist, forsigtigt, bruge fællesskabet til at åbne op

¹⁴ Det drejer sig om støtte efter lov om aktiv socialpolitik, § 23 vedrørende uddannelseshjælp. De fagprofessionelle fremhævede, at dette er en kendt og generel problematik.

for muligheder for at komme udenfor i det hele taget og for at komme videre. Aktiviteterne indebar bl.a., at man hentede flere af de unge derhjemme til at starte med. Et andet eksempel er en pigegruppe med relativt svage personlige netværk (vi ser et eksempel på en ungs oplevelse af en sådan indsats i kapitel 4). Andre gruppeindsatser indebærer fx specialdesignede, længerevarende gruppeforløb for unge med lignende behov. Nogle gruppeindsatser har primært ligget inden for kommunen, men i flere eksempler har kædeansvaret både dækket kommuner og erhvervsskoler.

Gruppefællesskaber som værktøj

Vi kan se, det betyder meget at få relationer til andre. Mange unge er ensomme og isolerede.

Mange af de unge er ensomme. Det kan være grænseoverskridende at komme ud i fællesskaber. Derfor vil vi have dem ud i gruppesammenhænge.

Ungevejleder

2. Støttende forløb, parallelt med eller supplerende til uddannelse/job

Et eksempel på det er FGU-EUD-kombinationsforløb, tilpasset i forhold til målgruppen og suppleret med individuel vejledning. Dette er afprøvet i FGU Øresund og FGU-Skolen Øst i projektets udvidede del (januar-december 2022, hvor de to FGU-institutioner blev partnere i projektet). Kædeansvaret gik her på tværs af FGU og EUD, understøttet af en KUI-kontaktperson eller vejleder. Støttende aktiviteter til uddannelse/job har derudover været fx mentoring, ekstra vejledning ved frafald og opfølgning på overgang til EUD.

3. Helindividuelle forløb

Her har indsatsen fra Unge med kant søgt at kvalificere arbejdet med planer og de igangværende aktiviteter, forbinde aktiviteterne meningsfuldt, sørge for sammenhæng og overgange og forbinde relationspersoner. Sigtet har, sagt på en anden måde, været at finde og følge de unge, hvor end de bevæger sig hen, ud fra et princip om *"never give up."*

I bilag er der en oversigt over forskellige forløbstyper, deres elementer, samt hvor de har været afprøvet, og hvem der har været del i kædeansvaret.

2.2.3 Arbejde med forventninger, mål og delmål

Et fokuspunkt i alle indsatser har været *den unges meddesign*. Det er en selvstændig udfordring, da målgruppen, som de fagprofessionelle ser det, er kendetegnet ved lav handlekraft.

Lav handlekraft

Hele kendetegnet for målgruppen er, at der ikke er vilje og motivation.

At tage ansvaret. Det er tit der, de er udfordret. At tage et initiativ eller føre en ide ud i livet.

Vi prøver at finde lokomotivet i den enkelte. Prøver at lave aktiviteter, hvor det er forskelligt, hvem der står i spidsen for tingene. Grib fat i, hvis de giver udtryk for en lille viden om noget eller en interesse. Det er ligegyldigt, hvad vi laver, så længe en har en aktie eller interesse i det.

Fagprofessionelle, fokusgruppediskussion

Som en professionel udtrykker det: "Flere unge havde en forventning om, at vi ville gøre tingene for dem ... De unge kommer og sætter sig ned og siger 'vi skal søge ind på en uddannelse'. De har en forventning om, at det er os, der sætter os til tasterne og formulerer os osv." Flere professionelle siger, at det for nogle unge på kort sigt ville gå meget hurtigere, hvis de professionelle bare gjorde arbejdet, fx med ansøgning til en uddannelse for de unge. Men de professionelle vurderer samlet, at de fleste unge har mest gavn af, at det er den unges egen vilje, medvirken og handling, der er det bærende, selvom de første skridt kan tage længere tid.

Flere nævner, at gruppeindsatserne har været virksomme, fordi de unge er blevet opmærksomme på hinanden og begynder at føle ansvar for hinanden. De hjælper hinanden med fremmøde til aktiviteter, de roser hinanden, og de inspirerer også hinanden. Når andre kommer på vej, så hjælper det med at sætte høje forventninger til en selv.

I fokusgruppediskussionerne tales overordnet om to grupper af unge. For det første de unge, som selv henvender sig, og som gerne vil have hjælp til nogle meget overordnede mål: at få bedre selvtillid, færdiggøre uddannelse, de er i gang med, eller søge ind på noget. For det andet en gruppe, som slet ikke følger, de kan noget, og som helt mangler sociale færdigheder og livsmod. En gruppe, som kan fordrø, at man aktivt og vedholdende opsøger dem.

2.2.4 Hjælp til den svære søgeproces og afprøvning

I forhold til hjælp til søgeproces, så kan det være en særlig drøm, de unge har, men som er fjern i forhold til de aktiviteter, de laver. For eksempel hvis den unge gerne vil være fotograf eller designer, men har gjort sig meget få egentlige erfaringer med de fag. Her består en del af indsatsen i at bryde tingene ned i håndterlige delmål. For det kan være meget sværere at se på, hvad man skal gøre i morgen, frem for om lang tid. En af de fagprofessionelle udtrykker det således:

Vi har snakket meget om, hvorfor det er så svært. Og jeg tror, det er fordi [delmål] forpligter. Når vi snakker om, at det næste, der skal ske, det er, at du skal have dit O2 i dansk, eller du er nødt til at møde op hver dag i din praktik. Eller et eller andet, før du kan komme videre i det næste. Det er sværere end at snakke om de ting langt ude i fremtiden.

Blandt de fagprofessionelle er der da enighed om, at indsatserne for denne gruppe skal indebære, at de får prøvet ting af mere konkret, fx gennem praktikker, så de får et klarere billede af, hvad en bestemt vej indebærer, og at der måske er flere veje: *"Nogen gange også prøve det forkerte, for at finde ud af, hvad der er det rigtige. Altså gøre sig selv nogle erfaringer. Særligt med praktikker afprøve sig selv og mærke, at andre har brug for dem. Føle sig anerkendt og set i øjenhøjde."*¹⁵

2.2.5 At puste liv i de unge igen

For nogle unge er opgaven dog en anden, eller den starter i hvert fald et andet sted. Som en fagprofessionel udtrykker det, så er der nogle unge, hvor det simpelthen handler om *"at puste liv i dem igen. De har dårlige erfaringer med skole. De har mistet tilliden til voksne omkring dem, kommune og skole."* For denne gruppe er behovet mest, at de har *"en form for livsline. Deres netværk er ikke stort, de har sparsom opbakning hjemmefra."* Støtten til disse unge går mere ud på dels at skabe positive oplevelser, der kan styrke selvtillid og livsglæde, dels at hjælpe med små eller store ting, der presser dem. De positive oplevelser kan fx være gruppeindsatser, hvor man *"tager dem hen et sted, hvor de er på hjemmebane. På den måde at få noget selvtillid i dem og give dem tro på, at det kan lade sig gøre, og der også er en vej for dem."* Det kan fx være ved, at man kører mountainbike sammen eller har en god oplevelse i naturen eller lærer at lave mad sammen. Blandt de små og store ting, der presser

¹⁵ Iblandt projektets casemateriale findes der også afrapportering af erfaringer med sådanne indsatser. Et eksempel fra FGU Øresund findes her: <https://ungemedkant.dk/hovedstaden/2022/10/droemme-og-virkeligheden/>

de unge, kan det være at rydde op i e-Boks eller at tage med de unge i retten. For nogle unge er det sådan *"at, når det kører for dem, så hører jeg ikke fra dem. Men de kontakter mig igen, så snart der er problemer. Så skal vi finde en måde at komme ud af det."* Andre unge tager som nævnt ikke selv kontakt, heller ikke selvom de oplever en krise. For disse unge er det særligt vigtigt, at de fagprofessionelle også tager initiativ og viser omsorg.

Flere fagprofessionelle nævner, at de unge er *"gode praktiske med hænderne, alt andet end at analysere noveller og have matematik på den måde, man gør det i skolen."* Derfor handler det om at tænde et eller andet hos dem, og så gradvist finde en vej. Denne erfaring – og problemforståelse – udtrykkes af deltagere både på erhvervsskoler og i kommuner.

2.3 Hvad siger erfaringerne?

De fagprofessionelle fremhæver en række fælles erfaringer og fælles læring af samarbejdsformerne og indsatserne i projektet. I dette afsnit sammenfattes erfaringerne under følgende overskrifter:

- Nye samarbejder og mere intensiv indsats
- Erfaringer med kædeansvar
- Erfaringer med taksonomi
- Fælles udvikling af problemforståelse og begrebsapparat: vedholdenhed
- Erfaringer omkring corona.

2.3.1 Nye samarbejder og mere intensiv indsats

I fokusgruppediskussionerne fremhæver de fagprofessionelle, at selvom indsatserne har taget tid at sætte i gang i begyndelsen, så har projektet givet en god ramme for at etablere samarbejde om de mest udsatte unge, i forhold til en større økonomi, i forhold til organisation og i forhold til faglig udveksling både om de samme unge og om forskellige indsatser og muligheder for at give støtte til dem. I forhold til økonomi har den øgede bevilling – med den eksplicit definerede meget udsatte målgruppe – givet en risikovillighed hos de fagprofessionelle, fx i forhold til at kunne yde en mere omfattende opsøgende indsats hjemme hos enkelte unge over lang tid. I forhold til organisation gav det også muligheder, at man via projektet fik kontakt til nye samarbejdspartnere. Endelig gav projektet mulighed for en høj grad af faglig udveksling imellem projektdeltagerne.

Ud over enighed om den styrkede ramme i projektet, pegede de fagprofessionelles diskussioner også på en opmærksomhed på rammerne for deltagerne, dels internt i kommunen, dels imellem deltagere og projekt.

Internt i kommunerne har projektrammerne været meget forskelligt udmøntet. En professionel nævner det som positivt for deres planlægning, at de har kunnet bruge penge med og for de unge; at ressourcerne ikke kun går til den professionelle arbejdstid: *"Vi må godt bruge penge, drikke en kop kaffe, købe ind til mad. Vi er del af et motionsprojekt, hvor vi også bruger penge."* Diskussionen viser, at andre deltagere har oplevet, at man i deres kommuner har valgt en model med færre 'frie midler' i projektet. Det ser en deltager som en begrænsning. I hendes kommune er al økonomien bundet op på de unges timer (medarbejdertimer på de unge). Hun kunne ønske sig friere rammer, da hun før har deltaget i projekter med større mulighedsrum. Hun nævner det som en fordel i forhold til fx at få de unge til at meddesigner aktiviteter, at man har bedre mulighed for at foretage små dispositioner med dem. De kommuner, som har haft den mulighed internt, ser det også som en fordel.

I forhold til rammerne mellem kommune og projektejer, fortæller flere professionelle, at de navnlig i starten af projektet fandt de administrative krav vanskelige i forhold til at tilrettelægge en indsats for de unge. En forklarer det sådan, at man for at modtage en bevilling vedrørende en ung, skulle den enkelte unge skrive under på et startskema for at dokumentere, at han eller hun af egen vilje var del af projektet. Nogle af de unge kunne ikke se sig i det, og de kunne derfor ikke inddrages i aktiviteterne. Det var desuden et krav, at man skulle dokumentere udgifter på projektet til den enkelte unge, fx i forhold til udgiftstyper, transport og forberedelse. Disse dokumentationskrav synes at minde om dem, som typisk gælder udgifter afholdt efter lov om social service; fx af kontaktpersoner fra en familieafdeling. For nogle af de professionelle fra vejledningsfunktioner sås dette dog som administrativt tungt. En giver udtryk for, at det var langt henne i projektet, førend man fandt tryghed i, hvilke udgifter der kunne godkendes. Ud over de faglige rutiner var der – for nogle af de professionelle – også nye administrative rutiner at lære.

2.3.2 Erfaringer med kædeansvar

Baggrunden for at fokusere på kædeansvar har netop været, at man ville gå til et kerneproblem, der er belyst fra en række undersøgelser, og som er bredt anerkendt: At der er mange overgange imellem forskellige sektorer, som de unge skal have kontakt til, og at de unge let kan blive tabt imellem dem (Almqvist & Lassinantti, 2018; Anvik & Waldahl, 2016; 2018; Bolvig et al., 2019; Lo et al., 2016). Projektdeltagerne har derfor formuleret mål om at styrke disse overgange: *"Vi har tidligere været vant til, at når de er stoppet med at få ud-*

dannelseshjælp i jobcenteret, så har vi lukket sagen. Og så har de ikke længere haft ret til et tilbud.” Det er søgt ændret med de øgede ressourcer og den øgede mulighed for at holde fast lidt længere både i unge, som modtager støtte andre steder fra, og unge, der periodevist er uden for kontakt, og så vender tilbage med behov for støtte.

På tværs af projektet har man fokuseret på *tre niveauer af kædeansvar*. For det første internt i egen organisation, i ungeenheder, jobcenter osv. For det andet internt i kommunen, fx mellem vejledningsfunktion, jobcenter, familieafdeling og folkeskoler. For det tredje med partnere på uddannelsessteder, i virksomheder og i kommunale enheder, der kan tjene som praktiksted, samt med civilsamfund.

Det er forskelligt, hvor vægten har været lagt. Flere kommuner siger, at de har haft rigeligt at gøre med at kunne koordinere internt imellem kommunens enheder og funktioner. Der har de lagt hovedvægten, fordi man har set størst udfordringer og mange forløb, der skulle samarbejdes om. Det drejer sig fx om, hvordan man når de unge, som er isolerede derhjemme. Er det myndighedsdelen i familieafdelingen, der har ansvaret, eller en hjemme-vejleder, en vejleder eller en ansat i en ungeenhed? Nogle kommuner, særligt dem, som ligger tættere geografisk på de to erhvervsskolepartnere, har lagt mange kræfter i samarbejdet også uden for kommunen Erhvervsskoledelegerne beskriver, at de har lagt mange kræfter i at styrke samarbejdet med kommunerne.

Flere fagprofessionelle fra kommuner fortæller, at man har arbejdet meget på at finde den rette model for en kontaktperson+, der har en afgørende koordinerende rolle i kædeansvaret. Nogle har overført alle eller nogle elementer fra en kontaktperson+-profil til enkelte funktioner såsom ungeguide, ungekoordinator, stifinder, løfteguide eller lignende¹⁶ Et væsentligt element for kontaktperson+-funktionen er, at man hjælper den unge på tværs af overgange, og medvirker til at skabe samarbejde imellem forskellige offentlige aktører, civilsamsfundsaktører og andre. Nogle kommuner har vurderet, at denne funktion er så væsentlig og krævende, at den ikke kan dækkes af én person. Derfor har de oprettet et team til at forestå kontaktperson+-funktionen, fx med en uddannelsesvejleder og en socialrådgiver fra familieafdelingen.

Flere af de kommunale deltagere udtrykker en generel bedring i samarbejdet internt i kommunen. En fortæller, at ungeguiden¹⁷ har en vagt i jobcenteret,

¹⁶ Der er nærmere redegørelse for de forskellige udmøntninger i projektets 'toolbox': <https://ungemedkant.dk/toolbox/kontaktperson>

¹⁷ En ungeguide er typisk en person, som har til opgave at yde støtte for unge, der af sociale eller personlige grunde har behov for støtte fra kommunen. Ungeguiden hjælper typisk med at følge den unge på tværs af kommunale instanser (jobcenter, ungerådgivning, boliganvisning), kan give vejledning om uddannelse, fx i forhold til FGU, og kan også hjælpe med, hvis en ung fx bliver kaldt til samtale om for højt fravær på en uddannelse. Se herom: <https://ungemedkant.dk/toolbox/kontaktperson>

hvor man er med i vejledning, når det giver mening. Desuden holder ledere på tværs af centre møder i kommunen. Som en fagprofessionel bemærker, så er det *"aldrig lykkedes så godt som nu. Tidligere var samarbejdet på ingen måde etableret."* Indtrykket er, at der i forbindelse med implementeringen af den nye kommunale ungeindsats generelt er sket en tættere integration og er et bedre samarbejde på tværs inden for kommunen. Nogle fagprofessionelle giver udtryk for, at de har kunnet hente inspiration på tværs af de deltagende kommuner, også til det interne samarbejde i forbindelse med Unge med kant Hovedstaden.

I forhold til ledelsesniveauet, så er det typiske billede, at man har haft ugentlige møder med den eller de relevante ledere, hvor man har kunnet følge op. Nogle af de fagprofessionelle giver udtryk for, at det har hjulpet på samarbejdet mellem fagprofessionelle, at ledelsen også har mødtes på tværs.¹⁸

I forhold til kædeansvaret mellem kommuner og erhvervsskoler, så mener fagprofessionelle fra begge aktører, at der er et stærkt behov for, at de arbejder tæt sammen. De fortæller dog også, at det har været svært og har taget tid at få samarbejdet til at virke godt. Det har for det første handlet om at finde ud af, hvilke måder man skulle arbejde sammen på, hvornår det giver mening at arbejde tæt sammen, hvilke faglige forventninger man kunne have til hinanden.

I forhold til måder at arbejde sammen, så har flere fagprofessionelle nævnt vanskeligheder, navnlig i første fase af projektet. En erhvervsskole nævner et eksempel med, at man havde unge i projektet, som de ansvarlige for Unge med kant Hovedstaden i kommunen ikke kendte til.

I forhold til, hvornår det giver mening at arbejde tæt sammen, så har både deltagende kommuner og erhvervsskoler set en udfordring i den geografiske afstand. Som en fagprofessionel udtrykker det midtvejs i projektet:

Jeg synes, vi har et ret godt samarbejde [mellem kommuner og erhvervsskoler]. Men vi har ikke kunnet bruge hinanden helt nok. Jeg har det egentlig lidt dårlig samvittighed over, at vi ikke bruger [de to erhvervsskoler] mere. Men de unge vil ikke den vej.

På tværs af kommunerne er det meget forskelligt, hvor meget kommunerne er lykkedes med at samarbejde med de deltagende erhvervsskoler.

For nogle af de unge har selve transporten været problemet, fx for dem, som har social angst, og først skal ind i en vane med at færdes i det offentlige rum.

¹⁸ Hornstrup og Storch (2018) fremhæver også dette forhold som en væsentlig del af deres koncept om *relationel kapacitet*.

For andre har det mere været transporttiden. For nogle af de unge er transporttiden med offentlig transport fra hjemmet til en af de deltagende erhvervsskoler på en time og tre kvarter. Mange unge har haft mindst en times transporttid. Alligevel er det undervejs lykkedes nogle kommuner at bruge erhvervsskolerne i forløb, hvor man har kunnet arbejde tæt sammen om, hvem der hjælper de unge med at mestre selve transporten, og hvem der leverer læringsforløb.

I forhold til måder at arbejde med de unge, har man også skullet gøre sig fælles erfaringer. Man har prøvet at overkomme noget af den geografiske afstand ved at lave mere virtuel læring fra skolernes side. Som en professionel fra en erhvervsskole nævner, så måtte de undervejs gå lidt væk fra at tilbyde sig som fysisk skole.

Det er både pga. corona og de unges udfordringer. Vi har prøvet at booke lokaler og undervisere, og så kom de tilmeldte unge ikke på dagen. Vi havde grupper fra forskellige kommuner, og så kom der kun tre ud af ti elever. Det dur ikke i erhvervsskolesammenhæng.

Nogle af de deltagende kommuner oplever, at virtuel læring har virket rigtig godt for nogle unge, herunder dem som havde angst, fx i forhold til at hjælpe dem til at færdiggøre 10. klasse. Andre unge har ikke kunnet trives i det.

Mere grundlæggende har der også været drøftelser af, hvilket ambitionsniveau man kunne have med de unge. Nogle af de professionelle fra uddannelsesstederne gav under første fase af projektet udtryk for, at kommunerne "pakker de unge for meget ind", eller stillede spørgsmål ved, om man samarbejder om de rigtige unge. Som en professionel fra en erhvervsskole siger, så gør "projektets organisering, at kommunerne tager unge ind, som er langt væk fra aktivitets- og uddannelsesparat." Det betyder set fra denne projektdeltagers perspektiv i den første fase, at erhvervsskolen prøvede at arbejde med de unge, men at de pr. marts måned 2021 havde fået meget få unge til at fortsætte i forløb hos dem. Motivationen for at gå ind i projektet var at hjælpe udsatte unge, men der var også en forventning om et afkast i form af flere elever i skolen. Midtvejs i projektet så erhvervsskolen dog, at færre unge end forventet er interesseret i at fortsætte hos dem.

Af konkrete startvanskeligheder i forhold til aktiviteter nævner flere professionelle at tilrettelægge aktiviteter med målgruppen på en måde, så der er et fagligt indhold, og hvor rammerne er sådan, at de unge møder op og får gavn af det. Konkret udtrykker en fagprofessionel fra kommunerne i starten: "Forløbet på Vilvorde var skræddersyet og godt, men der er et stykke vej, før de unge kan starte derude [i en ordinær uddannelse]."

Organisatorisk har det gjort, at nogle deltagere har lettere ved at samarbejde med lokale samarbejdspartnere, såsom den lokale FGU eller andet uddannelsessted som fx SOSU-H. Disse opfattes af nogle kommuner som mere naturlige partnere end Vilvorde, Roskilde Tekniske Skole, alene på grund af den geografiske afstand. Samtidig nævner Hotel- og Restaurantskolen, at de har arbejdet meget med Københavns Kommune, som først er kommet til som formel deltager i projektet nær dets afslutning.

Over tid er der dog i projektet sket et styrket samarbejde imellem de forskellige parter, der har været afrapporteret i form af casebeskrivelser af forskellige typer af forløb. Et eksempel herfra er aktiviteten Smagsprøver, som blev udviklet på tværs af to kommuner (Ballerup og Rødovre) og Hotel- og Restaurantskolen.¹⁹ Et andet eksempel er et tværfagligt forløb udviklet mellem Vilvorde, Roskilde Tekniske Skole og Tårnby Kommune.²⁰

Samlet set er det et væsentligt opmærksomhedspunkt – både fagligt og økonomisk – om der er nok *volumen* – nok unge at samarbejde om. Selvom der er enighed på tværs af kommuner og erhvervsskoler om, at man ikke kan lave standardiserede forløb for de unge i målgruppen, så er der en sammenhæng sådan, at jo flere unge man samarbejder om, des mere formaliseret (samarbejdsaftaler) og intensiv (mødekadencer og hyppighed af kontakt) en organisering er der behov for på tværs af kommune og erhvervsskole. Et andet opmærksomhedspunkt er, hvad der for erhvervsskolerne kan give mening; fx om de skal lave mange 'smagsprøveforløb' for unge, hvor en meget lille andel forventes at fortsætte (inden for en kort periode) hos dem. Og hvad sådanne forløb skal koste for kommunerne. De fagprofessionelle giver udtryk for, at smagsprøveforløbene har stor værdi for de unge. Derfor giver det mening, at erhvervsskolerne kommer tidligere ind i de unges forløb med andre mere praktiske skoleoplevelser. Som det fremgår af kapitel 4, ser de unge også en stor gavn af sådanne forløb.

2.3.3 Erfaringer med brug af taksonomi

Fagprofessionelle fra flere projekter med fokus på udsatte unge har bidraget til at udvikle taksonomien og har anvendt den. Det drejer sig om fagprofessionelle fra projekterne Unge med kant Syddanmark (2018-2020), Youth in Transition (2018-2021) og Unge med kant Hovedstaden (2019-2022) i forbindelse med arbejdet med at understøtte de unges individuelle forløb. Formålet med taksonomien med fem 'faser', har været at iagttage de unges udvikling hen imod uddannelse eller job mere nuanceret, end man kan gøre ved

¹⁹ Se afrapportering fra projektet her: <https://ungemedkant.dk/hovedstaden/2021/09/karrierelaering-med-smagsproever/>

²⁰ <https://ungemedkant.dk/hovedstaden/2021/11/en-anderledes-skoleoplevelse/>

hjælp af formelle kategorier som uddannelsesparat/ikke-uddannelsesparat, eller arbejdsløs/i arbejde.

I praksis har taksonomien også fungeret som et fælles begrebsapparat for de unges udvikling, som fagprofessionelle fra forskellige sektorer har kunnet bruge. Den første version af taksonomien er udarbejdet i 2018, og version 2.0 blev lanceret i maj 2022.²¹ Hovedkategorierne i taksonomien er de samme i de to versioner. I version 2.0 er der dog tilføjet nogle enkelte indikatorer, bl.a. om de unges vedholdenhed og om de unges deltagelse i undervisnings- og læringsprocesser, når det handler om de unges uddannelsesparathed.²² Fra projektledelsens perspektiv har det fx været afgørende, at uddannelse og erhverv ikke slås sammen; at man kan være erhvervsaktiv (altså erhvervsparat) uden at være uddannelsesparat. Et andet forhold, der har været væsentligt, er at synliggøre forskelle på, om en ung overhovedet er parat til at træffe et valg – om den unge tror nok på sig selv og egen fremtid, eller om det netop er selvtillid, der skal arbejdes med. I praksis har det også vist sig nødvendigt at tilføje en sjette tilstand eller fase, ikke-kontaktparat, da flere kommuner har valgt at fokusere indsatser på netop ikke-kontaktparate unge.

Den samlede taksonomi har således nedenstående seks faser:

1. Ikke-kontaktparat
2. Kontaktparat
3. Vejledningsparat
4. Valgparat
5. Uddannelsesparat
6. Erhvervsparat.

Det er væsentligt at bemærke hertil, at inden for projektets forståelse, så 'regnes' erhvervsparat ikke højere end uddannelsesparat; disse er 'på linje', så at sige, da begge er udtryk for en form for selvberoenhed. En ung kan være klar til at tage et ufaglært arbejde kortvarigt, men kan omvendt være meget langt fra uddannelsesparathed, som på sigt kan give bedre position i forhold til et skiftende arbejdsmarked.

Fra projektdeltagernes side er det forskelligt, hvordan de ser på brugen af taksonomien. Generelt ser de, at taksonomien fortrinsvis har en anvendelse som en forståelsesramme imellem parterne for at fokusere på fremskridt i forhold til mestring og som en måde at synliggøre, hvad aktiviteter fokuserer på

²¹ Korrespondance med projektejer: 12. juli 2022.

²² Se Unge med kant (2022b).

over for omverdenen. Nogle fagprofessionelle mener også, at taksonomien giver værdi internt i deres enheder, og kan anvendes konkret i forhold til unge. En udtrykker, at den måde de *"normalt vurderer de unge på, kan være meget firkantet."* Her kan taksonomien være til hjælp. Flere partnere i projektet har i deres egne evalueringer også lagt op til en videre brug af taksonomien. Andre mener ikke, det giver mening internt, men kun i forhold til kommunikation til omverdenen. Andre igen synes, det er svært at se, hvordan modellen kan virke, når målgruppen *"pr. definition ikke er uddannelsesparat."* I kapitel 3 ser vi nærmere på de registrerede data fra alle deltagere.

2.3.4 Fælles udvikling af problemforståelse og begrebsapparat: vedholdenhed

I løbet af projektet er der ud over arbejdet med taksonomien sket en udvikling af et fælles begrebsapparat til at forstå behov hos de unge. Dette har særligt kredset om begrebet *vedholdenhed*. Begrebet *vedholdenhed (grit)* er oprindeligt formuleret i international litteratur, hvor det er udviklet til at forklare unge, der klarer sig særligt godt – såkaldte high achievers. Særligt vellykkede forløb, finder Angela Duckworth, skyldes ikke så meget intelligens, men snarere, at den unge har *grit*, der på dansk oversættes dels som *gnist*, dels som *vedholdenhed*. Gnist indebærer en motivation og en tro på sig selv. Vedholdenhed indebærer, at man holder ved et forløb, og særligt, at man opnår et udviklingsperspektiv i forhold til vanskeligheder, som man møder på sin vej (Duckworth, 2017). Dette perspektiv har iblandt projektdeltagerne været oversat til de mest udsatte unge.

Vedholdenhed handler her om, at mange af de unge på kanten ikke har erfaring med eller strategier til at klare, hvad der udefra kan virke som små udfordringer eller naturlige usikkerheder, der knytter sig til at være under uddannelse eller nystartet i job. Usikkerheden bunder i, som vi indledende beskrev, at de unge samtidig tumler med meget store udfordringer, fx traumer eller hjemløshed. De udsatte unge har alle drømme om et mere selvstændigt liv, men de har lav handlekraft og lav tillid til, at en længerevarende indsats bærer frugt. I litteraturen fremhæves vedholdenhed dels som en kompetence hos

den enkelte, der kan opøves, dels som et kontekstuel forhold, der påvirkes udefra.²³

I litteraturen fremhæves vedholdenhed dels som en kompetence hos den enkelte, der kan opøves, dels som et kontekstuel forhold, der påvirkes udefra.

Derfor er det vigtigt for de fagprofessionelle at fokusere indsatsen om gradvist at bygge en vedholdenhed op hos og sammen med den unge. Begrebet har været væsentligt for at tydeliggøre værdien af indsatserne i projektet; både i forhold til indhold (fx aktiviteter, der handler om at 'puste liv' i de unge), og i forhold til deres varighed og fleksibilitet.

I tilknytning til begrebet *vedholdenhed* har de fagprofessionelle også anvendt et andet begreb fra den internationale litteratur

, nemlig *teetering, vaklen* (Lessard et al., 2008), der er blevet oversat til en dansk vejledningskontekst af forskere fra DPU (Mariager-Anderson et al., 2020). Vaklen handler om, at næsten alle de unges forløb er præget af, at de undervejs oplever en usikkerhed; en manglende tro på, at de kan, eller at deres indsats på fx en uddannelse kan betale sig. Det fordrer, at man kan fange, motivere og fastholde de unge, når de vakler. De professionelle nævner, at *vaklen* er et vigtigt fagligt greb at anvende i vejlednings- eller støttefunktioner uden for uddannelsesstedet. Konkret betyder det, at man fx skal holde kontakten med en ung, som er i gang med uddannelse, så man tidligt kan fange, hvis den unge går ind i en usikker periode.

Nogle projektdeltagere understreger, at begrebet vedholdenhed peger på, at man *gradvist* bygger en selvtilid op hos den unge, så den unge *"lykkes lidt først, vakler lidt, lykkes lidt igen, og så lykkes lidt mere."* Som en anden udtrykker det, så *"mangler de unge strategier til at klare selv små udfordringer."*

²³ En ungecase i projektet kredser også om, at de unge har svært ved at tænke og handle langsigtet. I formidlingen af casen på projektets hjemmeside hedder det, at "en del af de unge træffer beslutninger impulsivt og måske med kortsigtede gevinster for øje, ofte uden at tage højde for de langsigtede konsekvenser. Det kan gælde deres skolegang, deres økonomi, relationer eller jobs. Beslutningerne bliver desuden nemt påvirket af udefrakommende omstændigheder eller relationer i de unges omgangskreds, som måske har lignende tilgang til langsigtet disponering." Se herom: <https://ungemedkant.dk/toolbox/2022/07/04/vedholdenhed/>

Iblandt de professionelle har der da været arbejdet på at se de unges progression i forhold til vedholdenhed.

For at gøre det har man fagligt – bl.a. gennem partnermentoring i projektet – formuleret mulige 'indikatorer' – tegn – på en øget vedholdenhed hos den unge. I de indledende faglige drøftelser noterede de professionelle forskellige indikatorer såsom:

- At den unge bliver mere mødestabil
- At den unge overholder aftaler med andre
- At den unge styrker sin refleksion over egne valg, og aktivt begynder at træffe valg
- At den unge er opsøgende eller kommer på forkant i forhold til en overgang, fx fra et grundforløb til et hovedforløb på en uddannelse
- At den unge bliver mere selvstændig eller moden, fx i vurderinger eller handlinger; at den unge selv melder sig på en uddannelse
- At den unge begynder at producere eller levere på en uddannelse (fx portfolio-opgaver)
- At den unge anerkender egne fremskridt, på trods af vaklen undervejs.

Ved dataindsamlingens afslutning var der fortsat et arbejde i gang med at nuancere og formulere indikatorer. Sigtet med det var at have en fælles bevidsthed om sådanne små tegn på betydningsfulde forandringer hos den unge, fordi den unge ikke har erfaring med og måske ikke selv bemærker disse skridt. Navnlig det sidste punkt er svært. Som en af de fagprofessionelle udtrykker det, så er det *"supersvært at se, hvad det lige præcis gør forandringen, men det er også meget vigtigt."* En anden professionel lægger vægt på, at det også handler om en *"udvikling af langsomhed"*, så de unge ikke slår sig selv i hovedet over de små bump på vejen, eller at de ikke rykker *"hurtigt nok."*

Flere af de fagprofessionelle fremhæver derfor, at opbygning af vedholdenhed hos den unge også fordrer vedholdenhed i indsatsen hos den fagprofessionelle. Man bygger ikke vedholdenhed op hos den unge på 3 måneder, hvorefter man giver slip.

2.3.5 Erfaringer omkring corona

Flere professionelle nævner, at deres planlagte aktiviteter, fx gruppeaktiviteter, har været vanskeliggjort af corona og de begrænsninger, det har medført i forhold til fysisk samvær, tilstedeværelse fx i hjemmet og hos nogle unge også angst. Vi hører mere om de unges oplevelse af corona i kapitel 4, men det berøres også i fokusgruppediskussioner og opfølgende drøftelse blandt de fagprofessionelle.

Vilvorde, Roskilde Tekniske Skole tilbyder fx anlægsgartneruddannelse, og her har coronanedlukning voldt store problemer, da det er vanskeligt at tilbyde fx virtuel undervisning. Som en professionel forklarer, så dur det ikke med virtuel brobygning:

Før nedlukning kunne man få hands-on; der var opgaver, man kunne snakke om i grupper. Man kunne nå dem på en anden måde. Når de unge ligger hjemme, kan man ikke få fat i dem.

Midtvejs i projektet var den professionelles vurdering, at det manglende fremmøde under corona havde vanskeliggjort deres arbejde med de unge:

Jeg føler mig overbevist om, at vi kan fange unge med problemer, som vi ikke har fanget endnu. Men fysisk fremmøde er lettere, det er lettere uden at have en skærm mellem os.

I de fagprofessionelles drøftelser nævnes der også positive virkninger af corona, for nogle unge. Som en professionel udtrykker det:

I lyset af corona er det blevet tydeligt, at nogle af de mere stille og indadvendte faktisk stråler mere fagligt i denne periode. Når de kan samle sig om tingene derhjemme og ikke forstyrres af at være i et klasselokale. Det bør man nok tænke over også på den længere bane. At nogle trives med det virtuelle og roen. Nogle unge er også trætte af at høre det sagt i medierne, at vi skal være ekstra opmærksomme på de sårbare unge. De synes nemlig selv, de er vant til at isolere sig og klare sig selv. Nogle kan opleve det som en fordel, at det nu er lige for alle, at der er isolation. Det betyder, at de kan føle sig mere normale. De behøver ikke i samme grad at tænke, at de er anderledes ved ikke at gå i byen og ud at spise, i biografen osv. Corona kan også være en positiv forstyrrelse.²⁴

2.4 Opsummering

Mange fagprofessionelle tilgange

De overordnede principper i projektet har været en fælles forståelse af individuelt designede ungeforløb. Forløbene er udført igennem et tæt og forpligtende samarbejde – i et kædeansvar – og med en ny fælles opfølgingsmåde, en taksonomi om ungeprogression. Et væsentligt fagligt princip har været, at

²⁴ Telefonsamtale med fagprofessionel, 18. maj 2020.

der skulle anvendes forskellige fagprofessionelle tilgange. Der har altså ikke været faste og bestemte faglige greb eller metoder, der skulle anvendes, eller en bestemt målgruppe, man skulle nå.

To nye elementer i forhold til andre ungeindsatser: kædeansvar og taksonomi

Set i forhold til andre ungeindsatser er der særligt to elementer, der kan siges at være nye eller have større vægt i Unge med kant Hovedstaden. For det første det styrkede og forpligtende samarbejde mellem forskellige aktører på både medarbejder- og ledelsesplan, benævnt *kædeansvar*. For det andet taksonomien om ungeprogression.

Kendte elementer, ny organisatorisk ramme og opskalering af indsatser

Mange af de faglige elementer, der blev arbejdet med i projektet, var kendte i forvejen hos de forskellige aktører omkring de unge. Det er naturligt, da de deltagende parter havde stort handlerum til at vælge målgruppe og tilgange. Det typiske billede er, at man har opskaleret eller tilpasset opgaver, arbejdsgange, fokusområder osv., som man allerede havde. Projektet har dog også givet en ny ramme for at styrke væsentlige samarbejder om de mest udsatte unge med fælles indsigt i og adgang til forskellige fagprofessionelle metoder, såsom karrierelæring, relationsdannelse, mestring og motivationsorientering. Det tager tid at udvikle indsatser inden for dette område. Udviklingen af indsatser har fx handlet om motivering til og afvikling af forskellige former for gruppeindsatser, enten internt i kommunerne eller på tværs af kommuner og erhvervsskoler, herunder støttende forløb parallelt med uddannelse eller job, og om helindividuelle forløb, hvor man har kunnet lave en tålmodig opfølgende indsats.

Størst fokus blandt projektdeltagerne på det kommuneinterne samarbejde

Med hensyn til det styrkede samarbejde – etablering af kædeansvar, i projektets terminologi – så har de deltagende kommuner fokuseret mest på etablering af det interne kædeansvar. En del af dette arbejde har handlet om etablering af en kontaktperson+. En kontaktperson+ har både bredere kompetence – fx både kendskab til uddannelser, beskæftigelse og socialområdet – og bredere opgaver i forhold til den enkelte unge, særligt i forbindelse med at op- søge den unge, og opmærksomhed ved overgange. Det er i flere tilfælde vanskeligt at rumme disse kompetencer og opgaver hos én medarbejder; derfor har flere kommuner etableret teams med mindst to personer. Der er enighed om, at udvidelsen af opgaveporteføljen er væsentlig for at understøtte de unge bedst muligt. Flere professionelle i kommunerne fremhæver dog, at denne arbejdsform fordrer tæt dialog mellem den professionelle og ledelse,

fordi opgaverne og de unges forløb ofte er flydende i forhold til, hvornår der sker en vaklen hos den unge, og hvornår der er behov for en særlig støtte. Det kan også være svært for den enkelte medarbejder at styre sin tid, når man er til rådighed for mange unge på samme tid.

Lettest at samarbejde om forløb med flere unge

Samarbejdet mellem kommune og erhvervsskole ses som mest lige til, naturligt, når man har kunnet have et vist antal unge at samarbejde om, så det fra skolens side gav mening at bruge lærertid på at tilrettelægge forløb. Det er – i udgangspunktet – svært at håndtere de individuelle, skræddersyede forløb.

Stor værdi af korterevarende smagsprøveforløb

Flere fagprofessionelle fremhæver dog netop, at der er stor værdi for de meget udsatte unge i kortere 'smagsprøveforløb', fx hos erhvervsskolerne. De mener da, at der er meget gode erfaringer med, at erhvervsskolerne *"kommer tidligere ind"* i de unges forløb. Det gælder også, selvom de unge ikke ender med at vælge lige det spor, og selvom de unge på kanten har behov for mere støtte end de fleste elever på erhvervsskolerne. Sagt med andre ord, så peger flere fagprofessionelle på, at selvom de individuelle forløb er ressourcekrævende både økonomisk og fagligt, så er de på langt sigt til stor nytte for de unge.

Find den rette pris

Set fra ekstern evaluators side er der et behov for, at man som del af samarbejdsaftalerne præciserer både faglige og økonomiske elementer. På den ene side: Hvilken gruppe unge arbejder man med, gennem hvilke aktiviteter, og med hvilken ansvarsfordeling? Og på den anden side: Hvad skal prisen for forløb eller et sæt af aktiviteter være for en kommune? I kapitel 4 ser vi nærmere på, hvilken gavn nogle af de unge i projektet har haft ved forskellige forløb enten internt i kommunerne eller på erhvervsskoler.

Taksonomien

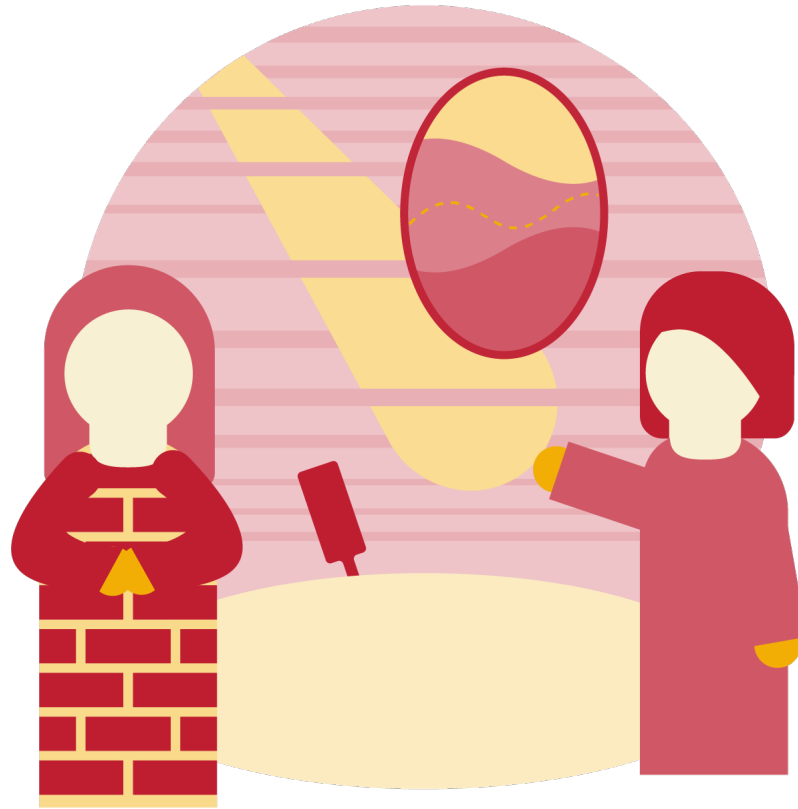
Med hensyn til taksonomien om progression, så er det forskelligt, hvordan den har været anvendt. For flere projektdeltagere har taksonomien været nyttig til at præcisere, hvem der har hvilket ansvar, hvornår. Det har altså navnlig været nyttigt at bruge progressionsværktøjet som fælles forståelsesramme for at fremhæve det, som fagprofessionelle ser som afgørende for indsatsen: at den unge opnår en øget mestring og en tro på sig selv, snarere end kortsigtede

mål om at få mange som muligt indskrevet på en uddannelse. Nogle projektdeltagere ser formålet primært som organisatorisk i forhold til opfølgningen. Fire deltagerkommuner arbejder videre med værktøjet i forbindelse med intern opfølgning og evaluering af indsatser.

Vaklen og vedholdenhed

To centrale begreber, som man har anvendt i den fælles forståelsesramme, er *vaklen* og *vedholdenhed*. Begge begreber er formuleret i international litteratur på området – som hhv. *teetering* og *grit*, men er blevet oversat til en dansk vejledningskontekst i forbindelse med følgeforskningen. Begrebet har været væsentligt for at tydeliggøre værdien af indsatserne i projektet; både i forhold til indhold (fx aktiviteter, der handler om at 'puste liv' i de unge), og i forhold til deres varighed og fleksibilitet. Flere af de fagprofessionelle i kommunerne vurderer, at de med en mere opsøgende indsats har kunnet nå flere unge, der ellers har været udenfor, og støtte dem i en øget mestring.

Efter i dette kapitel at have set på, hvad de fagprofessionelle har tilrettelagt af indsatser, hvilke erfaringer de har gjort sig, og hvilke resultater de har set for de unge, ser vi i næste kapitel på de unges progressionen ud fra de indmeldte registreringer ud fra taksonomien.

Tro

Lille spejl på væggen der, hvor skal jeg tage hen i landet her? Med mig har jeg to hænder og en lille pose af held. For krystalkuglen er en illusion – jeg er overladt til mig selv.

Trækker vejret dybt ind og giver mig selv et kram.

I en tåge af gamle mønstre, ser jeg et lys skinne frem.

En stråle af nyt overskud, bedøver smerterne som en ipren.

Så jeg fanger den, mens jeg kan, og hvisker tavlen ren.

Kigger rundt i klasseværelset, hvad bliver det næste skridt?

Mine drømme kigger tilbage og rækker mig et kridt.

Med fokusset på tavlen og begge ben på jord – vejleder de mig til at skrive disse ord:

I dag vælger jeg troen på mig selv – jeg ved, jeg godt ka'!

For jeg har bygget noget op, som jeg ikke ville bytte for en vodka. Kaster fortidens flaske i havet, trods frygten for hvad der sker.

For ja, jeg tør godt springe ud i det her!

Forfatter: Iris Poparic

3 De unges forløb – kvantitativt set

I dette kapitel undersøger vi de unges forløb på vej mod at blive enten uddannelses- eller erhvervsparate. Det gør vi med udgangspunkt i taksonomien og de data om de unge, som professionelle i kommunerne har indsamlet med udgangspunkt i den. Taksonomien muliggør en progressionsmåling af de unges forløb.

Kapitlet er delt op sådan, at vi først kort introducerer til, hvad progressionsmålinger er og kan bestå i overordnet betragtet. Derefter gennemgår vi de data, som vi har modtaget fra projektet. De faglige erfaringer med brug af taksonomien er nævnt i 2.3.3 ovenfor. Derefter karakteriserer vi overordnet de unge, som har deltaget i projektet ud fra de tilgængelige data. Herefter følger en række analyser af de unges forløb. Til det formål benytter vi os af såkaldt sekvensanalyse til at karakterisere forskellige typer af forløb og den progression, som finder sted. Datagrundlaget og metoder er nærmere beskrevet i metodeafsnittet bagerst i rapporten.

3.1 Progressionsmåling – en trend

Progressionsmålinger som redskab til at måle udsatte gruppers små eller store skridt frem mod (eller væk fra) uddannelse og job er blevet ganske udbredte i Danmark gennem de sidste 10 år. Udvikling og brug af taksonomier til at beskrive udsatte gruppers forløb i retning af fx at være uddannelses- eller jobparate kendes således også fra andre områder end de indsatser, der retter sig mod unge. Progressionsmåling er således særligt blevet taget i anvendelse i forhold til sociale samt beskæftigelses- og integrationsorienterede indsatser, hvor der er en interesse for, hvordan sagsbehandling, vejledning, behandling, jobsøgningskurser mv. påvirker borgernes forløb. Et kendt eksempel er Beskæftigelsesindikatorprojektet (BIP), som blev gennemført mellem 2011 og 2016.

Netop når det handler om unge eller voksne, som kan have komplekse helbreds- eller sociale eller psykiske problemer, giver det god mening at prøve at forstå, hvilke 'faser' eller 'stationer' de må igennem på vej mod fx at kunne gennemføre en uddannelse eller varetage et arbejde. Hvis det lader sig gøre fornuftigt at kategorisere disse faser og opstille kriterier for, hvornår borgeren befinder sig i den ene eller anden fase, giver det også mening at forsøge at måle en eventuel progression – eller det modsatte – mod uddannelse

eller job, særligt hvis vejen er ujævn, lang eller med mange sving. Dermed bliver det også lettere at understøtte dem undervejs og at anerkende de fremskridt, som også kan være sket i den proces. Disse fremskridt kan være svære at få hold om, hvis sagsbehandlere og ledere blot arbejder ud fra en todelt tankegang med fokus på arbejde/arbejdsløshed – succes eller fiasko.

3.2 Registrerede data om progression i Unge med kant Hovedstaden

Dette har også været tankegangen i Unge med kant, hvor man altså har udviklet en enkel taksonomi for ungeprogression med fem faser, som vi så kapitel 2. Kommunerne allerede har taget værktøjet i brug i september 2019 – altså før værktøjets officielle lancering i marts 2020. De sidste registreringer, som indgår i de datasæt, som ligger til grund for de efterfølgende analyser, har kommunerne foretaget i marts 2022. Det svarer til registreringer over 31 måneder, hvilket er det samme som ca. 11 kvartaler. De unge, der kom med i kommunernes projekter fra starten, har altså haft mulighed for at få deres progression registreret i op til 11 kvartaler.

Ret tidligt i forløbet skete en modifikation – eller snarere udvidelse – af taksonomien, som er vigtig at være opmærksom på (Unge med kant, 2022b). Af data fremgår som allerede nævnt i afsnit 2.5 også en sjette tilstand: *ikke-kontaktparat*, der er en tilføjelse til taksonomien som relativt hyppigt forekomme i kommunernes registrering af de unges forskellige faser på vej mod at blive uddannelses- eller erhvervsparate. Derfor har vi også inkluderet denne tilstand som et element i rapportens analyser. Disse seks faser vil vi omtale som forløbenes eller sekvensernes elementer.

3.3 Indikatorer: kriterier for progression

De kriterier, som ligger til grund for vurderingen af, om den unge hører til i en af de fem faser fra kontakt- til erhvervsparat (kategori 2-6 ovenfor), er ret udførligt beskrevet på Unge med kants hjemmeside (Unge med kant, 2022a). De centrale kriterier for de fem hovedkategorier i taksonomien er gengivet i Boks 3.1 og Boks 3.2. Den fuldstændige liste over kriterier fremgår af taksonomiens version 2.0 (Unge med kant, 2022a).

Boks 3.1 Centrale indikatorer for hovedkategorier i ungeprogression. Kontakt-, vejlednings- og valgparat

Kontaktparat

- De unge reagerer på henvendelser via telefon eller andre medier.
- De unge er klare over og accepterer mødeaftaler, men har muligvis stadig svært ved at følge aftalerne.
- De unge giver udtryk for ønske om forandring og udvikling.

Vejledningsparat

- De unge har et erkendt behov for vejledning, selv når de endnu ikke magter at indgå i vejledningssituationer.
- De unge er modtagelige for vejledning.
- De unge vil gerne indgå i dialog med vejleder – individuelt eller i gruppe med andre unge og hver på deres egen vis.

Valgparat

- De unge kan reflektere over deres interesser og kompetencer og koble det med, hvad der skal ske (fx efter skolen).
- De unge gør sig tanker om, hvordan de vil lykkes med at holde ved i et uddannelsesforløb.
- De unge kan træffe beslutning om at fortsætte eller genoptage et uddannelsesforløb, også efter afbrud eller pauser undervejs.

Bemærk, at faserne uddannelsesparat og erhvervsparat ikke blot er faser, men også en form for endemål for projektet. Det er de, fordi disse to typer af parathed eller modenhed gør det mere sandsynligt, at den unge vil få succes med at tage en uddannelse eller finde og fastholde et job. Vurderingerne af, om de

unge besidder disse to typer af parathed, adskiller sig da også fra vurderingerne af, om de unge besidder de andre tre typer af parathed (kontakt-, vejlednings-, valg-). Fra projektejers side har der været lagt vægt på, at uddannelsesparathed og erhvervsparathed også er forskellige. For eksempel kan det for en ung, der er i gang med en erhvervsuddannelse, være vigtigere at have en vis erhvervsparathed set i forhold til uddannelsesparathed, da 70 pct. af uddannelsen foregår på en læreplads, mens det omvendt fordrer mere uddannelsesparathed at begå sig på en uddannelse med flere teoretiske elementer. Det er det lokale team omkring den unge, som foretager vurderingerne af, om den unge er kendetegnet ved enten *kontakt-*, *vejlednings-* eller *valgparathed*.

Vurderingen af *uddannelsesparathed* er forankret i Undervisningsministeriets vejledning om uddannelsesparathed, og i projektet i praksis også foretaget af teamet omkring den unge. I det tidligere beslægtede projekt Youth in Transition var det tanken, at den unges placering efter taksonomien skulle foregå i dialog med den unge. I Unge med kant Hovedstaden har det været op til de lokale teams at vurdere den unges erhvervsparathed i dialog med den unge selv

I projektet har man også udviklet et værktøj baseret på seks indikatorer vedrørende erhvervsparathed til vejlederes evaluering og de unges selvevaluering af erhvervsparathed. Værktøjet bygger på en række spørgsmål, som skal belyse hvert af de seks parametre, og munder ud i et radardiagram med seks dimensioner, som belyser, hvor godt vejlederen og den unge vurderer, at den unge er i stand sætte sig realistiske mål, forstå sociale normer, opretholde motivation osv.²⁵ Indikatorerne er opstillet i boksen nedenfor. Det er den fagprofessionelle, som har registreret placering efter taksonomien.

²⁵ Værktøjet kan tilgås på <https://ungemedkant.dk/toolbox/erhvervsparathed/>

**Boks 3.2 Centrale indikatorer for hovedkategorier i ungeprogression.
Uddannelses- og erhvervsparat**

Uddannelsesparat

- Uddannelsesparathedsvurderingen (UPV) er en proces, som er forankret i Bekendtgørelse om Uddannelsesparathedsvurdering og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse.

Supplerende indikatorer (Unge med kant)

- De unge kan reflektere over egen formåen i forhold til at holde ved i en uddannelse.
- De unge er modtagelige for undervisning.
- De unge vil gerne indgå i dialog med underviserne.
- De unge kan koncentrere sig om emner.

Boks 3.2 Centrale indikatorer for hovedkategorier i ungeprogression. Uddannelses- og erhvervsparat

Erhvervsparat

- Erhvervsparathed er den unges kompetencer og potentialer til at starte og holde fast i et job eller i praktik. Indikatorerne fokuserer på de seks parametre: *målsætning, motivation, robusthed, fleksibilitet, sociale normer og faglighed*.
- Målsætning: At kunne sætte realistiske mål, som giver mening for én selv.
- Motivation: Tilrettelæggelse af lærings- og udviklingsprocesser, som fremmer motivation i socialt samvær eller praktisk læring.
- Robusthed: At kunne tåle pres og kunne se chancer i modgang, ikke kun trusler.
- Fleksibilitet: Omgang med ændringer og at kunne tænke i nye baner.
- Sociale normer: At lære at reflektere over skrevne og uskrevne regler, fx i skolen eller på arbejdspladsen.
- Faglighed: At besidde den viden, de færdigheder og de kompetencer, der er nødvendige for at kunne gennemføre en given uddannelse eller udføre et job.

3.4 Karakteristika ved de unge i projektet

I de data, som VIVE har modtaget fra kommunerne, har vi oplysninger vedr. køn og alder for i alt 555 unge, som har været med projektet.

Tabel 3.1 Alder, køn og antal deltagere, fordelt på kommuner. Opgjort for deltagere med minimum én registrering på progressionsskalaen

	Ballerup	Gldsaxe	Hel-singør	Herlev	Høje Taastrup	Ishøj	Rødovre	Tårnby	Alle
Alder (år, gennemsnit)	21	22	19	19	18	23	18	18	19
Fordeling af kvinder og mænd									
Andel kvinder (pct.)	47	43	25	36	40	68	51	30	42
Andel mænd (pct.)	53	57	75	64	60	32	49	70	58
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal deltagere									
Antal	58	72	75	53	93	44	106	54	555

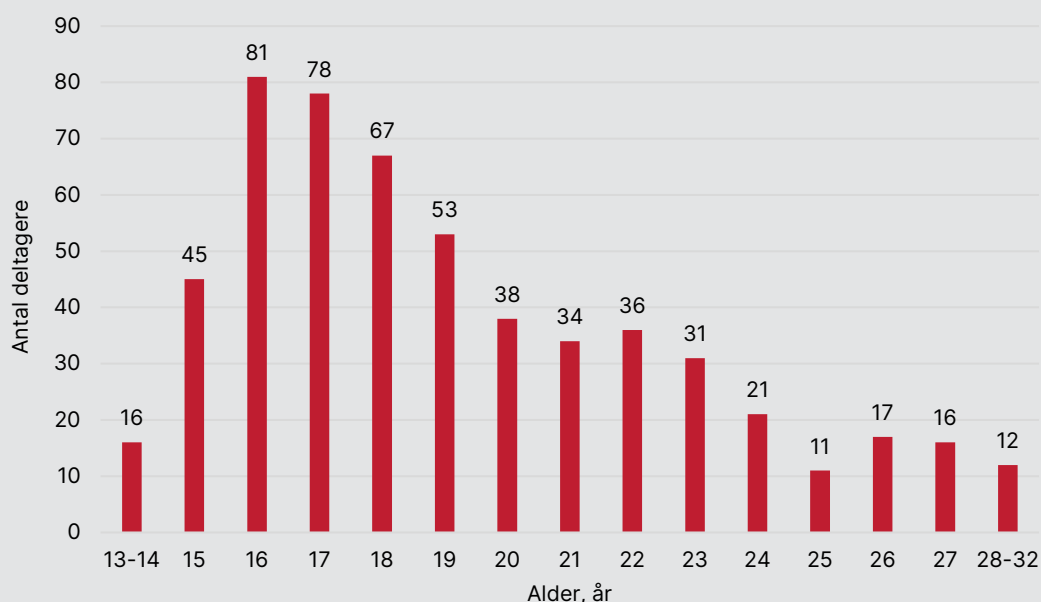
Anm.: Bemærk, at antallet af deltagere er opgjort som det antal borgere, hvor der er oplysninger om alder, køn eller data for progression. Unge, der optræder med et projekt-id i de regneark, som VIVE har fået tilsendt fra kommunerne, og hvor der ellers ikke er nogen andre oplysninger om den pågældende borger, tæller således ikke med.

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden.

Det fremgår af tabel Tabel 3.1, at gennemsnitsalderen for de unge i projektet var 19 år. Denne gennemsnitsalder svingede dog mellem kommunerne – fra 18 år i Høje Taastrup og Tårnby til 23 år i Ishøj. Ser vi på aldersfordelingen for alle unge i projektet, kan vi af Figur 3.1 se, at hovedparten af de unge i projektet lå i aldersspændet 15-19 år, om end en del var mellem 20 og 24 år. Vi kan desuden se, at projektdeltagerne har medtaget enkelte i de lokale aktiviteter, som ved første registrering var yngre end 15 år, dvs. 13-14 år.

Det fremgår også af Tabel 3.1, at der var en overvægt af unge mænd i projektet, idet næsten 6 ud af 10 af deltagere var drenge eller unge mænd, mens tilsvarende omkring 4 ud af 10 var piger eller unge kvinder. Denne fordeling varierede dog også noget mellem kommuner. I de fleste kommuner var der en overvægt af drenge eller unge mænd, men i Ishøj var der en overvægt af piger eller unge kvinder. I Ballerup og Rødovre var fordelingen ca. 50/50 for unge mænd og kvinder. Fordelingen afspejler, hvilke målgrupper kommunerne har valgt at arbejde med.

Figur 3.1 Aldersfordeling blandt deltagerne, år

Anm.: N = 556

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden

3.5 Karakteristika ved de unges forløb

Før vi ser vi nærmere på de unges forløb, er vi nødt til kort at opholde os ved karakteristika ved de data, som kommunerne har indsendt til VIVE. Det skyldes, at disse data også rummer vigtig information om kommunernes brug af taksonomien vedr. ungeprogression. Et gennemgående træk ved progressionsmålinger baseret på enten borger- eller sagsbehandlerregistreringer er, at antallet af registreringer typisk falder over tid. Det kan skyldes, at nogle borgere over tid ophører med at modtage sociale foranstaltninger, fx fordi de kommer i uddannelse eller beskæftigelse. Det kan også skyldes, som vi så i forrige kapitel, at nogle unge udskrives af projektet, fordi det ikke giver mening længere. Hvis man fx har forsøgt at tage kontakt gennem et år uden held, eller hvis den unge er flyttet til en anden kommune. I forhold til Unge med kant-taksonomien, kan vi også konstatere, at der er stor spredning i, hvor lange forløb, der er registreret for de unge.

Vi analyserer nedenfor de unges forløb (sekvenser). De unges faser – fx kontaktparat eller vejledningsparat – vil man, når man analyserer de unges forløb ved hjælp af sekvensanalyse, normalt omtale som forløbenes *elementer*. I stedet for elementer fastholder vi dog betegnelsen faser, som er en del af projektets terminologi. Som det fremgår af Tabel 3.2, er der stor spredning i, hvor mange faser de professionelle har registreret for de unge i projektet.

Tabel 3.2 De unges forløb. Antal sekvenser og antal faser

Sekvenslængde (antal faser)	Antal sekvenser	Andel sekvenser	Samlet antal faser (efter sekvenslængde)	Andel faser (efter sekvenslængde)
1	26	5 %	26	1 %
2	55	10 %	110	3 %
3	71	13 %	213	6 %
4	41	7 %	164	5 %
5	36	6 %	180	5 %
6	39	7 %	234	7 %
7	55	10 %	385	11 %
8	45	8 %	360	10 %
9	103	19 %	927	27 %
10	62	11 %	620	18 %
11	22	4 %	242	7 %
Total	555	100 %	3.461	100 %

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden.

Tabel 3.2 viser en spredning på mellem 1 og 11 faser for de 555 unge, der indgår i projektet med én eller flere registreringer af en tilstand i henhold til ungetaksonomien. 15 pct. af de unge har blot 1-2 registreringer. De har altså meget korte forløb i projektet, i hvert fald hvis de kun har deltaget i projektet i de 1-2 kvartaler, hvor deres progression er blevet målt.

Når vi summerer andelen af unge med en sekvenslængde på 3-7 faser, dvs. unge, som har været med i projektet i 9-21 måneder, finder vi, at denne gruppe udgør sammenlagt 43 pct. af forløbene. Tager vi endelig de unge med de længste forløb, dvs. unge med 8-11 registreringer, som har været med i projektet i 24-33 måneder, så udgør denne gruppe 42 pct. af de unge. Unge

med mellemlange forløb (3-7 faser) og unge med lange forløb (8-11 faser) udgør altså to næsten lige store grupper. Antalsmæssigt repræsenterer de mellemlange og de lange forløb henholdsvis 242 og 232 unge, hvilket tilsammen udgør 474 unge eller 85 pct. af forløbene.

Tabel 3.2 fortæller os altså, at der er stor variation i, hvor mange unge der har været i forløb i den enkelte kommune, og hvordan tilgang og afgang undervejs har set ud. Dette kan skyldes forskellige forhold, som tallene ikke i sig selv siger noget om. Det kan fx skyldes, at nogle unge kun kortvarigt har haft kontakt til de professionelle, fx hvis de er flyttet fra kommunen, hvis de på anden vis er kommet videre i uddannelse eller job, eller blot har stoppet kontakten. Videre skyldes forskellen i længde, at de unges opstartstidspunkt har varieret. De unge, der først er kommet med i projektet sidst i forløbet, har da relativt korte samlede forløb.

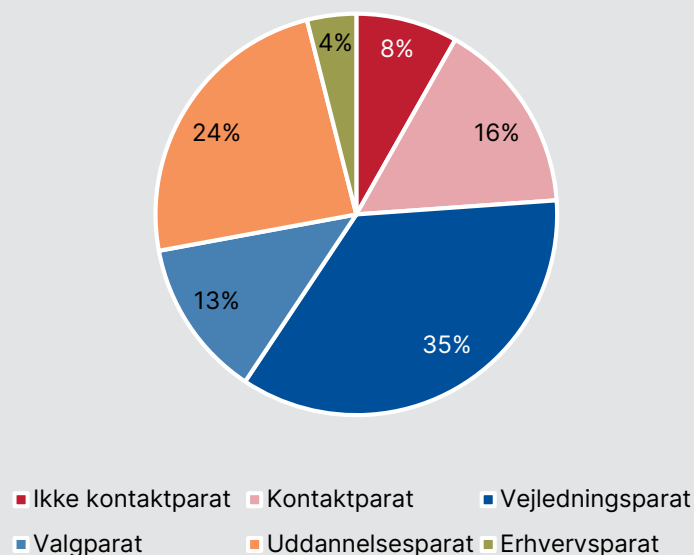
Ser vi på antallet af faser fordelt på sekvenslængder (de to sidste kolonner i Tabel 3.2), er der en indbygget matematisk logik, som betyder, at hvis der er ca. lige mange mellemlange og lange forløb, så vil de lange forløb samlet set rumme flere faser end de mellemlange. Det ser vi også her, hvor der er ca. lige mange unge med mellemlange og lange forløb, og hvor vi ser, at forløb af længden 3-7 faser rummer samlet 34 pct. af alle registrerede faser, mens gruppen af forløb af længden 8-11 faser samlet rummer 62 pct. af samtlige registreringer. Teknisk set er der altså mere information i de lange forløb end i de mellemlange.

Det forhold, at der er så stor spredning i længden af de unges forløb (og dermed i det antal faser, som indgår i de registrerede forløb), skaber nogle udfordringer for de mere detaljerede analyser, vi præsenterer resultaterne fra i det følgende. Det er således mere kompliceret at finde mønstre i disse forløb, når længden på forløbene varierer meget, fordi længde i sig selv bliver et vigtigt parameter, som analysen må forsøge at tage højde for. I sekvensanalyserne i afsnit 3.7 analyserer vi derfor alene mønstre i de unges forløb med fokus på henholdsvis de mellemlange og de lange forløb, men ellers inddrager vi alle 555 unge i analyserne.

Inden vi afrapporterer resultaterne af en mere detaljeret analyse af ungeforløbene, er det værd at tage et overordnet kig på, hvilke faser de 555 unge har befundet sig i *igennem projektets forløb*.

Figur 3.2 Overordnet fordeling af de unges faser i løbet af projektet

Procentuel fordeling af faser

Anm.: N = 3.463 elementer.

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden.

Det fremgår af Figur 3.2, at af alle de faser, de unge befandt sig i, udgjorde ikke-kontaktparat 8 pct. Som tidligere påpeget, var ikke-kontaktparat dermed en vigtig kategori og tilføjelse til taksonomien. Vi ser også, at de 3 faser, hvor de unge var 'på vej' – altså kontaktparat, vejlednings- og valgparat – udgjorde henholdsvis 16, 35 og 13 pct. af de unges samlede faser i projekter. Den midterste af disse 3 kategorier, dvs. vejledningsparat, udgjorde i sig selv over en tredjedel af faserne samlet set.

Det er væsentligt at bemærke hertil, at de deltagende kommuner har udvalgt meget forskellige målgrupper i projektet. Således er der en kommune, som har særligt mange, der er vejledningsparate ved starten af deres forløb. Det drejer sig om en relativt ung målgruppe af 15-17 årige.

Selvom nogle unge er gået ud efter kort tid i projektet, er det samlede billede, at selv de relativt udsatte unge i projektets målgruppe i vidt omfang var modtagelige for vejledning og åbne for at indgå i dialog med de professionelle, der

skulle hjælpe dem videre i retning af uddannelse eller job. Vi kan også se af Figur 3.2, at faserne uddannelses- og erhvervsparat udgjorde hhv. 24 og 4 pct. af det samlede antal faser. I projektets forløb er der altså i højere grad unge, som har uddannelsesparathed som sidste registrerede fase end erhvervsparathed.

Boks 3.3 opsummerer en række centrale karakteristika ved alle 555 forløb med karakteristika for de 474 forløb med mere end 2 faser i parentes.

Boks 3.3 Karakteristika ved de unges forløb

Karakteristika

- Samlet antal forløb (sekvenser): 555, heraf 474 forløb med mere end 2 faser.
- Maksimalt muligt antal forskellige faser: 6.
- Maksimal forløbslængde: 11 faser, dvs. 2 år og 9 måneder.
- Gennemsnitligt antal faser: 6,2 (7,0 for forløb med mere end 2 faser).
- Gennemsnitligt antal episoder*: 2,7 (3,0 for forløb med mere end 2 faser).
- Gennemsnitligt antal overgange**: 1,7 (2,0 for forløb med mere end 2 faser).

Note: *Episode: ubrudt sammenhæng af de samme faser. ** Overgang: skift mellem episoder.

Som nævnt ser vi – ud over at vi har 555 forløb og heraf 474 med mere end 2 faser – at den maksimale forløbs-/sekvenslængde er 11 faser. Vi ser også, at den gennemsnitlige længde for alle 555 forløb er lidt over 6 faser, dvs. et forløb på i gennemsnit halvdelen af året. Endvidere ser vi, at forløbene i gennemsnit er kendetegnet ved næsten 3 (2,7) episoder. En episode er den del af de unges forløb, hvor de befinder sig i den samme fase. For eksempel kan den unge have tre sammenhængende faser af vejledningsparat. Så er det én episode. Hvis den unge efter det har to sammenhængende faser af valgparat, så er det en anden episode osv. Overgange – når det her drejer sig om sekvensanalyse

– er skift mellem episoder. De unge har haft i gennemsnit 1,7 overgange (udregnes som antallet af episoder – 1). De har altså skiftet fase i gennemsnit næsten 2 gange og da typisk 'fremad', altså med progression mod uddannelsesparat eller erhvervsparat.

3.6 Mønstre i de unges forløb

I Figur 3.3 ser vi et indexplot over alle 555 forløb. Det er en figur, som med forskellige farvekoder illustrerer alle de deltagende unges forløb. Figuren inkluderer dermed både unge med korte og unge med lange forløb, og de liggende søjlers længde illustrerer længden af de unges forløb fra 1 til 11 tilstande. Det er tydeligt, at længden på søjlerne og dermed længden på forløbene varierer meget, som vi allerede har været inde på. Figuren kan også læses oppefra og ned, idet søjlerne er ordnet efter de unges første kategorisering i henhold til taksonomien. Den starter altså oppefra med den gruppe af unge, der som deres første 'station' er ikke-kontaktparate, hvorefter følger gruppen af unge, som er kontaktparate osv.

Ser vi først på gruppen af unge, der starter som ikke-kontaktparate, så udgør denne gruppe 7 pct. af alle 555 unge. Af Figur 3.3 kan man se, at en del af disse unge forbliver ikke-kontaktparate, men der er også en del, som overgår til at blive vejlednings- og valgparate. Enkelte bliver også valg- eller uddannelsesparate.

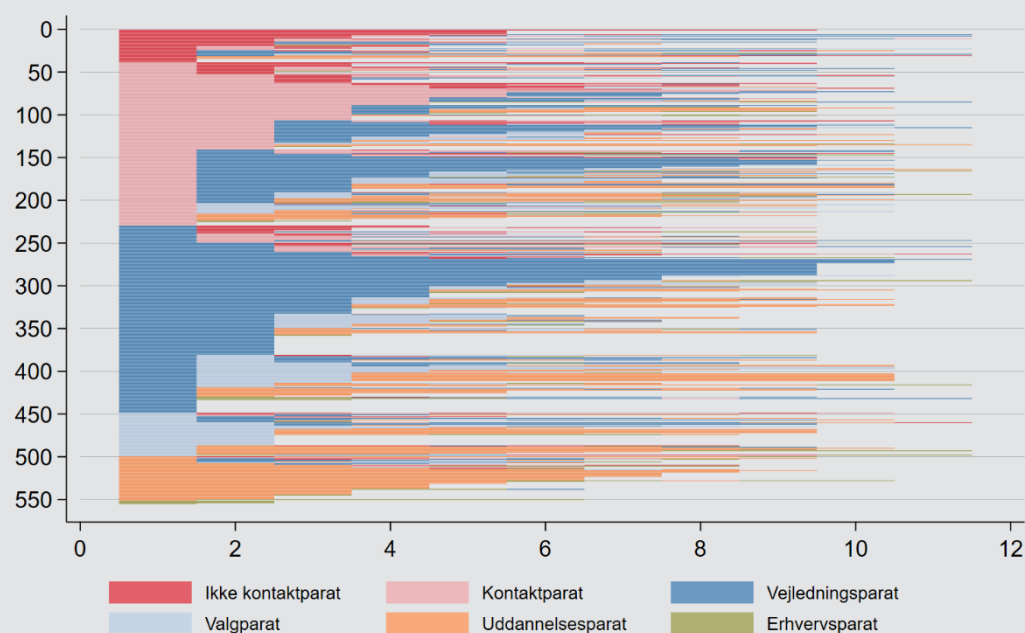
Man kan også se af figuren, at de to største grupper af unge i projektet er unge, som starter som enten kontakt- eller vejledningsparate. Disse to grupper udgør henholdsvis 34 og 39 pct. af de unge, når man ser på de unges første 'station'. Vi kan også se af Figur 3.3, at mange af de unge, som starter som kontaktparate, overgår til at blive vejledningsparate og valgparate; og en mindre del af disse bliver også uddannelsesparate. Som nævnt er der også en stor gruppe af unge, som er vejledningsparate som første station. Mange af disse overgår til at blive valgparate, og en del af disse overgår senere til at blive uddannelsesparate, mens nogle få bliver erhvervsparate.

Vi ser også af figuren, at to mindre grupper af unge starter som valgparate eller uddannelsesparate. Disse to grupper udgør begge 9 pct. af de unges 'første' fase. Hvad angår de valgparate, ser vi, at en større gruppe af disse bliver uddannelsesparate, men der er også en pænt stor andel af de valgparate unge, som forsvinder ud projektet. Hvad går de unge, som allerede er uddannelsesparate fra starten, så forbliver den største gruppe af disse uddannelsesparate i hele deres forløb i projektet – uanset om dette forløb er kort eller langt. Det kan skyldes, at disse unge måske er fagligt modne, men ikke personligt eller socialt klar til at gå i gang med en uddannelse.

Endelig ser vi nederst i indexplottet i Figur 3.3., at stort set ingen unge starter som erhvervsparate. De udgør faktisk kun 1 pct. af de unges første fase. Disse få unge forbliver typisk erhvervsparate i løbet af deres deltagelse i projektet. Ud fra et perspektiv kan det se ud som om, der ikke er sket en progression for disse unge, da de er i samme tilstand. Projektdeltagerne fremhæver dog, at disse unge netop var del af projektet, fordi de var frafaldstruede i forhold til job eller erhvervsuddannelse. For disse unge har målet netop været at fastholde dem og udvikle deres erhvervsparathed, så de i højere grad lever op til de seks kriterier for erhvervsparathed, som fremgår af boks 3.2.

Figur 3.3 Indexplot – alle forløb

Plot over 555 forløb (1-11 elementer)

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden.

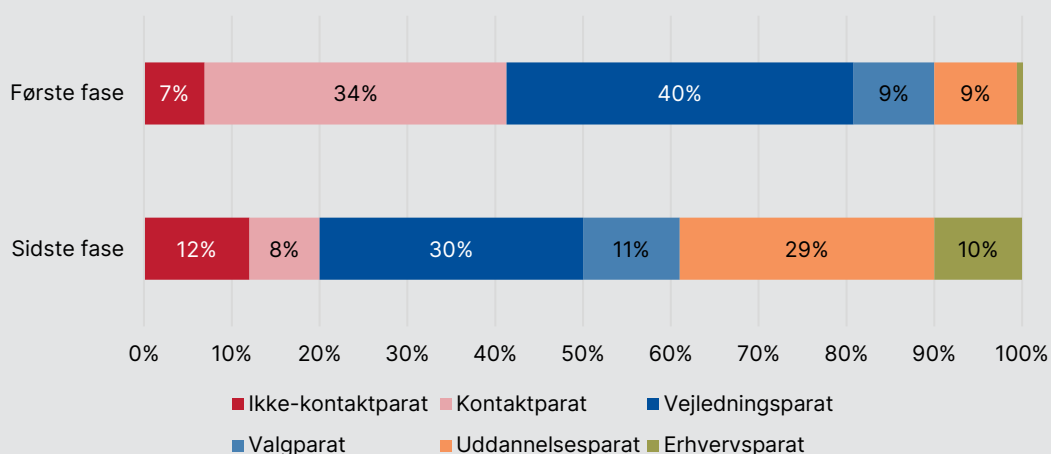
I det hele taget afspejler både den forskelligartede længde på de unges forløb og sammensætningen af faser, at der er meget stor variation i de unge forløb. 317 af de 555 samlede forløb (sekvenser), dvs. 57 pct., er unikke. Det hyppigst forekommende forløb (3 x vejledningsparat, som man kan se lidt under midten i Figur 3.3) deles af blot 22 unge. Som nævnt er størstedelen af disse i øvrigt fra én deltagerkommune og en yngre aldersgruppe. Den næstmest hyppige (1 x vejledningsparat, nederst i gruppen af vejledningsparate) deles af 15 unge. Den tredjemest hyppige (9 x vejledningsparat, som kan ses ca. midt i

gruppen af vejledningsparate) deles af 14 unge. Disse mest hyppigt forekommende sekvenser deles dermed af henholdsvis ca. 4 pct., ca. 3 pct. og ca. 2,5 pct. af de unge.

Figur 3.4 rummer den procentuelle fordeling af de unges første og sidste fase. Det drejer sig altså om den fase, som de unge befinder sig i, når de starter i projektet, og den sidste fase, som er registreret. Som nævnt ovenfor, og som det også fremgår af indeksploppet i Figur 3.3, er langt de fleste af de unge i udgangspunktet enten kontaktparate eller vejledningsparate. Langt færre befinder sig i en af de andre 4 faser. Det er væsentligt at fremhæve, at de enkelte ungeforløb i figuren er startet i projektet på vidt forskellige tidspunkter.

Figur 3.4 De unges første og sidste fase i henhold til taksonomien

Den første og sidste registrerede fase for de unge iflg. taksonomien

Anm.: N = 555.

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden.

Det er naturligvis også vigtigt, hvordan de slutter – uanset om deres forløb er langt eller kort. Vi ser her, at 12 pct. af de unge har ikke-kontaktparat, som deres sidste fase. 8 pct. er kontaktparate, mens en stor gruppe på 30 pct. slutter som vejledningsparate. En lille gruppe på 11 pct. ender som valgparate. Endelig slutter 29 og 10 pct. som henholdsvis uddannelses- og erhvervsparate.

De forløb, som vi ser ud fra de forskellige startpunkter, viser desuden ikke blot, at forløbene har meget forskellig længde, men også, at de meget ofte er

kendetegnet ved flere skridt frem og tilbage imellem de forskellige faser. Der er mange små frem- og tilbageskridt, men overordnet set går det frem for de fleste, som det også fremgår nedenfor.

Der er også nogle unge, der i deres forløb oplever tilbageskridt. Som vi så i kapitel 2 er det kendt blandt fagprofessionelle, at de unge i perioder stopper kontakten. Det kan være, fordi de selv oplever en fremdrift og ikke ser et behov for støtte, eller fordi de oplever en personlig krise, der gør, at de for en tid helt mister motivationen. Vi kan også se, at ved sidste registrering af de unges tilstand står vi stadig med en stor gruppe unge, som er vejledningsparate, men som ikke er overgået til at være valgparate eller uddannelsesparate. I en forstand har deres udvikling været 'statisk'; de har ikke rykket sig fra en tilstand til en højere. Det er dog væsentligt at bemærke, at den tilsyneladende 'stilstand' er udtryk for, at man har valgt en gruppe af relativt unge 15-17 årige fraværstruede skoleelever, som er i længerevarende skoleforløb fra en af de deltagende kommuner. De unge her er pr. definition ikke uddannelsesparate, når de fortsat er i skolen, så det mere relevante mål for denne gruppe er ikke 'progression' efter taksonomien, men fastholdelse i deres forløb.

I det samlede billede kan vi dog se, at gruppen af unge, som er enten uddannelsesparate og erhvervsparate, er noget større, end den var, da de unge startede deres forløb. Gruppen af uddannelsesparate er således ca. 3 gange større, og gruppen af erhvervsparate er 10 gange større. Disse tal skal ses i forhold til at gruppen af erhvervsparate i udgangspunktet er minimal, da vi jo netop har at gøre med en gruppe af unge, som typisk ikke er parate til uddannelse eller job.

3.7 Klynger af forløb

I tillæg til de ovenfor præsenterede data har vi forsøgt at få viden om, hvad der kendetegner de unges forløb og progression. Vi har ved hjælp af sekvensanalyse undersøgt, om der er nogle mønstre i de unges forløb, og om vi kan opdele de unge i nogle grupper i henhold til disse mønstre og med betydning for deres progression.

Som beskrevet ovenfor og i bilaget til den kvantitative analyse, frasorterer vi til denne analyse unge, der blot har en eller to registreringer, ligesom vi opdele sekvenserne efter, om de er mellemlange (3-7 faser) eller lange (8-11 faser). Inden for begge grupper kan vi afgrænse en klynge, hvor den unge er i samme fase gennem hele eller det meste af sit forløb. Men på tværs afspejler de forskellige klynger, at der generelt forekommer mange spring, omveje og overlap, som det også fremgår af unge-taksonomien. Vi kan også se en stor

gruppe af unge med mellemlange og særligt med lange forløb, som undervejs bevæger sig i retning af at blive uddannelsesparate.

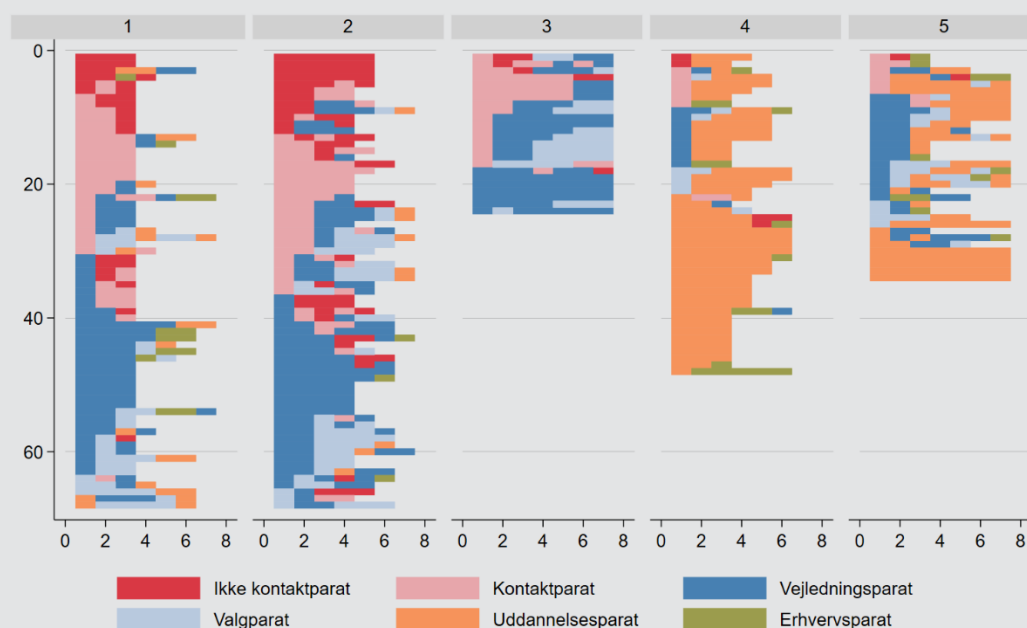
Da registreringerne for de unges faser ikke indeholder eller knytter an til andre informationer om de unge, fx hvilken indsats eller støtteform de har fået, er det imidlertid vanskeligt at belyse ved hjælp af de kvantitative data, præcis hvad der kan skabe progressionen.

3.7.1 Mellemlange forløb

De mellemlange forløb er der 242 af, som tidligere påpeget. Vi har gennemført en optimal matching-analyse og en efterfølgende gruppering af forløbene med brug af en klyngeanalyse. Resultatet af disse analyser er, at disse mellemlange forløb kan opdeles i 5 grupper (klynger).

Figur 3.5. er en grafisk illustration af de 5 klynger. Det fremgår af figuren, at vores analyse opdeler de unges forløb efter, om de fortrinsvis er kendetegnet ved faser fra de første eller sidste 'trin' i taksonomien samt efter forløbenes længde (selvom vi på forhånd selv har opdelt forløbene i de mellemlange og lange forløb). En kort karakteristik af de 5 klynger følger nedenfor.

Figur 3.5 Grupper af forløb (unge med 3-7 faser)

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden

Sekvensklynge 1 og 2: mellem ikke-kontaktparat og vejledningsparat

Sekvensklynge 1 og 2 adskiller sig ved, at forløbene i klynge 1 typisk er kortere end i klynge 2. For klynge 1 er den gennemsnitlige forløbslængde 4,3 faser, mens gennemsnittet for klynge 2 er 5,3 faser. Til gengæld har de 2 klynger det til fælles, at de unge typisk befinder sig i faserne ikke-kontaktparat, kontaktparat eller vejledningsparat. Vi ser også, at enkelte af disse unge bliver valgparate eller uddannelsesparate mod afslutningen af deres forløb, men det er de 3 første faser, som dominerer. Set i et progressionsperspektiv er disse unge kendetegnet ved, at vi ikke ud fra taksonomien og de data, som vi har til rådighed, kan registrere ret meget udvikling blandt disse unge. Vi kan også se, at der blandt disse unge er en del, som fx går fra at være vejledningsparate til at være kontaktparate eller ikke-kontaktparate.

Sekvensklynge 3: mellem kontaktparat og valgparat

Sekvensklynge 3 er kendetegnet ved helt ens forløbslængder. Alle forløb har 7 elementer. Endvidere er der tale om unge, som typisk befinder sig et sted i spændet mellem at være kontaktparat, vejledningsparat eller valgparat. Adskillige af de unge i denne klynge rykker sig under vejs fremad i taksonomien. De er altså kendetegnet ved progression og ender typisk med at være vejlednings- eller valgparate. Der er dog også en gruppe, som forbliver vejledningsparate hele vejen igennem.

Sekvensklynge 4 og 5: på vej mod uddannelsesparat

De sidste 2 sekvensklynger blandt de mellemlange forløb er kendetegnet ved, at de unge bevæger sig i retning mod at blive uddannelsesparate. Enkelte bliver også erhvervsparate. De 2 sekvensklynger har i gennemsnit en længde på henholdsvis 4,7 og 6,1 faser. De fleste af de unge i disse klynger går fra kortvarigt at være enten kontaktparate eller vejledningsparate til at blive uddannelsesparate. Set i et progressionsperspektiv rykker de altså ret hurtigt. I klynge 5 er der dog også en gruppe af unge, som har en lidt længere periode som vejledningsparate, inden de bliver uddannelsesparate. Vi ser også, at en del af de unge faktisk er uddannelsesparate hele vejen gennem deres forløb. Der er også i disse 2 klynger, vi finder flest unge, som på et tidspunkt bliver erklæret erhvervsparate. Der findes dog også enkelte erhvervsparate unge i klynge 1 og 2.

3.7.2 Lange forløb

I datasættet var der 232 unge med lange forløb, dvs. med 8 til 11 faser. Når vi ser på disse forløb, genfinder vi nogle af de samme mønstre, som vi ser blandt

unge med mellemlange forløb. Der er dog også mere variation mellem de 5 klynger indbyrdes, hvad angår de mønstre af faser, som vi ser. Det skyldes formodentlig, at der i det hele taget er stor variation i de unges forløb i datasættet, og at de lange forløb simpelthen giver mulighed for, at de unge kan følge mere kringlede veje, frem og tilbage, i deres udvikling.

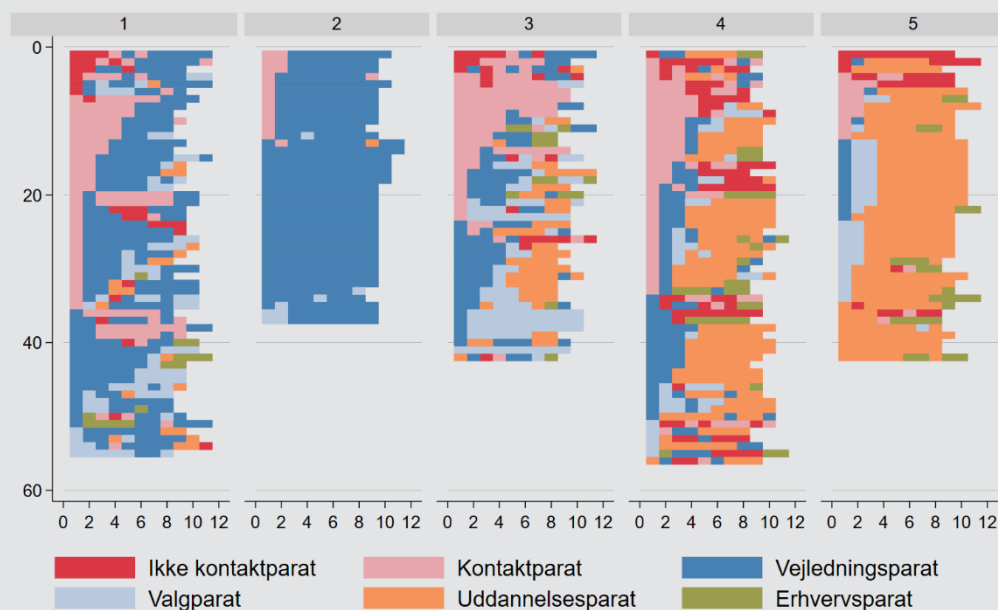
De lange forløb afspejler altså meget godt, at der i de unges forløb "kan forekomme fremspring, omveje eller overlap", som det også fremgår af unge-taksonomien.²⁶ Selvom der er større spredning i mønstrene af faser, er de lange forløb til gengæld præget af mindre variation i den gennemsnitlige længde. De er alle i gennemsnit mellem 9,3 og 9,5 faser lange. En kort karakteristik af de 5 sekvensklynger følger nedenfor.

Sekvensklynge 1: mellem kontaktparat og vejledningsparat

Sekvensklynge 1 er kendetegnet ved, at de unge fortrinsvis befinder sig i faserne kontaktparat eller vejledningsparat. Der er dog også meget progression i denne klynge. Mange unge rykker sig til at blive vejledningsparate fra at have været ikke-kontaktparate eller kontaktparate. En hel del unge rykker sig også over at blive valgparate, typisk efter at de har haft nogle faser som vejledningsparate. Modsat klynge 1 blandt de korte forløb ser vi altså ikke på samme vis skridt tilbage mod fx ikke-kontaktparat, men derimod typisk nogle skridt frem.

²⁶ <https://ungemedkant.dk/toolbox/ungeprogression>

Figur 3.6 Grupper af forløb (unge med 8-11 faser)

Kilde: Data fra Unge med kant Hovedstaden.

Sekvensklynge 2: vejledningsparat

I sekvensklynge 2 er der ikke meget progression set ud fra de data, vi har til rådighed. De unge er vejledningsparate eller bliver det hurtigt – og flytter sig derefter ikke videre. Det er den klynge blandt både de mellemlange og de lange sekvenser, som er mest præget af mangel på umiddelbar progression målt ud fra taksonomiens forskellige faser. Det er dog heller ikke sådan, at de unge rykker sig baglæns. De bliver bare 'stående', i taksonomiens forstand. Det udelukker selvfølgelig ikke, at de unge undervejs, selvom de forbliver vejledningsparate, undergår en modningsproces.

Sekvensklynge 3: mellem kontaktparat og valgparat

Denne sekvensklynge minder om sekvensklynge 1 blandt de lange forløb ved, at der er mange unge, som er kontakt- og vejledningsparate, men der er også flere unge, som overgår til at blive enten valg- eller uddannelsesparate. Der er nogle unge i denne klynge, som uafbrudt – eller næsten uafbrudt – er kontaktparate. Men generelt er der ganske meget progression i denne og de sidste to klynger (klynge 4 og 5).

Sekvensklynge 4: på vej mod uddannelsesparat

I sekvensklynge 4 ser vi i endnu højere grad det mønster, som vi også ser i klynge 3: At der er mange overgange mellem forskellige tilstande, og at mange unge skifter fra at være enten kontakt- eller vejledningsparate og til at blive uddannelsesparate. En del af disse unge har også en 'mellemstation' som valgparate. Klynge 3 og i særdeleshed klynge 4 lever således fint op til forventningerne til ungeprogressions-taksonomien og i det hele taget til intentionerne med Unge med kant-projektet: Med forskellige udgangspunkter og ad forskellige veje ender de unge med at blive uddannelsesparate. Nogle af disse bliver også erhvervsparate.

Sekvensklynge 5: uddannelsesparat

Sekvensklynge 5 minder om sekvensklynge 4 ved, at de sidste fase, vi finder i data i høj grad er det samme, nemlig uddannelsesparat. Sekvensklynge 5 er dog kendetegnet ved væsentligt mindre 'turbulens' og færre transitioner end klynge 4. De unge i sekvensklynge 5 rykker således for langt de flestes vedkommende hurtigt fra at være enten kontakt-, vejlednings- eller valgparate til at blive uddannelsesparate. Derved ligner klyngen sekvensklynge 4 blandt de mellemlange sekvenser, hvor vi også ser hurtig progression i form af, at de unge hurtigt rykker til at blive uddannelsesparate.

3.8 Opsummering

Til sammenligning med nogle af de andre værktøjer, som gennem de senere år er blevet udviklet til at måle udsatte borgeres vej mod uddannelse eller job (fx Udviklingsmål, BIP eller FIP, der alle bygger på kortere eller længere spørge-skemaer) udmærker taksonomi for ungeprogression sig ved sin enkelhed. Det burde styrke taksonomiens anvendelighed for både professionelle og unge.

Det er meget forskelligt, hvor længe de enkelte unge har været del af projektet, og også hvor stor tilgang og afgang der har været i den enkelte kommune, alt efter hvilke målgrupper man har valgt. Teknisk set er der altså meget stor spredning i længden af de unges sekvenser.

Vi kan også konstatere, at den ekstra kategori - ikke-kontaktparat - som har været tilføjet taksonomien, har været anvendt om en række unge i projektet. Det giver umiddelbart god mening at tilføje en form for 'nulpunkt' til skalaen hvorfra man kan håbe på, at det går fremad. Som fremhævet i kapitel 2, har de

fagprofessionelle netop set en mulighed i Unge med kant Hovedstaden i at arbejde mere vedholdende med opsøgende arbejde over for en målgruppe, som fordrer en stor og tålmodig arbejdsindsats.

Stor spredning og kompleksitet i de unges forløb

Ser vi på de unges forløb fra start til slut, er der stor spredning i længden af disse forløb blandt de 555 unge. Nogle har kun kortvarigt været inde omkring projektet og har blot én registreret fase i henhold til taksonomien, mens andre er blevet fulgt over 11 kvartaler og dermed i op mod 3 år. Den varierende længde kan også skyldes, at de unges opstartstidspunkt varierer; hvis de unge er kommet med i projektet sidst i forløbet, kan det være forklaringen på, at de kun har et kort forløb. Desuden er der nogle unge som fraflytter deltagerkommunen, eller at de udskrives af projektet i forhold til kravene til deltagelse. I de data, som VIVE har haft til rådighed – der går til foråret 2022 – ender 29 pct. af de unge med at være uddannelsesparate i henhold til taksonomien, mens 10 pct. ender med at være erhvervsparate. Små 40 pct. ender altså med en fase, der skulle indikere, at de er parate til at gennemføre en uddannelse eller varetage et job, som var intentionen med projekter.

Vi har brugt sekvens- og klyngeanalyse til at søge efter mønstre i de unges forløb. Vi finder her 5 klynger af forløb i både de mellemlange (med 3-7 faser) og de lange forløb (med 8-11 faser), som er de forløb, vi inkluderer i den analyse. Både blandt de mellemlange og blandt de lange sekvenser finder vi grupper af unge med forløb, som er kendetegnet ved, at de unge bevæger sig fra at være ikke-kontaktparate/kontaktparate og til at blive vejledningsparate og i enkelte tilfælde valgparate. Blandt de lange forløb finder vi også en gruppe af unge, som fra starten er vejledningsparate, og som forbliver vejledningsparate uden tegn på hverken progression eller tilbagegang i de data, vi råder over. Denne gruppe er dog en undtagelse. Blandt både de mellemlange og de lange forløb finder vi mange unge, som enten hurtigt eller med nogle mellemstationer bliver uddannelsesparate. Nogle unge bliver også – enten med få eller en del faser – erhvervsparate.

De fleste unge oplever en progression efter taksonomien

Det samlede billede, som er tegnet i dette kapitel, er af *meget sammensatte forløb*. Der er store og små skridt, nogle tilbage, men dog de fleste frem. Nogle unge, særligt med helt korte forløb, ender som ikke-kontaktparate og falder ud af projektet. Overordnet betragtet oplever de fleste unge dog en eller anden form for progression i projektet. Det er forskelligt, hvilken fase de unge ender i, men de fleste har rykket sig ét eller flere trin. De går typisk fra at være ikke-kontakt-, kontakt-, eller vejledningsparat og til at være valg-, uddannelses- eller erhvervsparat. I næste kapitel dykker vi mere ned i udvalgte ungeforløb. Vores samtaler med de unge har handlet om deres egne erfaringer, perspektiver og drømme.

Drøm

Visioner og drømme, af enhver nuance. Ambitioner skyhøje, giv mig blot en chance. Kompetencer og intelligenser, men hvad er det du vil dømme. En fisk kan ikke klatre, og en giraf kan ikke svømme. Så jeg fisker efter veje midt i livets store test. Lytter ikke til dem, der ikke vil mig det bedste.

Og jeg bytter ikke min toårs-plan for en abefest. En dag så åbner jeg min egen salon, og du må være min gæst. En dag så bliver jeg min egen chef, kun et spørgsmål om hvornår. Ikke den samme person i dag og om 3 år.

Udvikling og fokus, jeg har hvad der skal til. Kender godt til underverden, ved hvad der er på spil. En dag beviser jeg mig selv, giver den alt jeg har. Så spørg mig til min fremtid, og ikke til hvad jeg kommer fra.

Kommentar på kommentar, om hvorvidt jeg er brugbar. Men en dag beviser jeg mig selv, for min drøm den står klokkeklar.

Forfatter: Iris Poparic

4 Hvad virker, hvordan? Fem fremmende faktorer for progression ifølge de unge

Efter at have set kvantitativt på de unges forløb, går vi over til at se kvalitativt på de unges egne erfaringer og perspektiver i forhold til Unge med kant Hovedstaden; et brugerperspektiv. Vi har fokus på, hvad de unge selv ser som henholdsvis hæmmende eller fremmende faktorer. Hvad mener de virker godt, eller mindre godt for dem selv og for andre unge i lignende situation?

Vi har derfor mødt udvalgte unge fra projektet tre gange i projektets forløb og talt med dem om deres erfaringer før og under projektet. Desuden har vi fået oplysninger og vurderinger fra den fagprofessionelle, som har haft primært ansvar for den enkelte unge; kontaktperson, ungeguide eller andet.

Først forklarer vi, hvordan deltagerne er udvalgt, hvad vi har talt med dem om, hvad der kendetegner dem som gruppe, og i hvilket omfang de udvalgte unges oplevelser er udtryk for den bredere målgruppe i projektet (4.1). Herefter ser vi på tværs af forløbene på de unges vurderinger af, hvad der virker, hvordan. Vi har søgt at samle de unges vurderinger i nogle enkle overskrifter med efterfølgende gengivelse af eksempler og udsagn (4.2). Overskrifterne dækker fem faktorer for progression, som går igen i de i øvrigt meget forskellige forløb hos de 21 unge. I deres livsforløb har de unge både positive og negative erfaringer omkring disse forhold. Det er positivt – fremmende – når man føler sig som del af et fællesskab, men negativt – hæmmende – når man ikke gør det. Vi har her valgt at fremstille de unges vurderinger efter deres 'positive udtryk'. Ud over de fem faktorer for progression er der et væsentligt budskab på tværs af interviewene fra de unge, som har deltaget i undersøgelsen, der handler om omkostningerne for de unge, når de ikke mødes med det, de ser som den rette støtte (4.3).

Til sidst opsummeres kort (4.4).

4.1 Hvem har vi talt med, hvordan?

4.1.1 Udvalgelse, kontakt og repræsentativitet

Vi har fået kontakt til de unge igennem de lokale projektledere og fagprofessionelle. Vi har udvalgt de unge for at opnå en variation på tværs af køn, aldersgrupper, forskellige problemstillinger og repræsentation fra alle deltagende kommuner. (For en detaljeret beskrivelse, bilaget til den kvalitative analyse af de unges forløb).

Udsatte unge

Nogle professionelle har givet udtryk for, at de unge, vi talte med, ikke var dem, som var *allerdårligst* stillede; at de slet ikke ville være med i interviews. Generelt er der ingen af de udvalgte unges forløb, der har været 'enkle' eller 'lette'. For den bredere målgruppe i projektet, som vi så ovenfor, er det også sådan, at nogle af de allerdårligst stillede ikke ville være med i det hele taget i Unge med kant Hovedstaden. Som en ung kvinde udtrykker det om den gruppe, hun har lavet aktiviteter med, som en del af Unge med kant: *"Altså, de fleste af os, vi er sådan nogen med sagsbehandlere, og har været ind og ud af kommunen og alt sådan noget."*

De, som ikke har nået så meget som andre

Alle de unge, vi har talt med, har en fortælling om, hvordan de er faldet ved siden af, hvad der er galt med dem, og også hvordan de indimellem skuffer sig selv og andre. En ung kvinde fortæller, at hun har kontakt til nogle veninder fra sin efterskole, men det er svært at mødes med dem, fordi hun ikke føler, at hun har nået lige så meget som de andre. Når man dukker op til et arrangement med venner, så snakker man om, hvad man har gang i. Så er det ikke fedt, når de spørger hende, og hun ikke rigtig kan pege på noget. Hun siger, at hun kun har gjort *"mindre ting"*, og bruger et sprog billede om livet som en bog. Det er, som om hun har lavet rigtig meget til indholdsfortegnelsen i sin bog, men de andre har allerede færdiggjort deres. Når hun er i dårligt humør, minder hun sig selv om, at hun har hele livet til at færdiggøre sin bog.

Dårlig skolegang

Alle, som vi har talt med, har haft en meget dårlig skolegang. Som sådan er de interviewede kendetegnende for den bredere målgruppe i Unge med kant Hovedstaden. Vi har ikke samlede data om skolegang for deltagerne, men for

flere deltagende kommuner har det været et kriterium for at indgå i målgruppen, at man havde dårlige skoleerfaringer. En kommune, Helsingør, noterer i deres interne opsamling, at *"[m]inimum 75 % af de unge har en skolehistorik med stort fravær."*

Når vi spørger til skolegang i interviewene, er det typiske, at der har været mange skoleskift. Nogle har optalt deres skoleskift før, og siger fx, at *"jeg har skiftet skole syv gange"* (hvorefter de forskellige skoler opremses), eller de starter et sted og opridses så flere forløb på forskellige skoler, nogle af dem også specialskoler og efterskoler. En ung kvinde gik ud af skolen, da hun var 12 på grund af mobning, og kom først tilbage, da hun var 16, hvor hun så til gengæld færdiggjorde 9. og 10. klasse. En anden ung kvinde fortæller, at hun altid har hadet skole. Hun fortæller om, at hun blev mobbet meget, og at det var grunden til, at hun nogle gange selv reagerede voldeligt:

Dengang jeg var lille, da var jeg mobbeofret ... de har jagtet mig, kaldt mig grimme ting, jeg er blevet kastet ting efter, jeg er blevet limet fast til borde, mine ting er blevet ødelagt, der er blevet skrevet grimt om mig på mine ting ... men lige så snart jeg gjorde noget, så var det mig, der fik skældud, for hun lyver jo.

Oplevelser som disse går igen for alle 21 unge. Der er dele af de unges perspektiver – fx i forhold til, hvilken rolle en forælder eller en bestemt fagprofessionel spiller for dem – der ændrer sig undervejs i nogle af interviewene. Men deres fortællinger om nederlag i skolen ændrer sig ikke imellem interviewene.

Forældrebaggrund

Mange har en eller to forældre, der står uden for arbejdsmarkedet. Nogle fortæller også om, at en eller flere forældre har haft eller har alkoholproblemer. Nogle af de unge peger selv på, at det kan være medvirkende til, at de indimellem kan have en 'undvigende adfærd'. En fortæller, at han har været vidne til en forælders selvmordsforsøg, da han var lille. Den unge mand har selv i perioder haft et misbrug.

Nogle af de unge giver dog udtryk for, at deres familier er *"gode nok"*, at forældre og søskende har arbejde eller uddannelse og giver god støtte. De unge fremhæver så, at det *"mest er dem selv"*, det er galt med. For nogle af dem er deres problem, at de har dårlige venner.

Mange flytninger

Flere af de unge er flyttet undervejs, men bor stadig i samme kommune. En er flyttet til en anden kommune, men har stadig kontakt til den tidligere kommune, som var del af Unge med kant, da vi talte med ham.

Mange frem- og tilbageskridt

De udvalgte 21 unges forløb følger det samme generelle mønster beskrevet både af de fagprofessionelle ovenfor og i den kvantitative analyse, hvor der sker mange frem- og tilbageskridt i løbet af den periode, hvor vi møder de unge.

Et sammendrag af samtaler med en af de unge, en ung mand, illustrerer dette.

Mange skridt, frem, tilbage og frem igen

I det første interview med os giver en ung mand udtryk for en stærk motivation for at lykkes på den uddannelse, han er indskrevet på. Han fortæller, at han for tiden bor hos sin kæreste, og at han er meget glad for sin hverdag, hvor han står tidligt op og går på arbejde. Indimellem går han på skole, og så lever han ellers *"et normalt liv, med aftensmad og så videre."* Han virker stolt og siger, at han er superglad for kollegerne, som han arbejder sammen med. Der er nogle af dem, han har kendt siden barndommen, og de har fået mere kontakt i den seneste tid. Han skal så gå 30 uger på skole, og som en del af det vil han også få et kørekort, så han er bedre stillet i forhold til arbejde. Det virker, som om han synes, det er en god pakke. Det kører for ham. Interviewer bemærker, at den unge mand lyder meget motiveret, hvortil den unge mand svarer: *"Jah, altså, det er kun en uge siden, at jeg er blevet så motiveret her!"* Han fniser lidt. *"Altså, før det lå jeg hjemme og pjækkede!"* Han fortæller også, at han har fået varsel om at blive smidt ud, hvilket har hjulpet på hans motivation. I taksonomiens forstand har han på dette tidspunkt være indskrevet på uddannelse. I én forstand er han derfor uddannelsesparat. Men samtidig har hans fastholdelse der været usikker.

Næste gang vi møder den unge mand, er der gået et halvt år. Interviewer indleder med at spørge ham, hvordan det er gået ham. Den unge mand fortæller, at *"det er gået sådan lidt forskelligt. Nu har jeg jo et andet arbejde."* Verden ser noget anderledes ud. Den unge mand fortæller, at han blev smidt ud af skolen, fordi han var fraværende en enkelt dag. Han virker irriteret over det. Han synes, at han havde været på arbejde hver dag på praktikstedet i 2 måneder og i øvrigt gjort, hvad han skulle. Så var der *"bare en dag"* hvor han *"liiige ... gik hjem"*, hvor han ikke gad i skole. *"Og så blev jeg smidt ud"*, siger han. Skolen sagde, at de havde givet ham nok chancer. Og når skolen sagde stop, så sagde praktikstedet også stop. Han fortæller videre, at han efter skolen fik job et andet sted, hvor han dog blev behandlet dårligt, så han fik et tredje, ufaglært,

job gennem noget familie. Den unge mand siger, at han stadig har kontakt til sin mentor indimellem. Hans håb for fremtiden er, at han beholder sit nuværende job. Den unges mentor vurderer, at han har haft en progression i forhold til, at han nu møder op på arbejde alle dage, og til tiden. Mentor vurderer også, at hans mødestabilitet kan gøre, at han senere kan tage en uddannelse, så han står bedre rustet, hvis der skulle komme en lavkonjunktur, hvor han let kan risikere at miste det nuværende arbejde.

Kilde: Tre interviews samt unge-survey udfyldt af den unges mentor.

I taksonomiens forstand er dette forløb specielt, fordi den unge mand på den ene side er i job, men på den anden side er det et job, som er sårbart. I et andet eksempel er en ung kvinde vurderet som vejledningsparat af en fagprofessionel igennem det meste af perioden, hvor vi følger hende. Men den unge kvinde går igennem perioden fra at have klare planer om at tage en uddannelse til ved vores sidste samtale at have fokus på at få ro på og få hjælp til bare at hænge sammen. Hun føler selv, at hun er meget langt fra uddannelse og et helt andet sted end der, hvor de fagprofessionelle ser hende.

Begge eksempler understreger en pointe, der blev fremhævet af de fagprofessionelle om, at det er svært at vide, hvornår man er 'lykkedes' for alvor.

Samlet set er det muligt, at de unge, som vi har talt med, er marginalt bedre stillet end de øvrige unge i projektet. Men deres forløb har på ingen måder været enkle. Vi vurderer derfor, at de problematikker, de repræsenterer, og de hæmmende og fremmende faktorer for progression, som de peger på, også afspejler den bredere målgruppe for projektet.

4.1.2 Temaer, afvikling af interviews og gyldighed

Fokus i interviewene har været på de unges personlige livsforløb, deres ønsker til fremtiden, og om de har råd om og til andre unge, som er i en lignende situation. Interviewene har fulgt en semistruktureret interviewguide, hvor der har været rum til at lytte og forfølge og spørge ind til, hvad de unge selv har vurderet var vigtigt at formidle til os om deres erfaringer. Overordnet har behandlingen af data fulgt fire trin, som fremstillet i Boks 4.1.

Behandlingen af data har overordnet fulgt fire trin

1. Indsamling

Vi har haft kontakt med de unge flere gange, og talt med dem mellem 30 minutter og to timer og et kvarter pr. gang. Samlet er det mindste materiale, vi har fra en ung, to samtaler af tilsammen en time, og det største materiale tre samtaler med en ung på samlet knap fem en halv time. Alle samtaler er gennemført pr. telefon, både på grund af corona og fordi det har passet de unge bedst. Interviewene er blevet optaget på diktafon, og der er skrevet udførligt referat efterfølgende.

2. Kodning af enkelte interviews og sammenfatning af enkelte ungeforløb

Referatet for hver ung er herefter blevet kodet efter de temaer som har været berørt i interviewet, samt andre observationer fra interviewer. Konkret er der udarbejdet displays med belysning af forskellige forhold omkring den unges forløb (fx familieforhold, skolegang, boligforhold) og temaer omkring den unges syn på hæmmende og fremmende faktorer, med udgangspunkt i den unges egne erfaringer. I udarbejdelsen af displays om den unges forløb har vi også set til de fagprofessionelles vurderinger af den unges forløb.

3. Tværgående kodning i forhold til temaer, der går igen, bekræftes, modsiges eller nuanceres på tværs af interviews

Efter at have udarbejdet displays for alle unge, er de forskellige temaer og udsagn sammenlignet på tværs af ungeforløbene. Vi har set efter hvilke overordnede virksomme og hæmmende faktorer som de unge sætter ord på, og hvilke forskellige vurderinger de har af, hvad der virker bedst for dem, hver især.

4. Afrapportering på væsentligste tematikker

Endelig har vi afrapporteret på temaer, der går igen i de unges forløb og vurderinger.

Det har været nogle meget åbenhjertige og ærlige samtaler, der bærer præg af, at de unge har erfaring med at fortælle om deres erfaringer, også om nogle

af de erfaringer, der har gjort ondt. De har fortalt deres historie før, til lærere, sagsbehandlere, mentorer, studievejledere og så videre.

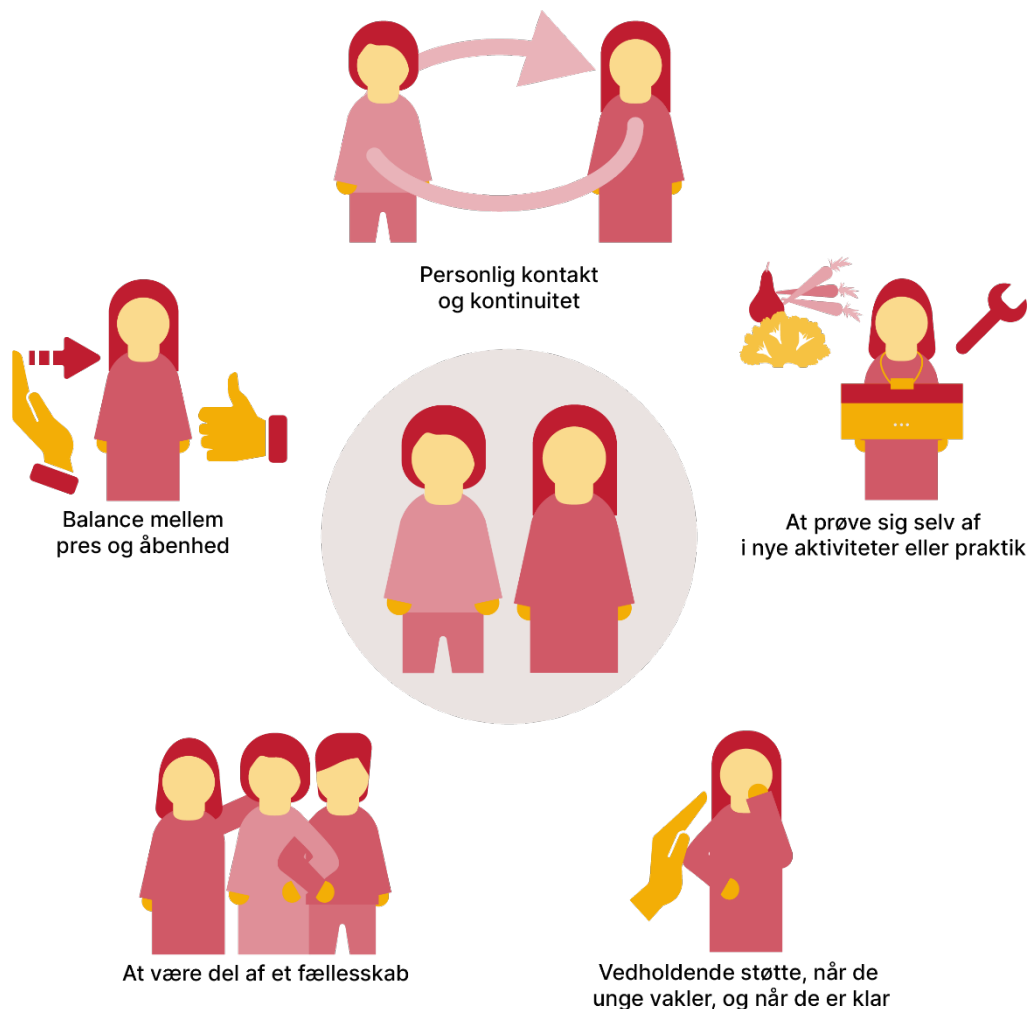
I forhold til vores mål med denne analyse, så er det væsentligt at fremhæve den anvendte fremgangsmåde i, at vi har talt med de unge flere gange med lange mellemrum. Det er velkendt i evalueringssammenhæng, at deltagere i et projekt kan have en tendens til hellere at udtrykke sig positivt end negativt, hvis man spørger dem direkte, om de har haft gavn af et projekt. Når det ikke er så klart, hvad man sammenligner med, kan man lige så godt være høflig. Vi kan derfor ikke sige, at vi *helt* har fjernet en sådan mekanisme i vores samtaler med de unge. Men samtalerne har været mange, og vi har spurgt på en måde – konkret til, hvad der virker for dem, i hvilke sammenhænge – så der var plads til, at de kunne vælge mindre positive ord eller lægge vægt på helt andre forhold i deres liv og forløb i projektet. Vi mener derfor, at det billede, vi tegner nedenfor er udtryk for, hvad de udvalgte unge faktisk mener, uden skønmaleri.

Som nævnt har vi skrevet referat efter hvert interview. Under referatskrivningen er hvert interview blevet lyttet igennem igen mindst én gang i sin fulde længde. Den enkelte unges forløb er skitseret i hovedtræk, og de væsentligste pointer om den unges oplevelser og vurderinger af hæmmende og fremmende faktorer er noteret og kodet efter de temaer og pointer, som er opstået undervejs i de enkelte interview. Via referater og de indmeldte forløbsskitser fra de fagprofessionelle har vi identificeret temaer på tværs af de 21 unges forløb.

Vi vurderer derfor, at vores interviews med de unge er velegnede til at belyse de unges erfaringer og perspektiver på, hvad der er hæmmende og fremmende faktorer for deres progression. Vi mener, at de 21 unge dækker mange forskellige problematikker, men også at de temaer, som vores udvalgte unge peger på som hæmmende og fremmende faktorer, formentlig også gør sig gældende for mange unge i målgruppen. I de næste to afsnit sammenfattes først de fem fremmende faktorer for progression, som de unge i vores undersøgelse har sat ord på (4.2), og dernæst en bredere pointe, som blev nævnt af de unge i interviewene omkring de negative konsekvenser i deres livsforløb, når de ikke oplever en støtte (4.3). De negative konsekvenser vedrører både et langt sigte – tilbage til skoletiden – og et kortere sigte.

4.2 Fem fremmende faktorer for progression

De kvalitative analyser af de unges forløb peger tilsammen på fem fremmende faktorer for progression hen imod uddannelse eller beskæftigelse. Disse er skitseret i figuren nedenfor og herefter kort sammenfattet.

4.2.1 Personlig kontakt og kontinuitet

Den første overskrift er, at for alle de interviewede er det *personerne*, der bærer det. Det vil sige den konkrete relation, som de har til en UU-vejleder, ungeguide, kontaktperson, lærer eller andet, og at de har kontinuitet i den relation. Som nævnt har alle de unge haft kontakt igennem livet til forskellige støttefunktioner. Mange har lange og komplicerede sagsforløb bag sig i familieafdelingen i kommunen.

En ung kvinde fortæller, at hun selv har været meget heldig, fordi hun ikke har haft så mange forskellige sagsbehandlere. Hun fortæller så om en veninde, der har *"haft over fem sagsbehandlere på et år, og så ikke har fået de rigtige papirer, og så skal man fortælle sin historie igen og igen og igen. Og så når man endelig knytter sig til en, så bliver de enten gravide og skrider, eller de siger bare op."*

Flere fortæller, at de godt kan reagere negativt på det, når nogen kommer ind i deres liv og, som en anden kvinde siger, *"så et halvt år efter er de der så ikke."*

En ung mand siger: *"Hold da op, ja, jeg tror jeg havde fire eller fem sagsbehandlere inden for et halvt år ... det blev jeg utrolig irriteret over."* En anden ung mand tæller sig i løbet af et interview frem til, at han har haft 25 forskellige sagsbehandlere, frem til han blev 21. En ung kvinde fortæller, at hun har noget *hate* over for kommunen. Hun synes, det har været frustrerende for hende, når forskellige dele af kommunen ikke har haft samme vurdering af, hvordan de kunne hjælpe hende. Hun gør dog en undtagelse for sin UU-vejleder, som hun siger er 'midt imellem' de frivillige, som hun kender i sin idrætsforening, og så kommunen. Denne dobbelthed – en frustration, i nogle tilfælde *had* til kommunen på den ene side, og en respekt og taknemlighed på den anden side – ses i flere af samtalerne.

Alle de interviewede fremhæver, at det hæmmer deres udvikling, gør dem utrygge, når de mister forbindelsen til fagpersoner eller omsorgspersoner. I forhold til fagprofessionelle fremhæver de, som vi ser i citaterne, frustration over at skulle fortælle deres historie for mange gange. Indimellem gør det, at de falder helt ud i længere perioder. En ung mands fortælling illustrerer, hvordan et sådant udfald kan se ud.

Udfald og fremskridt

En ung mand har haft en kriminel baggrund, hvor han solgte stoffer. Det ligger et par år tilbage ved det første interview. Han har en gæld fra kriminalitet og retssager på et par hundrede tusind kroner. Han har som barn oplevet dødsfald i den nærmeste familie og haft det svært med skole. Han har gået på specialskole, og han har også været anbragt uden for hjemmet. Han har boet i andre dele af landet, mens han var anbragt på opholdssted.

Han fortæller, at det er igennem Unge med kant, at han har fået sin læreplads:

De begyndte at kontakte mig og begyndte at snakke med mig i stedet for, at der slet ikke var nogen, der snakkede med mig. For det har jeg oplevet næsten hele mit liv. Hvor der ikke er nogen fra kommunen, der ringer ... Men det gjorde de her. Det er en af grundene til, at jeg holdt fast. Hvis de tror på mig, så kan jeg også godt tro på mig selv.

Den unge mand fortæller også, at han er "blevet svigtet før."

Interviewer spørger, hvad der er det værste, man kan gøre, for at demotivere unge som ham. Den unge mand svarer kort og præcist: "At man ikke kontakter dem eller ikke sørger for, at de har det godt inde i hovedet." Så forklarer han nærmere, hvad han mener, ud fra sine egne erfaringer:

På et tidspunkt da jeg var i praktik, gik jeg helt ned, fordi jeg havde en retssag. Der gik jeg helt ned. Det var før, jeg fik det her tilbud. Der var to andre fra kommunen, som havde med mig at gøre, og de hørte slet ikke efter, de var ligeglade med, om jeg var i en kæmpe retssag. Jeg skulle bare komme i praktik, og ellers havde jeg mistet pengene.

Den unge mand fik en praktik stablet på benene, men det var et dårligt sted, hvor lederen talte dårligt til folk. Det gjorde, at han stoppede, og så gik der flere måneder uden penge. Som han selv siger, *"røg han noget ud i et års tid"* på grund af skuffelsen på det forrige praktiksted.

Herefter er han startet i Unge med kant Hovedstaden. Herefter er det kun gået fremad, fordi kommunen og de andre tog sig godt af ham. Kommunen informerede praktikpladsen om den unge mand, så de vidste, hvem han var.

I den unges tilfælde tog det et år for ham at komme tilbage, fordi han mistede tilliden og modet. I et andet eksempel fremhæver en ung kvinde, at *"projektet har hjulpet os med at tage små skridt. Hvad kunne vi tænke os i fremtiden."* Hun fortæller, at hun gradvist har skullet opbygge selvværd til at gå ud på en arbejdsplads og spørge, om de har brug for hende. Da vi første gang taler med hende, har hun meget social angst og føler sig sårbar, når hun taler med folk om sine problemer. Over for kommunen gav hun udtryk for, at hun gerne ville have en bestemt kontaktperson, hvilket hun så fik. Det var positivt i hendes forløb.

En ung mand vender tilbage til temaet om kommunikation med de fagprofessionelle som noget centralt i alle tre samtaler hen over halvandet år. Han fortæller om sig selv, at han er dårlig til at se, hvorfor han egentlig skal lære noget, dårlig til at finde motivationen. Han har derfor haft behov for mere end *"jamen det skal du altså"*.

Det er forskelligt fra person til person, hvad der virker ... Men for mig har det altid betydet noget at kunne kommunikere, at kunne snakke med folk ... Når man tænker tilbage, alle de steder, hvor det ikke har fungeret, der har kommunikationen bare været sindssygt elendig. Du har ikke haft nogen kontakt mellem dig og lærerne eller noget som helst. Det har bare føltes: Lav det her, gør det her, men man har ikke fået at vide, hvorfor. De steder, hvor det har fungeret, har man fået at vide, hvorfor, og der har man snakket om, hvorfor det betyder noget, og hvorfor man skal fokusere på det. Man kan snakke om ting, der distraherer en, så man bedre kan fokusere.

Den unge mand vender på tværs af samtalerne tilbage til en bestemt lærer, som formåede at åbne en dialog med ham og hjalp ham til at blive motiveret. Hvor samtalen handlede om, hvad han selv kunne bruge en uddannelse til:

Sådan en samtale med en lærer betød alt for mig og hjalp mig til at kunne ændre hele mit perspektiv på skole og sådan noget (...) Hvis jeg ikke havde fået det at vide dengang i 9. klasse, så tror jeg ikke ... så har jeg ingen anelse om, hvor jeg ville sidde nu. Om jeg overhovedet var startet op på en skole, eller om jeg bare havde gravet mig selv længere ned i et hul. Så kommunikation har bare hjulpet mig generelt.

En ung kvinde ser hen over de tre samtaler, vi har med hende, meget forskelligt på sin egen udvikling og på egne ønsker. Men i alle tre interviews fremhæver hun vigtigheden af særlige personer, der har hjulpet hende. Hun fortæller, at hendes største sejr var, da hun bestod matematikfaget på efterskolen efter i hele sin skoletid at være blevet set som talblind. Hun fortæller, at hun blev set og hjulpet af en bestemt lærer, der troede på hende og hjalp hende med at læse op i en måned, så hun kunne lykkes med det.

Flere af de unge fremhæver det desuden som noget positivt, at de fagprofessionelle omkring dem taler sammen. En ung kvinde fortæller fx, at hendes "lærere på skolen taler med dem fra kommunen om, hvordan det går, og det er rigtig godt." En anden ung kvinde fortæller, at det er rigtig fint for hende, at hun har en kontaktperson fra familieafdelingen, som hun taler om sit privatliv med, og så en kontaktperson fra Unge med kant Hovedstaden, som er mere praktisk. De to taler sammen, og det gør tingene lettere for den unge.

En tredje ung kvinde fortæller, at det har været svært for hende at have kontakt til flere dele af kommunen, som hun har haft behov for: familieafdeling, boliganvisning og uddannelsesvejledning. Derfor er hun nu kommet i et sammenhængende borgerforløb. Hun synes, det er rigtig godt:

Der er rent faktisk folk, der taler sammen på tværs. Dem fra bo-støtte, dem fra UU-vejledning, psykolog og så videre. Tidligere var det mig, der stod for det hele, men nu mødes vi hver sjette uge og taler om, hvad der skal gøres for mig. Det fungerer meget bedre.

Der er dog også unge, som lægger vægt på, at der ikke tales om dem, uden at de er til stede.

4.2.2 At prøve sig selv af – i nye aktiviteter eller praktikforløb

Alle de unge har som nævnt haft en svær skolegang, med nederlag. Derfor så vi ovenfor, at de professionelle mener, at mange af de unge har gavn af at få erfaringer, små sejre, gennem praktik. Der er da også blot en af de 21 unge, som *ikke* nævner at have haft gavn af praktikforløb undervejs.

Flere af de unge nævner også, at de har været glade for brobygningsforløb (mindre praktikker), der har været godt til at be- eller afkræfte, om man var på rette vej. Det har ikke været set som nederlag at prøve noget af. Under corona var det først meget vanskeligt at gennemføre besøg, fx på mulige uddannelses- eller praktiksteder. Men flere af de unge fortæller, at de efter corona har været på flere besøg. En ung kvinde fortæller, at hun besøgte en FGU og syntes, gastronomilinjen lød spændende. Hendes kontaktpersoner fra Unge med kant spurgte, om hun ville tilmelde sig, så hun kunne starte efter sommerferien. Hun var dog ikke klar til at tage stilling til det. Men hun siger, at Unge med kant er en god måde at komme rundt og besøge ting og blive nysgerrig. Efter at hun har haft sin egen bolig en tid, er hun klar til praktikforløb på FGU-skolen. Hun kunne godt lide de voksne og de andre unge der. Hun fortæller, at *”det føltes som det helt rigtige sted for mig. Og det er stort.”*

En anden brobyggerfunktion består i, at kontaktpersonen medvirker til at forhandle vilkår på plads med et praktik- eller uddannelsessted. Om man fx kan være lidt på nedsat tid i en periode. Som vi så i kapitel 2, lægger de fagprofessionelle vægt på mestringsoplevelser. I litteraturen peges også på, at de udfordringer og opgaver, man præsenteres for, skal tilpasses den enkelte (Skaalvik, 2020, p. 27). Den vurdering finder vi også hos de unge. Som en ung kvinde fortæller under vores tredje samtale med hende, så har der været en del udfordringer undervejs i hendes praktik, *”men der har været rigtig god hjælp fra kommunen og skolen.”* Hun fortæller, at der var forståelse for, at hun de første uger skulle være på lidt nedsat tid, fordi det var hårdt og fysisk trættende at komme i gang; at gå fra *”at sidde derhjemme”* til at varetage et arbejde. Hun turde først ikke selv *”forhandle”* med praktikstedet, men fik hjælp til det. Det har gjort, at hun er lykkedes i sin praktik og har fundet en vej.

En ung mand lægger på samme måde vægt på, at man som ung ikke skal stå alene med en opgave til at starte med. Han har haft megen gavn af brobygningen, hvor man får hjælp til at vide, hvad kravene skal være for uddannelse og praktik, og have overblik over, hvad man skal, hvornår.

En anden ung mand fortæller ved vores første samtale, at han er i gang med et FGU-forløb, som han har været rigtig glad for. Det hjælper ham meget at prøve nogle mindre boglige og mere praktiske ting af. Ved vores tredje samtale fortæller han, at han nu er i gang med en elektrikeruddannelse, som han

selv har søgt ind på. Han fortæller, at det er en stor sejr for ham, fordi han til at starte med nærmest ikke kunne noget. Han var påvirket af angst – tanke-mylder og sådan – og turde ikke komme uden for en dør. Men under forløbet, har han fået bygget sig selv op mentalt og også fundet ud af, hvad der kræves praktisk for at søge ind på en uddannelse. Han gik selv til infomøder og sendte selv ansøgningsskema *”på den normale måde.”* Men han fremhæver også, at:

Det har uden tvivl hjulpet, at jeg har prøvet så mange ting af netop på grund af det projekt [Unge med kant Hovedstaden]. Men det gør jo så også, at nu når jeg så starter op på en normal måde ... jeg føler, at jeg har prøvet så mange gange nu, så der er ikke noget, der skræmmer mig ... Indtil videre er det gået helt som smurt.

Han fortæller, at målet for ham med selv at søge ind efter normal proces er kommet undervejs, efterhånden som han er kommet af med sin sociale angst.

4.2.3 Vedholdende støtte, når de unge vakler, og når de er klar

Iblandt de 21 unge som vi har talt med, er der blot én, en ung mand, som ikke på en eller anden vis er vaklet undervejs i den periode, vi har fulgt de unge; har følt en usikkerhed eller følt et behov for ekstra støtte fra en kontaktperson, en mentor eller andre. Det normale forløb er, at de unge vakler undervejs. En ung kvindes forløb hen over vores samtaler illustrerer dette.

Vaklen undervejs

Ved vores første samtale er den unge kvinde 20 år. Hun fortæller, at hun har været i et langt forløb for at blive udredt, og at hun for nylig har fået stillet to psykiatriske diagnoser. Hun har haft forskellige idéer om, hvad hun gerne vil arbejde med. I lang tid tænkte hun, at hun skulle være pædagog, men hun har lagt det til side for at fokusere på noget andet.

Ved anden samtale har den unge kvinde været startet på landbrugsskole. Hun fandt det dog faglige svært, særlig under corona, og de var en del, der droppede ud. Hun fortæller, at hun havde bedt om en SPS (socialpædagogisk støtte), men at det havde taget flere måneder at få i stand, og da var det for sent for hende. Hun nåede dog at finde ud af, at hun var mere interesseret i et andet fag, så hun har fået en masse med fra sit forløb, noget god erhvervserfaring. Der var både gode og dårlige ting ved uddannelsen, men det blev for svært til sidst. Da ringede hun med det samme til sin kontakt i Unge med kant, som hun har kendt siden første gang, hun droppede ud af en uddannelse. Sammen lagde de så en ny plan.

I starten af vores tredje samtale, efter endnu et halvt år, fortæller den unge kvinde, at der igen har været en del modgang og vaklen i hendes forløb. Interviewer spørger indledende, hvordan det er gået siden sidst. Den unge kvinde svarer:

Sidst vi talte sammen, var jeg vist ved at søge arbejde, hvis jeg husker rigtigt. Siden da har jeg nået at være igennem psykiatrien, er flyttet hjemmefra, er blevet smidt ud af psykiatrien, er startet på en ny uddannelse og er ved at blive visiteret til en uddannelse igen, fordi det ikke fungerede. Kaotisk er svaret.

På tværs af de unges forløb ser vi, at det har været afgørende for dem, der oplever progression, at der har været en person, som har holdt ved sammen med dem. For de flestes vedkommende drejer det sig både om en eller flere fagprofessionel(le) og om en nær omsorgsperson. Den ene unge mand, som ikke har vaklet i samme grad som de øvrige, er den, som samtidig ser ud til at have det stærkeste personlige netværk; en nær og stærk relation til sine forældre og en meget god bedste ven, som han har det godt med, og som gør, at han ikke søger tilbage til de dårlige venner. Alle de øvrige 20 unge fremhæver også mindst en fagprofessionel som afgørende i deres forløb.

Flere af de unge giver også udtryk for, at vedholdenhed hos de professionelle virker for dem. En af de unge kvinder fortæller, at det hjælper hende meget, når de fagprofessionelle fra kommunen stadig holder kontakten til hende, selvom hun er startet på uddannelse (jf. citat i boks). Den unge kvinde fortæller også, at hun har haft en mentor tidligere, som *"havde et overflow [for mange unge, hun skulle støtte], og så kunne hun ikke nå at holde kontakt. Så det gik helt af sporet."*

Jamen, det er det der med, at selv når nogen af os er startet på uddannelse, så holder de kontakten. Som når [mentor] lige ringer til mig en gang om måneden, eller jeg lige tager fat i hende. Det der med, at der lige er en forbindelse, så de ikke bare siger 'nåmen, du er i uddannelse, så du får lige et grønt stempel her, og så er du good to go'. Det har jeg i hvert fald ikke oplevet med en kontaktperson før ... Bare lige den der form for interesse.

Ung kvinde i Unge med kant Hovedstaden

Det har også været afgørende, at de professionelle har været til rådighed, når de unge er klar. Dette udtryktes også af en af de fagprofessionelle, sådan at man *"nogle gange bare må vente"* Men det udtrykkes også i interviewene med de 21 unge. Som en ung mand udtrykker det, så virker det, når *"dem fra kommunen ringer og bliver ved med det."* En del af det er, at de unge føler, at de hele tiden kan ringe, når det mest ramler for dem. Vedholdenhed hos personalet virker for de unge. Ud fra hvad de unge fortæller, handler vedholdenhed hos de fagprofessionelle også om, som det blev nævnt ovenfor, at de oplever en kontinuitet i støtten, og at støtten både kan indebære den lille positive opmærksomhed og interesse, og en person man kan ringe til, hvis den unge oplever en krise.

I et af interviewene spørger vi en ung mand, hvordan han mener man bedst kan hjælpe unge som ham selv. Han svarer tøvende: *"Puha. Du kan ikke have den samme tilgang til to forskellige personer og så forvente, at der kommer det samme ud af det."* Han fortæller, at han i hvert fald selv ville gøre det sådan – se på den enkelte – hvis han skulle prøve at hjælpe andre som ham. Han fortæller også, at der tidligere i hans liv har været kontaktpersoner – på det opholdssted, hvor han boede som mindre, der så ham sådan. Han fortæller videre, at selvom han ikke altid var enig med dem, *"så vidste de, hvad der var godt og dårligt."*

Puha. Du kan ikke have den samme tilgang til to forskellige personer og så forvente, at der kommer det samme ud af det.

Ung mand

Noget af det vanskeligste, som vi også så i kapitlet om de professionelles perspektiv, er at vide, hvornår den enkelte unge er klar. Den unge, vi nævnte før, fortsætter: *"Hvis jeg havde taget imod det, som de ville give mig dengang, så var det jo gået godt. Men det var ikke der, jeg var dengang. Jeg var lidt for glad for narko på det tidspunkt."* Et andet tilfælde er, hvor den unge har motivationen på et givent tidspunkt, men vakler i sin tro på at kunne lykkes. En ung kvinde fortæller ved vores tredje samtale, at hun havde arbejdet så hårdt på at lykkes med uddannelse, med mål om ansættelse på sit praktiksted. Men da det ikke lykkedes at få fastansættelse på grund af ansættelsesstop, gik hun *"helt ned med flaget."* Også her er det afgørende, at den fagprofessionelle er opsøgende og kan hjælpe den unge med at få modet igen.

4.2.4 At være del af et fællesskab

Et gennemgående tema for de unges progression er, at de føler sig som del af et fællesskab. Det er forskelligt, hvordan der i det enkelte forløb har været fokuseret på at blive del af et fællesskab, om det er i gruppeindsatser uden arbejdsopgaver, eller som en del af et arbejdsfællesskab.

For nogle af de unge, der har oplevet fremgang, har gruppeindsatser spillet en stor rolle. Som vi så i kapitel 2, har projektet da også haft et stort fokus på relationsdannelse og gruppevejledning.²⁷ Flere af de unge forklarer, at gruppeaktiviteter har givet den meget motivation ved, at de har kunnet se og spejle

²⁷ Vi ser også støtte til disse indsatser inden for litteraturen på området, fx (Katznelson et al., 2015, p. 113)

sig i hinandens problem- og løsningsforståelser, og de har kunnet tage del i hinandens fremskridt. En ung kvinde fortæller, at hun er blevet mere social gennem de aktiviteter, hun har været med i i Unge med kant. Og det har pirket til hende, når hun kunne se, at de andre i gruppen rykkede sig. En anden ung kvinde fra en anden kommune fortæller, at det er godt at tale med andre unge, der har det på samme måde: *"Vi kan dele erfaringer, og vi dømmer ikke hinanden."* En ung mand, som er 15 år ved vores første samtale, fortæller, at han har været meget følsom og stille i skoletiden, og han var bange for at sige noget. Han følte sig dum og ikke accepteret. I drengeprojektet, som han har været del af i Unge med kant Hovedstaden, har han det meget bedre. Han har fået nye venner og mere selvtillid. I løbet af projektet går han fra at være valgparat til uddannelsesparat. Ved anden samtale går han på en ungdomsuddannelse (gymnasiet), og det går fint. Han siger selv, at han før forløbet ikke turde sige noget i en klassesammenhæng, men det gør han nu.

En ung kvinde fortæller, at hun har deltaget i to sæt af gruppeaktiviteter i Unge med kant; de har været 5-10 personer i grupperne. Hun fortæller, at de har samme problematikker og først var usikre. Men de var også nysgerrige og kunne relatere til hinanden. Hun oplever det som trygt at være i grupperne nu, men det er nyt for hende ved den første samtale. Hun siger, at det er *"rart at vide, at man ikke er den eneste, som ikke bare kører gennem uddannelsessystemet."* Hun fortæller, at hun ofte sammenligner sig med andre og kan føle sig bagud og bebrejde sig selv for, hvorfor man ikke har overskud og kan tage en uddannelse. Det er rart at vide, at *"man ikke er alene i den store verden og skal finde ud af det store spørgsmål om, hvad jeg vil være."* Den unge kvinde sammenfatter sin oplevelse som et råd til andre unge i samme situation i boksen nedenfor, i hendes eget 'quote'; hendes citat.

Mit quote

Hvis jeg skal sige noget til andre unge, så skal mit quote være, at de skal gå til det med et åbent mindset og møde op; tage med på ture og en masse ting og finde ud af, hvad der passer en. Så jeg vil helt klart anbefale det til andre unge, som ikke har været i gang med noget i lang tid ... Unge med kant er helt klart noget, man skal blive ved med at tilbyde unge ... det er noget andet end at sidde foran en computer og taste et cv ind. Det er noget med at komme ud at prøve en masse, både på ture og i praktikker. Prøve ting af og finde ud af, hvad du kan.

Ung kvinde i Unge med kant Hovedstaden

For en af de unge mænd i projektet har det været vigtigt at være del af et *arbejdsfællesskab*, og han har ikke efterspurgt særlige gruppeaktiviteter. Han fortæller, at det er meget vigtigt for ham at blive set som kollega. Han fremhæver det desuden som en helt særlig oplevelse, der gjorde ham stolt, at han uopfordret fik ros fra en voksen, som han og kollegerne løser opgaver for. Da så han sig selv værdsat for alvor, også i et større fællesskab.

Nogle af de unge fortæller, at de i løbet af deres liv har været del af fællesskaber i frivillige foreninger. En ung fortæller fx, at det har givet hende en selvtilid og stolthed at lede aktiviteter for børn i en forening, og at hun i perioder har fundet støtte hos de voksne i foreningen. Hun fortæller også, at hun i perioder, hvor hun har haft det dårligst, har trukket sig væk fra eller haft svært ved at være i foreningslivet.

4.2.5 Balance mellem pres og åbenhed

Alle unge mødes i de forskellige systemer af et ungeperspektiv (en imødekommenhed i forhold til, hvor de er) og et arbejdsmarkeds- eller systemperspektiv (hvor der er bestemte forventninger om tilknytning til arbejdsmarkedet). Der er en balance mellem pres og åbenhed. De unge peger samlet på, at pres virker positivt – indimellem! For nogle rykker det ved dem, at de får en sidste chance for at blive på en uddannelse. Nogle beskriver, at presset (fx en økonomisk motivation) giver en anledning til at rykke sig, men at de så efterfølgende knytter andre motivationer (ønsket om at bidrage med noget, at være noget for andre, at være uafhængig) til økonomi.

En ung mand fortæller, at han i en årrække har været meget lidt i skole og sidet hjemme og spillet computer og set film. *"For mange år siden turde jeg ikke bruge mit betalingskort ... jeg turde ikke gå over at handle ind. Nu har jeg ingenting [ingen angst]. Jeg kan tage mig i at tænke, at hvordan fanden kunne jeg være så ekstrem og ikke kunne klare det ... Det er bare et godt eksempel på, hvor ekstrem min måde at sige fra før i tiden har været. Og det er helt væk nu."* Han fortæller videre, at han heller ikke er så interesseret mere i at sidde og spille computer. *"Jeg kan mærke, at jeg er blevet gammel nok til, at jeg faktisk synes, der skal ske noget. Og så har jeg brug for at blive rusket lidt op i."* Den unge mand fortæller, at det for ham ikke så meget har været et økonomisk pres, fordi hans forældre ikke har stillet hårde krav til ham, og han ikke har haft behov for sociale ydelser. Men han har haft behov for at blive rusket lidt i, som han fortæller, i sammenhæng med, at han er blevet hjulpet på vej, så han gradvist har fundet ud af at kunne transportere sig omkring og prøve aktiviteter af.

Der er også perioder, hvor pres virker modsat, og der er unge, som oplever at blive 'gjort bedre end de er'. De fagprofessionelle omkring de unge nævner, at

det er et vigtigt element i kædeansvaret, at man har en fælles forståelse af, hvad der kan virke bedst på den enkelte unge på det givne tidspunkt, både i forhold til pres og i forhold til støttemuligheder. Som en ung kvinde fortæller, så er det *"en balance mellem at skabe trygge rammer og presse lidt på. Man kan godt blive for tryk og magelig."* Hun siger dog også, at for at pres skal virke, så skal der være en god relation.

Ud over de fem fremmende faktorer, som er nævnt ovenfor, er der et emne, som også fremhæves af samtlige 21 unge: De store menneskelige og økonomiske omkostninger, der følger, når man lader være eller ikke lykkes med at opdyrke en vedholdenhed og selvtillid hos de unge.

4.3 Store omkostninger ved ikke at holde ved de unge

De unge tegner i interviewene en livsbane tilbage til deres skoletid, til episoder med nederlag og perioder med usikkerhed, og fremhæver selv, at hvis de var blevet set og støttet *tidligere* med mere vedholdenhed og mere sammenhæng, så var både de selv og samfundet blevet sparet for meget. En ung kvinde tager udgangspunkt i en positiv nylig erfaring, hvor hun efter i flere år aldrig at have fundet ud af matematik endelig er lykkedes med det:

For et halvt år siden kunne jeg ikke engang gange og dividere, og nu kan jeg lave formler og alt muligt. Så det er dejligt nemt nu, synes jeg... Nu har jeg haft så mange matematiklærere som ikke kunne finde ud af at undervise mig. Og bare har sagt 'du er bare dum; du kan ikke blive til noget'. Og nu har jeg så endelig fået en matematiklærer, som kan lære mig det, jeg har brug for.

En anden ung kvinde fortæller om et lignende forløb, hvor skoletiden kaster lange skygger over hendes liv.

Skoletidens lange skygger

En ung kvinde er 20 år, da vi taler med hende første gang. Hun fortæller, at grunden til, at hun er del af Unge med kant Hovedstaden er, at hun har haft en meget svær skoletid, hvor hun ikke rigtig havde nogen venner og fagligt klarede sig dårligt. Bortset fra en kort periode på en efterskole, hvor hun var *"næsten populær."* I folkeskolen fik hun ofte at vide, at hun var talblind, og hun fortæller, at læreren *"gav op på at undervise"* hende efter 2 år.

Hun fortæller også, at det har været et langt forløb for hende at blive udredt i psykiatrien. Hun fortæller, at den største grund til, at hun blev mobbet ikke var, at hun gjorde noget dumt, men at hun snakkede lidt anderledes, var mere ærlig og dårlig til at have et filter som de andre. Det gjorde, at hun ikke var socialt passende. Hun legede også på en anden måde end klassekammeraterne, særligt i de store klasser. Hun har talt med pædagoger og lærere om, at det nok havde været bedre for hende at være i en mindre klasse, der bedre kunne rumme hende.

I de senere samtaler fortæller den unge kvinde om de forskellige forløb og aktiviteter, hun deltager i, når hun ikke er under udredning i psykiatrien. Hun fortæller om, hvordan hun har følt sig på skift håbefuldt og håbløs i disse forløb. Interviewer spørger ved sidste interview, hvad der kunne have hjulpet i hendes liv. Hun nævner en række nedslagspunkter i hendes liv, hvor hun føler, at der burde være gjort mere, fra tidligt i folkeskolen og frem til for et par år siden. Situationer, hvor både hendes forældre og hun selv har bedt om hjælp. Hun mener, at hvis der var gjort mere, fx at hun var kommet på specialskole, *"så havde jeg nok været meget mere stabil nu. I stedet har jeg behov for hjælp hver dag ... Det er fucked!"*

I modsætning til den unge kvinde i eksemplet her giver de fleste af de unge ved den sidste samtale udtryk for, at de har oplevet en væsentlig progression

over den periode, hvor vi har mødt dem. Men de nævner alle omkostninger ved deres skolegang.

De unge peger også på nylige episoder, hvor små udfald eller tøven i støtte har store negative konsekvenser for dem. Omvendt fortæller de også, at det hjælper dem, når de professionelle omkring dem *holder ved*; når de er tålmodige og bliver ved at tage kontakt med den unge.

4.4 Opsummering

I dette kapitel har vi set på 21 unge. Deres fortællinger viser meget komplekse forløb både før og under projektet Unge med kant Hovedstaden. De har meget forskellige problematikker og erfaringer, og på mange måder minder de om den bredere gruppe i projektet, og om den udsatte del af NEET-gruppen. Vi vurderer derfor, at deres erfaringer er relevante for andre i målgruppen.

De fleste unge oplever en progression

I forhold til de unges overordnede progression giver de fleste, 19 af de 21 unge, udtryk for, at de, mens vi har fulgt dem, er kommet tættere på uddannelse eller job. En mener ikke, hun har rykket sig så meget. En fremhæver flere ting, hun har lært undervejs og arbejdet med, men synes, at hun selv er langt fra at kunne søge uddannelse eller job.

Fem fremmende faktorer for progression ifølge de unge

Vi har undersøgt, hvad de unge ser som hhv. hæmmende og fremmende for deres progression over deres livsforløb. Udgangspunkt har været de unges egne livshistorier. Vi har fundet fem fremmende faktorer, der går igen, med forskelligt udtryk og forskellig vægt i det enkelte forløb, men som er virksomme elementer i de unges forløb. De er:

- Personlig kontakt og kontinuitet
- At prøve sig selv af i nye aktiviteter eller praktik
- Vedholdende støtte, når den unge vakler, eller den unge er klar
- At være del af et fællesskab
- Balance mellem pres og åbenhed.

De fem faktorer har også et negativt, hæmmende, udtryk. Altså, det er hæmmende for den unges udvikling, når der mangler personlig kontakt, når støtten ikke er vedholdende, eller når man ikke føler sig som del af et fællesskab, osv.

Perspektiverne fra de unge flugter på mange måder med de fagprofessionelles perspektiv, som vi så på i kapitel 2. Først og fremmest er der stort overlap i at se de fagprofessionelles vedholdenhed over for de unge som afgørende på de tidspunkter, hvor den unge vakler, eller den unge netop oplever, at hun eller han er klar til at gøre et (nyt) forsøg på at blive mere selvberørende. For det andet er der overlap i at se det som fremmende, at de fagprofessionelle, som har ansvar for den enkelte unge, også mødes og taler med hinanden; bygger bro og følger med. For det tredje fremgår det i de udvalgte unges forløb, at de fleste har haft gavn af korterevarende aktiviteter, hvor de har kunnet prøve ting af, på en måde, hvor aktiviteten ikke ses som et nyt forfejlet forsøg, men som en ny erfaring, de har kunnet bruge, selvom de ikke vælger lige det spor, og selvom aktiviteten bare handler om socialt at være til stede på lige fod med andre. For de unge, som har mange nederlag bag sig, kan korterevarende forløb og små skridt være meget betydningsfulde for deres progression. Det har de været for de unge, vi har talt med, og det er et råd, de giver videre.

Unge oplever gavn af projektet

De fleste af de unge, vi har talt med, mener, at den støtte, de har fået i projektet, har hjulpet dem til en øget progression. Når vi har spurgt de unge, hvad de ønsker sig af støtteformer, peger de på mange af de elementer og fokuspunkter, som findes i Unge med kant Hovedstaden, om individuelt tilrettelagte forløb med en vedholdende støtte. Den overensstemmelse vi ser i perspektiver mellem unge og fagprofessionelle på, hvad der er fremmende for progression, synes også at komme til udtryk i de interviewede unges vurderinger af deres forløb i Unge med kant Hovedstaden, og de forskellige aktiviteter og samarbejdsformer, de har været del af.

Vigtigheden af en vedholdende støtte

Ud over det støttebehov, som de identificerer nu, peger de dog også sammenstemmende langt tilbage i deres livsforløb på, at hvis de var blevet rummet og støttet tidligere i livet, i skolegangen, så var både de selv og samfundet blevet sparet for meget.

5 Konklusion

Denne rapport har belyst Unge med kant Hovedstaden ud fra tre perspektiver:

- De professionelles faglige perspektiv i forhold til de faglige indsatser
- Et kvantitativt perspektiv på de unges forløb, set ud fra en fælles taksonomi
- De unges perspektiver på fremmende faktorer for progression

På tværs finder vi følgende.

Styrket opsøgning, indsatser og brobygning

De fagprofessionelles erfaringer og perspektiver viste, at man i tilrettelæggelsen af Unge med kant Hovedstaden har kunnet udbygge og opskalere indsatsen for nogle af de mest udsatte unge. Inden for den nye organisatoriske ramme i projektet har de fagprofessionelle fx opsøgt unge derhjemme og gradvist forsøgt at inddrage dem. De fagprofessionelle har bygget relationer og fællesskaber med og imellem de unge op over lang tid. De fagprofessionelle vurderer, at de samlet er nået ud til flere unge, gennem en opsøgende indsats med flere ressourcer til at opsøge fx en ung, der sidder hjemme med social angst. De har desuden bygget bro til uddannelse og arbejde og fulgt de unge længere på vej end normalt. Videre har de fagprofessionelle inden for den organisatoriske og faglige ramme for projektet styrket samarbejde mellem den kommunale ungeindsats og erhvervsskoler.

Udfordring at samarbejde om forløb med få unge. Dyrt og svært på kort sigt

For nogle parter har det dog været svært at rumme en så udsat målgruppe, og der har været arbejdet med at finde de rette unge at samarbejde om, graden af samarbejde og den rette form. For mange af de unge i dette projekt synes det i forhold til erhvervsskoler i højere grad relevant på kort sigt at arbejde med korterevarende aktiviteter og særligt tilrettelagte forløb, snarere end at påbegynde et uddannelsesforløb med mindre støtte uden at være klar til det. Erfaringerne fra de fagprofessionelle fra kommuner og erhvervsskoler viser, at det naturlige, det lette, er at samarbejde, når der er større grupper af unge at samarbejde om. Det er ressourcekrævende både fagligt og økonomisk at samarbejde om ganske få, individuelt tilrettelagte forløb.

Stor værdi af korterevarende forløb og afprøvning i praktik

Flere fagprofessionelle peger dog på, at der er stor værdi for de unge i de individuelt tilrettelagte forløb, selvom de på kort sigt ikke er del af en bestemt uddannelsesvej. Den vurdering deles af mange af de interviewede unge i projektet. Flere af dem peger ved vores sidste interview med dem tilbage på sådanne aktiviteter som afgørende skridt på vejen i deres forløb, selvom de er gået en anden vej. Det perspektiv er nyttigt i forhold til de fagprofessionelle, som pegede på, at det havde været svært at blive enige om prisen på sådanne korterevarende forløb.

Mange unikke og komplekse forløb. Vanskeligt at finde 'typiske' forløb

Det kvantitative perspektiv undersøgte mulige mønstre i de unges progression. Det overordnede fund er mange unikke forløb, som opgjort efter taksonomien. Der er meget få unge, som kan siges at gennemløbe samme forløb i forhold til, hvornår de er kontaktparat, vejledningsparat eller klar til uddannelse eller beskæftigelse. Det er heller ikke enkelt at opgøre, fx hvor lang tid det 'typisk' tager for en ung at gennemløbe en bestemt fase. Der er mange skridt frem og tilbage undervejs i de forskellige forløb.

Væsentligt med langsigtede mål

At forløbene indebærer mange bump på vejen gør, at det er væsentligt at have fokus på langsigtede mål omkring fastholdelse og vedholdenhed, grundet i de unges egne ønsker og motivation. Det er et vigtigt perspektiv i forhold til en 'alt andet lige'-betragtning om, at hvis en ung blot er indskrevet på en uddannelse (et formelt udtryk for en progression), er det bedre end ikke at være indskrevet. De fagprofessionelle vurderer i relation til dette, at det er mere hensigtsmæssigt med et langsigtet perspektiv, hvor en ung måske går langsommere, men sikrere frem, dels med færre nederlag, dels med en gradvis opdyrkelse hos den unge af et udviklingsperspektiv, hvor små tilbageslag – forsinkelse af en eksamen eller en praktik – ikke længere ses som et nederlag.

De fleste unge oplever progression efter taksonomien

Det overordnede billede af progressionsmålingerne fra de fagprofessionelle er, at de fleste af de unge oplever en progression undervejs. Et udtryk for det er, at omtrent 40 pct. af de unge ved afslutningen af deres forløb – af varierende længde – er enten uddannelsesparat eller erhvervsparat.

Progression, som ellers ikke ses

Den kvantitative analyse giver en illustration af, at mange af de unge i denne målgruppe foretager mange skridt, både frem og tilbage. Men samlet sker der for de fleste en progression. Det er en progression fx i forhold til øget mestring, som normalt er svær at vise udadtil, og som ikke ses, hvis man alene måler fx på indskrivninger eller midlertidig overgang væk fra en social ydelse.

Taksonomien: organisatoriske og faglige mål

Nogle projektdeltagere vurderer, at taksonomien både tjener organisatoriske og faglige mål ved at give et fælles sprog om progression. I forhold til et organisatorisk mål kan man med taksonomien bedre vise progression, som ellers ikke ses. Den giver også en ramme for at drøfte, hvad man kan forvente af progression, og hvilke indsatser der særligt skal arbejdes med for den målgruppe, man har valgt lokalt. Nogle projektdeltagere anvender også taksonomien fagligt i opfølgning med den enkelte unge eller i drøftelser med samarbejdspartnere om, hvor den unge er i sit forløb, og hvad der på tværs skal være fokus på i indsatsen. Nogle projektdeltagere mener, at taksonomien primært tjener et organisatorisk mål i forhold til opfølgning og mål med indsatser, og i mindre grad et fagligt mål.

I forhold til anvendelse af taksonomien, så ser vi, at det er et krævende registreringsarbejde, hvis man i en anden kommune ønsker at lave samme type opfølgning på en ungegruppe. Fire af de deltagende kommuner fortsætter med registrering efter taksonomien som del af deres egen opfølgning og evaluering af indsatser

De unges vaklen og kaotiske forløb

Ungeperspektiverne fremhæver, i overensstemmelse med det billede, der tegnes både kvalitativt og kvantitativt af de fagprofessionelle, at de unge ofte vakler undervejs i deres forløb. De fagprofessionelle fortalte, hvor flygtig en succes (en indskrivning på uddannelse) kan være, fordi de unge tumler med meget store udfordringer og jævnlige kriser i forhold til familie, bolig eller egenmestring, der gør det svært at løse 'små ting', fx på en uddannelse. I den kvantitative analyse så vi ligeledes de mange vekslende forløb med tilbageslag og fremskridt. Mest tydeligt sås dette i de unges fortællinger. Vaklen og kaos indgik i forskelligt omfang i alle de 21 unges fortællinger. I rapporten nævner vi ud fra disse blandt andet et eksempel med en ung kvinde, der fortalte om et kaotisk forløb, hvor hun på det halve år imellem to af vores samtaler havde 'nået igennem psykiatrien', var flyttet hjemmefra, var blevet smidt ud af psykiatrien, var startet på en ny uddannelse og ved at blive visiteret til en anden uddannelse, fordi det ikke gik med den første. Vi så også eksempler på,

at de unge skifter mellem stor motivation og tiltro den ene dag eller måned og manglende motivation og selvtillid den næste.

De unge og de fagprofessionelle mener begge, at det er med dette perspektiv, at ungeindsatser skal tilrettelægges.

Nogen at kunne tage fat i, nogen der ringer

Både de unge og de professionelle omkring dem giver udtryk for, at det hjælper, når der er nogen, der har kunnet hive fat i de unge, når de var *"helt ude"*, og som var naturlige at tage kontakt til, når de unge selv følte sig klar. For mange af de unge er undvigelse en kendt strategi til at håndtere besvær, som de møder.

Gavn af at blive del af fællesskaber

For alle de unge er det en udfordring at være del af et fællesskab. Som vi hørte fra de unge, føler de sig ofte ved siden af eller uden for, og har svært ved at have tillid til andre, og frem for alt at have tillid til sig selv. Det ligger til grund for de fagprofessionelles fokus på fællesskabende aktiviteter, fra gaming og madlavning til klatring. Flere af de unge gav udtryk for, at de havde haft stor gavn af at blive del af sådanne fællesskaber, hvor de kunne spejle sig i hinanden, og prøve ting af sammen i sociale fællesskaber. Nogle af de unge så i højere grad en værdi i at være del af et arbejdsfællesskab.

I rapporten har vi fokuseret på de aktiviteter som fagprofessionelle tager et initiativ til – enten sociale aktiviteter eller opsøgning af praktiksted – og hvor der kan være en offentlig finansiering. I projektet har man dog også haft mål om at civilsamfund, såsom frivillige organisationer, kan indgå i kædeansvar omkring de unge. Nogle af de unge nævner, at tilknytning til frivillige foreninger har været vigtige for at opbygge selvtillid og selvværd, at blive set, og indtage en plads blandt andre. Men også, at det kan være svært at være i, når man har det dårligst.

Vedholdenhed hos de unge og aktørerne omkring dem

Der er flere elementer af vedholdenhed, som går igen på tværs af perspektiverne i rapporten. For det første er det en udfordring som går igen hos de unge, at de har lav handlekraft og lav tillid til, at en længerevarende indsats bærer frugt. Det handler om at hjælpe den unge med at se de små sejre og tro på, at de kan lykkes.

For det andet fordrer opbygning af vedholdenhed hos den unge en vedholdenhed hos de forskellige aktører omkring den unge. Både de unge og de fagprofessionelle fremhæver de fagprofessionelles vedholdenhed over for, og relationsdannelse med, den unge er helt afgørende. Det handler om at være op søgende og insisterende i at skabe kontakt. Og det handler om holde ved de unge, også når de synes at være godt på vej. At der følges op på, hvordan det fx går på en uddannelse. Som de fagprofessionelle taler om det, så er vedholdenhed til dels en egenskab ved den enkelte fagprofessionelle, og relationen med den unge. Men det er også et spørgsmål om samarbejde om og med den unge, imellem fagprofessionelle og andre aktører, en vedholdenhed på tværs af de fagprofessionelle og andre aktører omkring den unge.

Livet er ...

Livet er en rutsjebane, og i livet er der kasser.

Men hvordan rutsjer man igennem, hvis ingen af dem passer?

Får lyst til Speak Up og tage min plads, alligevel må man tie.

Når det nok er forkert, det jeg kan sige.

*Se, det kan være svært at se sit eget potentiale, skiller man sig ud, siger de:
"de er bindegale."*

I en jungle fuld af normer, prøver at finde hoved og hale.

Så jeg brøler højt om hjælp, for det er min tur til at tale.

Min tur til at blive hørt og min tur til at blive set.

Finde dem der tror på mig, mon ikke jeg finder én?

Men når man er vant til pest eller kolera, kan det være nemt at give op.

Slukke for mit brøl, smide det væk og bare stop.

Men noget brænder i mig – et ekko af råb.

I den mørke tunnel ser jeg en gnist af håb.

Udfordringer og tvivl mod troen på at jeg tør det.

Men jeg kan se de små sejre, og jeg kan gøre det.

Forfatter: Iris Poparic

Litteratur

- Abbott, A., & Hrycak, A. (1990). Measuring Resemblance in Sequence Data : An Optimal Matching Analysis of Musicians' Careers. *American Journal of Sociology*, 96(1), 144–185.
- Aisenbrey, S., & Fasang, A. (2017). The Interplay of Work and Family Trajectories over the Life Course: Germany and the United States in Comparison. *American Journal of Sociology*, 122(5), 1448–1484.
- Aisenbrey, S., & Fasang, A. F. (2010). New Life for Old Ideas: The “Second Wave” of Sequence Analysis Bringing the ‘Course’ Back Into the Life Course. *Sociological Methods & Research*, 38(3), 420–462.
- Albæk, K., Asplund, R., Barth, E., Lindahl, L., Simson, K. von, & Vanhala, P. (2015). *Youth unemployment and inactivity: A comparison of school-to-work transitions and labour market outcomes in four Nordic countries*. Nordic Council of Ministers.
- Almqvist, A.-L., & Lassinantti, K. (2018). Young people with complex needs meet complex organizations: an interview study with Swedish professionals about sustainable work practices. *Community, Work & Family*, 21(5), 620–635.
- Andrade, S. B. (2011). Temporaliteten i en generation – Illustreret gennem alkoholdata. *Dansk Sociologi*, 22(4), 9–29.
- Andrade, S. B., & Järvinen, M. (2017). More risky for some than others: negative life events among young risk-takers. *Health, Risk and Society*, 19(7–8), 387–410.
- Anvik, C. H., & Waldahl, R. H. (2016). *When someone has to take charge: Youth and mental health: Challenges, policy and collaboration in Iceland, the Faroe Islands and Norway*. Nordic Welfare Centre for Welfare and Social Issues.
- Anvik, C., & Waldahl, R. H. (2018). Sustainable collaboration to support vulnerable youth: Mental health support teams in upper secondary school. *Social Inclusion*, 6(3), 282–288.
- Arendt, J. N., Bolvig, I., Kolodziejczyk, C., & Petersen, J. S. (2016). *Kommunernes integrationsindsats på beskæftigelsesområdet: Effektive indsatser, veje igennem systemet og benchmarking mellem kommunerne*. KORA.
- Bengtsson, T. T., & Mølholt, A.-K. (2020). Anonymisering i kvalitative undersøgelser. In K. E. Petersen & L. Ladefoged (Eds.), *Forskning med børn og unge* (pp. 193–210). Hans Reitzels Forlag.
- Bolvig, I., Jeppesen, T., Kleif, H. B., Østergaard, J., Iversen, A., Lips, N. B.,

- Jensen, N. L., & Thodsen, J. (2019). *Unge uden job og uddannelse - hvor mange, hvorfra, hvorhen og hvorfor? En kortlægning af de udsatte unge i NEET-gruppen*. VIVE.
- Brzinsky-Fay, C., Kohler, U., & Luniak, M. (2006). Sequence analysis with Stata. *Stata Journal*, 6(4), 435–460.
- Børne- og Socialministeriet. (2018). *Socialpolitisk Redegørelse 2018*. Børne- og Socialministeriet.
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2019). *LBK nr 825 af 16/08/2019. Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år*. Børne- og Undervisningsministeriet.
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/825>
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2021). *LBK nr 1659 af 11/08/2021. Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år*. Børne- og Undervisningsministeriet.
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1659>
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2022). *Den kommunale ungeindsats*.
<https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ansvar-og-aktoerer/den-kommunale-ungeindsats>
- Cornwell, B. (2015). *Social sequence analysis: Methods and applications*. Cambridge University Press.
- Duckworth, A. (2017). *Gnist: personlig styrke gennem passion og vedholdenhed*. Gyldendal.
- Hornstrup, C. og J. S. (2018). *Relationel kapacitet - sammenhæng i offentlige organisationer*. Mindspace.
- Karlson, K. B. (2017). Klyngeanalyse. In M. Frederiksen, P. Gundelach, & R. S. Nielsen (Eds.), *Survey: Design, stikprøve, spørgeskema, analyse* (pp. 311–321). Hans Reitzels Forlag.
- Katznelson, N., & Görlich, A. (2017). *Hvordan skaber man motivation for uddannelse blandt udsatte unge*. Center for Ungdomsforskning.
- Katznelson, N., Jørgensen, H. E. D., & Sørensen, N. U. (2015). *Hvem er de unge på kanten af det danske samfund? Om hverdagsliv, ungdomskultur og indsatser der gør en positiv forskel*. Aalborg Universitetsforlag.
- Kolodziejczyk, C., Andersen, H. L., & Arendt, N. (2019). *Beskrivelse af progression for ledige og sygemeldte i Københavns Kommune*. VIVE.
- Kommunernes Landsforening. (2018). *Inspirationskatalog om Sammenhængende Ungeindsats: Kommunale eksempler*.
<https://www.kl.dk/kommunale-opgaver/beskaeftigelse/kommunal-ungeindsats/>

- Krogstrup, H. K. (2007). *Evalueringsmodeller* (2. edition). Hans Reitzels Forlag.
- Lessard, A., Butler-Kisber, L., Fortin, L., Marcotte, D., Potvin, P., & Royer, É. (2008). Shades of disengagement: High school dropouts speak out. *Social Psychology of Education*, 11(1), 25–42.
- Lo, C., Olsen, T., & Anvik, C. H. (2016). *Mellom linjene? En kunnskapsstatus om ungdom med sammensatte behov for offentlige velferdstjenester*. Nordlandsforskning.
- MacIndoe, H., & Abbott, A. (2004). Sequence analysis and optimal matching techniques for social science data. In M. Hardy & A. Bryman (Eds.), *The Handbook of Data Analysis* (pp. 387–406). Sage.
- Mariager-Anderson, K., Gottlieb, S., Wahlgren, B., & Aarkrog, V. (2020). *At blive på sporet: Nye perspektiver og bæredygtige løsninger på uddannelsesfrafald for unge voksne*. DPU, Aarhus Universitet.
- McVicar, D., & Anyadike-Danes, M. (2002). Predicting successful and unsuccessful transitions from school to work by using sequence methods. *Journal of the Royal Statistical Society*, 165(2), 317–334.
- Neidel, A., Møllerup, A., & Maack, S. (2019). *Unge som erfaringseksperter - inspiration til involvering og samskabelse*. Socialt Udviklingscenter SUS.
- Rosholm, M., Sørensen, K. L., & Skipper, L. (2017). *BIP Indikatorer og jobsandsynlighed*. Væksthusets Forskningscenter.
- Skaalvik, E. M. (2020). De usynliggjorte fremskridt. In N. Katznelson, N. U. Sørensen, & K. Illeris (Eds.), *Unge motivation og læring: 12 eksperter om motivationskrisen i uddannelsessystemet* (2. edition, pp. 33–51). Hans Reitzels Forlag.
- Stake, R. E. (1995). *The Art of Case Study Research*. Sage.
- Thuesen, F., Rotger, G. P., Jakobsen, V., & Liversage, A. (2020). *I mål med integration: Evaluering af et initiativ til styrkelse af kommunernes evne til at integrere flygtninge og familiesammenførte på arbejdsmarkedet*. VIVE.
- Tænk tanken Mandag Morgen. (2018). Kritiske overgange i ungdommen. In *Unge på kanten - Sammen om nye løsninger* (p. 25). Tænk tanken Mandag Morgen.
- Unge med kant. (2020). *Unge med kant*. <https://ungemedkant.dk/>
- Unge med kant. (2022a). *Taksonomi for ungeprogression vs. 2.0*. Unge med kant.
- Unge med kant. (2022b). *Ungeprogression vs. 2.0*. <https://ungemedkant.dk/toolbox/ungeprogression>

Relativt

Arbejde er relativt, jeg har min egen logik. En dag vil jeg læse business og få min egen butik. Hvor ingen skal fortælle mig, hvad jeg skal og ikke skal. Behandl mine medarbejdere som medmennesker, fremfor bare tal.

Så jeg tager den step-by-step i et ocean af valg. Et kursus i at sætte kunstige øjenvipper på, tror jeg er mit kald. Og jeg kalder efter den erfarne, giv mig dine råd. Tager hvad jeg bruge, og gør det på min egen måde.

Forfatter: Iris Poparic

Bilag 1 Bilag til analyse af fagprofessionelle

Fokusgruppediskussioner med fagprofessionelle

VIVE har gennemført gruppeinterview én gang hen over projektperioden med fokus på at motivere til erfaringsdeling og diskussion blandt de fagprofessionelle om oplevelser med det etablerede kædeansvar, de unges progression og brugen af taksonomien som et værktøj.

De deltagende fagprofessionelle fra kommunerne er:

- UU-vejledere
- Kontaktpersoner og/eller ungevejledere
- Beskæftigelsesvejledere
- Socialrådgivere
- Sundhedsfaglige personer
- Lærere og pædagoger (uddannelsesforberedende tilbud og FGU).

Fokus i gruppeinterview var på, hvordan der arbejdes med at støtte de unges progression og faglig erfaringsdeling på tværs af kommunerne. Temaer til af-dækning var:

- Oplevelser af fordele og ulemper ved samarbejdsindsatserne omkring de unge
 - Hvilke barrierer opleves, og hvilke muligheder er der?
- Oplevet implementering af kædeansvar til fordel for de unge
 - Hvilke barrierer opleves, og hvilke muligheder er der?
- Oplevelser af samarbejdet mellem kommuner og erhvervsskoler, etablering af kædeansvar.
- Ønskede mål/succeskriterier, og hvor er de fagprofessionelle i forhold hertil
 - Hvad skal der til for at opfylde disse mål? Eventuelt andre metoder?
 - Hvordan håndterer man opståede udfordringer med brug af metoderne?
 - Oplevelsen af de unges udvikling og progression.
- Inddragelse af de unges udsagn som generaliserede vignetter
- Forslag til ændringer og udvikling af indsatserne.

Didaktiske metoder og indsatser

I Unge med kant Hovedstaden er der arbejdet med en række didaktiske metoder og indsatser. De kan overordnet set grupperes i syv forskellige forløbstyper. Disse er angivet nedenfor med eksempler på forløb fra de forskellige projektdeltagere.

Bilagstabel 1.1 Forløbstyper i Unge med kant Hovedstaden: aktiviteter og elementer

Aktiviteter/elementer i forløbet	Afprøvet	Kædeansvar
Forløbstype: helindviduelle forløb		
Bestående af de elementer, som de unge har brug for: uddannelse, praktik, behandlinger, samtaler, deltagelse i arrangerede aktiviteter ("hyldevarer" i kommunen) e.l.	Høje-Taastrup (100 %)	KUI-aktører og alle andre nødvendige samarbejdspartnere (SSP, psykiatri, virksomheder, uddannelsesinstitutioner m.m.)
Med fokus på ungeprogression hen imod erhvervsparathed, jf. taksonomien.	Gladsaxe (100 %)	
	Helsingør (100 %)	
UMK som "kit" mellem elementerne med sikring af overgange, overlap af relationspersoner, metodisk fokus (relationer, mestring, karrierelæring, vedholdenhed).	Herlev	
	Ishøj	
	Ballerup	
	København	
Forløbstype: cafémodel		
1x/uge eller i anden kadence.	Ballerup	H&R-skolen
Typisk åbne grupper med løbende ind- og udslusning af unge.	Rødovre	
Faciliteret af professionelle, i høj grad ungeinddragelse i beslutningsprocesser ("meddesign"), ofte med mål om selvkørende grupper.	Ishøj, Herlev	
<i>Indhold:</i>		
- Madlavning, bagning, restaurantbesøg		
- Spil, motion, e.l, faciliterede snakke		
- Udadvendte fælles aktiviteter (biblioteksbesøg m.m.)		
Forløbstype: specialdesignede længerevarende forløb for unge med lignende behov		
Didaktisk opbygning af gruppeforløb med stigende krav til de unge over tid.	Tårnby (100 %)	Vilvorde, H&R-skolen
- Gruppevejledning		
- Fokus på relationsdannelse		
- Individuelle samtaler		
- Fælles faglige aktiviteter		
- Vejleder deltager selv i aktiviteter på lige fod som de unge		
Form i Tårnby: halvårligt, 3 gange/uge a ca. 5 timer.		
Forløbstype: integreret i eller parallelt til igangværende		
Typisk supplerende til uddannelse under FGU, EUD, VUC m.m. eller i EUD10, 8./9./10. (special-)klasse.	Rødovre (100 % med flere tiltag)	Forældre
- Individuel vejledning (karrierelæring m.m.)	Herlev, Motionsprojekt	SIK Fight / Nørrebrohallen

Aktiviteter/elementer i forløbet	Afprøvet	Kædeansvar
- Gruppevejledning	Kbh., Boksning for piger	
- Fysiske aktiviteter	H&R skolen, Mentoring	FGU Øst
- Faglig vejledning (fx særlig lektiehjælp, sprogstøtte m.m.)		FGU Øresund
Forløbstype: forberedende, opfølgende		
Praktik, individuelt	Gladsaxe	Virksomheder
Forforløb til FGU, gruppeforløb	Ishøj	I KUI
	Kbh.	
Forløbstype: fagfaglige forløb		
<i>Individuel matematik</i>	FGU Øst	Ansæt konsulent
- Onlineforløb, suppleret med personlig vejledning	Ishøj	Forbrugerrådet Tænk
- Særlig individuelt tilpasset matematik-app	Rødovre	I kædeansvaret ml. EUD og KUI
	Vilvorde	
<i>Økonomisk trivsel</i>	H&R-skolen	
- Som ekstraordinære gruppeforløb		
- Integreret i skolefag		
<i>Specialdesignede korterevarende gruppeforløb med introduktion til særlige fagligheder</i>		
- Uddrag af de grønne fag, brandbekæmpelse (Vilvorde)		
- Forskellige madlavningsaktiviteter, personligt og online		
Forløbstype: FGU-EUD kombinationsforløb		
If. bekendtgørelse (maks. 5 uger).	FGU Øresund	KUI, EUD
Gruppeforløb kvalificeret i forhold til målgruppen 'unge med kant' og suppleret med individuel vejledning.	FGU Øst	

Kilde: Forløbstyper oplyst af projektejer.

Bilag 2 Bilag til kvantitativ analyse af unges forløb ud fra taksonomien

Progressionsmåling – en kort introduktion

Progressionsmåling i forbindelse med sociale eller beskæftigelsesorienterede indsatser er blevet udbredt i Danmark gennem de sidste 10 år. Beskæftigelsesindikatorprojektet (BIP), som blev gennemført mellem 2011 og 2016, er et eksempel. Som del af dette projekt gennemførte Væksthusets Forskningsenhed og 10 kommuner i den periode progressionsmålinger blandt 4.000 aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. BIP byggede på to spørgeskemaer, et til borgeren og et til sagsbehandleren, som de skulle besvare hver 3. måned (Rosholm et al., 2017). For borgere under 30 år viste efterfølgende analyser bl.a., at BIP-spørgsmål til de unge om niveauet af deres evne til hverdagsmestring og niveauet af deres reservationsløn (hvad de forestillede sig de skulle have i løn, hvis de tog et job) hang sammen med sandsynligheden for, at de påbegyndte en uddannelse (Rosholm et al., 2017, s. 30-32). Det vil altså sige, at når de unge havde et højere niveau af hverdagsmestring og en højere reservationsløn, steg sandsynligheden for, at de ville påbegynde en uddannelse. Analysen viste også, at sagsbehandlerens vurdering af niveauet af de unges jobchancer (hvilket formodentlig også er en indikator for deres vurdering af de unges jobparathed) og deres vurdering af udviklingen i de unges sociale netværk også hang sammen med en stigende sandsynlighed for påbegyndt uddannelse. En høj jobparathed og udvikling af stærkere sociale netværk hang altså sammen med stigende chancer for påbegyndt uddannelse.

Et andet eksempel er stammer fra Københavns Kommune, som i perioden 2013-2017 anvendte et værktøj kaldet 'Udviklingsmål' til at måle progression i retning af uddannelse eller job for samlet 12 forskellige grupper af ledige. Værktøjet bestod i et kort spørgeskema med 3-5 spørgsmål, som den lediges sagsbehandler skulle besvare hver 3.-6. måned. VIVEs evaluering af værktøjet fandt bl.a. frem til, at blandt disse unge var der en positiv sammenhæng mellem progression i de unges fokus på uddannelse (målt ved hjælp af Udviklingsmål) og de unges uddannelsesomfang i de efterfølgende 12 måneder (Kolodziejczyk et al., s. 92).

I et tredje eksempel har VIVE sammen med en række kommuner udviklet et værktøj (FIP) til progressionsmåling af ledige ikke-vestlige indvandreres forløb i retning af uddannelse eller job til et integrationsprojekt, som forløb fra 2016 til 2019. Værktøjet var inspireret af det ovennævnte BIP, og byggede også på to korte spørgeskemaer; et til borgeren og et til sagsbehandleren. Det blev udviklet til – og taget i brug af – 17 kommuner, som deltog i projektet, som var

støttet SIRI – Styrelsen for International Rekruttering og Integration (Thuesen et al., 2020).

Sekvensanalyse

Vi analyserer de udsatte unges vej mod beskæftigelse og job ved hjælp af sekvensanalyse. Metoden stammer fra biologien, hvor den har været brugt til at analysere typer af DNA-sekvenser. Fra biologien er den blevet overført til og udviklet inden for sociologien, bl.a. af den amerikanske sociolog Andrew Abbott (MacIndoe & Abbott, 2004; Cornwell, 2015) og andre (fx Aisenbrey & Fasang, 2010).

Sekvensanalyse inden for samfundsvidenskaben er således en metode til at analysere sociale hændelsesforløb. Det kan dreje sig om unges overgange fra grundskole over ungdomsuddannelse til erhvervs- eller videregående uddannelse eller til et job (McVicar & Anyadike-danes, 2002; Albæk et al., 2015). Metoden har også været brugt til at analysere livs- og karriereforløb – fx klassiske musikeres karriereveje (Abbott & Hrycak, 1990) eller samspil mellem karriere- og familielivsforløb blandt kvinder i Tyskland og USA (Aisenbrey & Fasang, 2017). I en danske kontekst har metoden bl.a. været brugt til at finde frem til typiske mønstre i unges forbrug af alkohol hen over ugen (Andrade, 2011) og til at analysere forløbet fra ledighed til job blandt nyankomne ikke-vestlige indvandrere i løbet af de første 2-3 år efter, at de er kommet til Danmark (Arendt et al., 2016, s. 52-63).

Sekvensanalyse er med andre ord en nyttig metode til at søge efter mønstre i komplekse og umiddelbart uoverskuelige datasæt. Metoden kan her hjælpe til at finde frem til generaliserede hændelsesforløb og til ligheder og forskelle mellem forskellige typer af forløb. Sekvensanalyse er dermed en deskriptiv metode til at finde frem til mønstre – og ikke en analyseteknik med fokus på kausalitet. Man kan dog godt på baggrund af en sekvensanalyse undersøge, fx om der er sammenhænge mellem unges socioøkonomiske familiebaggrund og bestemte typer af forløb i overgangen til voksenlivet. Det kræver, at man ud over de forløbsdata, som man bruger til sin sekvensanalyse, også har data om individernes baggrundsforhold.

Tilstande (faser)

Sekvensanalyse kræver, at man har data for individer eller andre enheder, der gennemfører et forløb i tid, der foreligger som en kortere eller længere sekvens af adskilte tilstande. Analysen bygger altså på, at sekvenserne foreligger med et udfaldsrum, som består af et endeligt antal gensidigt udelukkende tilstande – i dette projekt omtalt som faser. I forskningslitteraturen omtaler man mere specifikt disse tilstande som sekvensernes 'elementer' (Brzinsky-

Fay et al., 2006). I sekvensanalyse befinder et individ sig dermed kun i én – og ikke flere – tilstande af gangen.

Nærværende analyse bygger på den taksonomi, de deltagende kommuner og deres medarbejdere har anvendt til progressionsmåling i Unge med kant-projektet. Her kan de unge befinde sig i én af fem tilstande på vej mod praktik, uddannelse eller job: *kontaktparat*, *vejledningsparat*, *valgparat*, *uddannelsesparat*, *erhvervsparat*. I de deltagende kommuner har de fagprofessionelle, som har haft kontakt til de unge, registreret en gang i hvert kvartal, hvilken tilstand de unge befinder sig i. De har altså registreret, om de unge er kontaktbare, vejledningsparate, valgparate osv.

I datasættet indgår også en sjette tilstand: *ikke-kontaktparat*. Ikke-kontaktparat er ikke en formel del af taksonomien, men alligevel så hyppigt forekommende i kommunernes registrering af de unges forskellige 'stationer' på vej mod at blive uddannelses- eller erhvervsparate, at man ikke kan komme uden om denne tilstand som yderligere et element i rapportens sekvensanalyser. De seks tilstande, som de unge kan befinde sig i, er således:

1. Ikke-kontaktparat
2. Kontaktparat
3. Vejledningsparat
4. Valgparat
5. Uddannelsesparat
6. Erhvervsparat.

Disse seks tilstande vil vi også omtale om sekvensernes elementer.

Analysemetoder til at finde mønstre

Vi analyserer de unges forløb med henblik på at undersøge, om forløbene er kendetegnede ved særlige mønstre. Til det formål benytter vi en teknik, som sammenligner de unges forskellige forløb i forhold til hinanden. Vi anvender den såkaldte *optimal matching distance* til at sammenligne sekvenserne indbyrdes. Det skal understreges, at denne fremgangsmåde ikke har noget med økonomiske omkostninger i projektet at gøre.

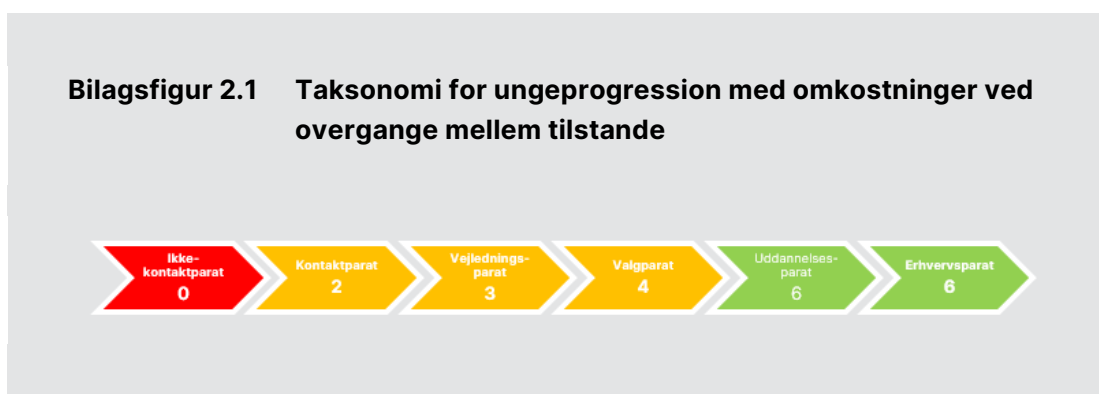
Afstanden mellem de forskellige sekvenser måler vi på baggrund af en forud-defineret omkostningstabel, der fastlægger 'omkostningen' ved at skifte ét element i en sekvens ud med et element, som forekommer samme sted i en anden sekvens. Denne omkostning kan fastlægges ud fra en 'fast pris', så alle

typer af udskiftninger 'koster' det samme. Dermed bliver de beregnede afstande mellem forskellige sekvenser typisk mindre, end hvis omkostningen varierer med typen af udskiftning. Vi benytter en 'variabel pris', så omkostningen ved fx at udskifte ikke-kontaktparat med kontaktparat er mindre, end hvis man udskifter ikke-kontaktparat med uddannelsesparat.

Den bagvedliggende logik bag at vælge 'variable omkostninger' er altså, at hvis vi fastlægger på forhånd, at prisen for at udskifte elementet *ikke-kontaktbar* med *kontaktparat* er den samme, som hvis vi udskifter *ikke-kontaktparat* med *uddannelsesparat*, så vil afstanden mellem forskellige typer af sekvenser blive mindre, end hvis vi forsøger at graduere omkostninger, afhængigt af hvilken type af tilstand som man skal udskifte med en anden. Dermed bliver det også sværere at finde frem til de mønstre, der eventuelt er i data. Her er det også vigtigt at bemærke, at vi i nærværende projekt har at gøre med en *progressionsmåling*, hvor nogle tilstande pr. definition forventes at forekomme senere og dermed med større afstand til nogle tilstande sammenlignet med andre. De unges tilstande repræsenterer altså ikke en vilkårlig rækkefølge af elementer, hvor det er tilfældigt, hvilket element der følger efter et andet, som fx en serie af terningekast.

Vi har valgt at fastlægge omkostningerne med udgangspunkt i, at tilstanden 'ikke-kontaktparat' er en tilstand, hvor der er et spring på 2 op til 'kontaktparat', 'vejledningsparat' og 'valgparat', mens overgange mellem disse tilstande indbyrdes har en omkostning på 1, hver gang man bevæger sig et skridt til højre i taksonomien. Tilsvarende giver det mening at lægge et lidt større spring ind fra de fire første tilstande i taksonomien og op til de to sidste tilstande i taksonomien 'uddannelsesparat' og 'erhvervsparat'. Derfor har vi også lagt et spring på 2 ind fra den umiddelbart foregående tilstand i taksonomien 'valgparat' og hen til disse to sidste tilstande.

Den samlede fastsættelse af omkostningerne ved overgange fra en fase og til de øvrige (og i sekvensanalysen: erstatninger) fremgår af Bilagsfigur 2.1.

Note: VIVEs bearbejdning af taksonomi på baggrund af Unge med kant Hovedstadens data.

Den samlede omkostningsmatrice fremgår af Bilagstabel 2.1. Bemærk, at diagonalen fra øverst til venstre og til nederst til højre er besat med 0'er. Det skyldes, at når man sammenligner to sekvenser med samme element på samme position, er der ikke noget element, der skal skiftes ud for at gøre sekvenserne sammenlignelige. Bemærk også, at den øverst række under kolonneoverskrifterne er identisk med de tilskrevne omkostninger, som fremgår af Bilagsfigur 2.1.

Bilagstabel 2.1 Omkostningsmatrice til beregning af afstand mellem sekvenser

	Ikke-kontaktparat	Kontaktparat	Vejledningsparat	Valgparat	Uddannelsesparat	Erhvervsparat
Ikke-kontaktparat	0	2	3	4	6	6
Kontaktparat	2	0	1	2	4	4
Vejledningsparat	3	1	0	1	3	3
Valgparat	4	2	1	0	2	2
Uddannelsesparat	6	4	3	2	0	0
Erhvervsparat	6	4	3	2	0	0

Anm.: Omkostningsmatrice.

Kilde: VIVE.

Sekvensanalyse opdelt på kortere og længere sekvenser

En udfordring i forhold til at gennemføre en sekvensanalyse med brug af de data, som kommunerne har indsamlet i relation til Unge med kant er, at de unges forløb – og dermed sekvenserne – varierer meget i længde. Det fremgår også af Tabel 3.2. Det gør det mere udfordrende at finde mønstre i data, fordi længden på sekvenserne bliver et sammenligningsparameter på linje med forskellene i de tilstande, som de unge befinder sig i.

Når man gennemfører en optimal matching-analyse, skal man også fastsætte omkostningen ved at tilføje eller slette et element (den såkaldte indel-omkostning, indel = sammentrækning af insert/delete). Hvis man skal sammenligne en kort sekvens med en lang, skal man fastlægge, hvilken omkostning det skal have at tilføje et antal elementer, så den korte bliver lige så lang som den lange og med de samme elementer. I nærværende analyse fastlægger vi indel-

omkostningen til 1, for at denne omkostning vægter mindre tungt sammenlignet med erstatningsomkostningerne, så det dermed bliver lettere at finde mønster i datasættet, som relaterer sig til de unges tilstande.

I de analyser, hvor vi undersøger, om der er mønstre i de unges forløb, frasorterer vi sekvenser med en længde på 1-2 elementer. Det skyldes, at de unge, som blot er registreret med en tilstand 1 eller 2 gange, har været deltagere i projektet så kort, at det er tvivlsomt, om de faktisk har gennemført en form for forløb i regi af projektet. Endvidere giver det bedst mening i teknisk forstand at tale om en sekvens, hvis vi taler om et forløb med mere end 2 elementer. Der er henholdsvis 26 og 55 unge, som er registreret med blot 1 eller 2 tilstande i henhold til progressionsskalaen. Når vi fraregner disse samlet 81 unge fra de 555 unge, der indgår i kommunernes projektet med en registreret tilstand på regnearket, når vi ned på 474 unge, som altså har været en del af projektet i mindst 2 kvartaler. Det er disse 474 unge, hvis karakteristika og sekvenser, vi analyserer nærmere i kapitel 3.

Vi har endvidere i vores sekvensanalyser delt datasættet op i 2 efter sekvensernes længde. Vi analyserer unge med kortere forløb for sig – dvs. unge, som har indgået i projektet i 3 til 7 kvartaler (= sekvenser med længde på 3-7 elementer); og unge med længere forløb for sig – dvs. unge med et forløb på 8 til 11 kvartaler (= sekvenser for sig med en længde på 8-11 elementer). Dette beror igen på både indholdsmæssige og tekniske argumenter. Indholdsmæssigt kan man argumentere for, at unge med mellemlange og lange forløb adskiller sig netop i kraft af længden af deres forløb. Teknisk set vil det være mere sandsynligt, at man kan finde mønstre i de unges forløb, når man sammenligner forløb af nogenlunde samme længde.

Til selve analyserne er data fra de Excel-ark, kommunerne har sendt til VIVE, overført til programmet STATA. I STATA har vi fortrinsvis brugt programpakken SQ, der rummer en række funktioner, som er nyttige, når man skal analysere sekvenser med varierende længde (Brzinsky-Fay et al., 2006).

Klyngeanalyse

Klyngeanalysen, der er baseret på distancerne opgjort ved hjælp af optimal matching, er gennemført som en hierarkisk klyngeanalyse baseret på 'Wards' linkage' og med brug af euklidiske afstande (jf. Karlson, 2017). Antallet af klynger er udvalgt på baggrund af visuel inspektion af grafiske illustrationer af de respektive klyngetræ-diagrammer (dendrogrammer) for de mellemlange og lange sekvenser.

Bilag 3 Bilag til kvalitativ analyse af de unges forløb

Vi har gennemført tre runder interview med i alt 21 unge i de otte kommuner, med mindst to unge i hver kommune.

Udvælgelse og kontakt til de unge

VIVE fik kontakt med udvalgte unge via kontaktpersoner i de deltagende kommuner. De unge blev udvalgt ud fra variation i køn og alder inden for den givne målgruppe, målgruppens størrelse og definition. VIVE varetog herefter kontakten selv. Forud for interview sendte VIVE en skriftlig vejledning til kontaktperson og informationsbrev til de unge om den kvalitative undersøgelse.

For de unge, som var under 18 år, blev der givet skriftlig information om deltagelse i undersøgelsen til den unges forældre eller værge.

Fokus for interviews

I første interviewrunde var fokus tilbageskuende for at få indblik i den unges narrative fortælling og de veje, valg, konsekvenser og begivenheder, der har ledt frem til, hvor den unge er i dag. Den afsluttende interviewrunde antog et fremadskuende perspektiv for at afsøge de unges tanker om fremtidig udvikling og retning. Interviewrunde 2 indebar som udgangspunkt en status på de unges udvikling og oplevede samarbejde med de fagprofessionelle med henvisning til arbejdet med det taksonomiske værktøj. På tværs af de tre interviews spurgte vi ind til den unges situation, med en opmærksomhed på, at den unges situation kunne skifte meget fra gang til gang, og en konfrontation med tidligere udsagn kunne virke provokerende og grænseoverskridende (Bengtsson & Mølholt, 2020).

Overordnet søgte interviewene da at afdække, hvad progression er for den enkelte unge. Interviewene blev tilrettelagt så de kunne afdække følgende temaer:

- De unges baggrundshistorie – narrativt
- De unges erfaringer med at få hjælp og støtte til deres udvikling og tilknytning til fx uddannelse
- Forventninger til selve forløbet
- Forventninger til egen udvikling igennem forløbet
 - Mål og succeskriterier
 - Inddragelse af taksonomien og deres tanker om deres egen progression
 - Hvad er progression for den unge?

- Hvad opleves som hæmmende og/eller fremmende for den ønskede udvikling?
 - Beskrivelse af oplevede udfordringer og barrierer
- Brug af og udbytte af samtaler med/støtte fra de fagprofessionelle
- Oplevelse med deltagelse i undervisning, praktik og anden støtte på erhvervsskolen
- De unges fremtidsudsigter – narrativt
- Oplevet udbytte af forløbet undervejs og samlet sidst i forløbet.

Behandling og fortolkning af data

Efter hvert interview er der skrevet udførligt referat som er kodet efter de temaer som har været berørt i interviewet, samt andre observationer fra interviewer. Konkret er der udarbejdet displays med belysning af de forskellige forhold omkring den unges forløb (fx familieforhold, skolegang, boligforhold) og temaer omkring den unges syn på hæmmende og fremmende faktorer, med udgangspunkt i den unges egne erfaringer. I udarbejdelsen af displays om den unges forløb har vi også set til de fagprofessionelles vurderinger af den unges forløb.

Efter at have udarbejdet displays for alle unge, er de forskellige temaer og udsagn sammenlignet på tværs af ungeforløbene, og afrapporteret på temaer, der går igen i de unges forløb og vurderinger.

